

A (sumér-szabir-szkíta-kelta)-magyar Európa

A magyar bronzkor, Kr. e. 2800-800

A péceliek által megindított nagyszabású változások megértéséhez most újabb telepések megjelenésére mutathatunk rá. A Kr. e. 2000 körüli időkben vagyunk. Keleten már véget értek a legnagyobb arányú folyamközi kivándorlások, sőt a Kaukázuson túli Kubán-Majkop magas fémművességgel bíró népe is szétszéled. Egy részük északra indul, hogy a folyóvölgyek mentén művelésre alkalmas könnyű földet keressen, más részük az Urál érceinek nyomában hagyja el a térséget, harmadik részük viszont nyugatra tart. Különös módon szétszéledésük idejéhez más következmények is kapcsolhatók, szereplésük nyomán Kisázsában és Krétán is nagy technológiai változásokat láthatunk, sőt olyan szellemi hagyaték morzsái kerülnek elő, amelyek nekünk nagyon ismerősek. A Kárpát-medencébe érve rövid idő alatt nagy változásokat okoznak. A valamikor indoeurópai csatabárdosoknak nevezett folyamközi leszármazottak magukkal hozzák ragozó nyelvüket, az ittenivel rokon műveltségüket, a szeretve tisztelt Szűzanyát, fémművességüket, megszervezik Ó-Magyarország új arculatát. Nem volt ismeretlen előttük választott hazájuk, régóta vitték innét az aranyat, rezet a korábbi Mezopotámiai hazájukba. Most azonban nagyüzemi módszerekkel gyártják a bronzot, ami gyökeresen megváltoztatja itt az életet. Müller-Karpe a csatabárdosokkal kapcsolatban egyetlen dolgot felejtett el, nevezetesen azt, hogy nem mondta meg, kik is voltak valójában ezek a magas műveltséggel felszerelkezettek. Miután e kérdésre választ sem a nyugatiaktól, sem a magyar régészet anyagából, sem a támogatott magyar történetírástól – amely leginkább az ortodox indoeurópai szakirodalom koncepciózus indoeurópai anyagát kritika nélkül vette át, - sohasem kaptunk teljes értékű tájékoztatást, most újra Götz Lászlóhoz fordulok a magyarázatért.

Kr. e. 2300 körül kezdődött a korai transzkaukáziai műveltség harmadik szakasza. Feltűnő ebben a periódusban egyrészt a korábbi egység felbomlása, másrészt pedig a fémipar ugrásszerű fellendülése. Ez egy újabb, még az eddigieknél is masszívabb direkt mezopotámiai hatás eredménye, amely direkt impulzus egyidejűleg a Kaukázustól északra, a majkopi kurgánokban ugyanígy jelentkezik. A Kr. e. 2300-2200-ból származó majkopi fejedelmi sírokban minden átmenet nélkül lép fel a magas fejlettségű mezopotámiai sumér fémkultúra, párosulva az Alaca Hüyükben talált bronz- és nemesfém leletek szintén mezopotámiai eredetű típusaival. ... Ugyanakkor kétségtelen összefüggések állapíthatók meg a majkopi Kubán-műveltség fémművessége, valamint a transzkaukáziai és az erdélyi fémművesség között is: a jellegzetes kalapácsfejű tűk, a fokos és a széles balták pl. mindhárom helyen egyeznek. Ez a körülmény az erdélyi és a Duna-menti korai – 3. évezredbeli – fémfeldolgozó központok ismeretében már nem hat meglepetésként. ... Ez az egyöntetűség, amely a feltárt sírok leletanyagából egyértelműen kiviláglik, ismét Mezopotámiába vezet el bennünket, nevezetesen a Kr. e. 2700-2500 közötti Ur-i királysírokhoz. ... A Majkopban talált szekeres temetkezések is az Ur-i királysírok temetési rendjének pontos másai. A Transzkaukáziában 2000 körül megtelepedett gödörösíros eredetű népesség kurgánjai – a 2. évezred derekától – ugyanezt a formakincset mutatják. ... De hazánkban is megtaláljuk ezeket a párhuzamokat: a kb. 2000-ból¹ származó budakalászi kocsimodell és az Ur-i szekerek konstrukciója azonos, a bodrogkeresztúri műveltség szekeres temetkezései pedig szintén az Ur-i királysírok, valamint

¹ ma már Kr. e. 4000! – megjegyzés tőlem

a majkopi kurgánok temetkezési rendjének analógiáját mutatják.² A Folyamközt elhagyó sumér népesség vándorlásai csak egy szelete annak a sok népmozgásnak, ami e kort jellemzi. Hogy mekkora távolságokat tettek meg az új hazákat keresők, Makkay két érdekes adalékát ismertetem. Szerzőnk párhuzamokat keres korai indoeurópaiak jelenlétének igazolására Majkopban. Azt írja: Ritkaságnak számít a gödörsíros művelődéssel rokon Majkop-kultúrában a kubáni Kladyban előkerült kőládás temetkezés, amelynek kőlapjait belül festett jelenetek díszítik, közöttük talán egy fára akasztott tegez is.³ Ez a Szent-László legenda utolsó, ún. pihenőjelenetébe illő ábrázolás, amelynek szkíta eredete ismert. Ezt követően Makkay az áldozati csontok használatával kapcsolatban Hésiodost idézi, aki Prométheuszról írja:

„... míg a fehér csontok kupacát fényes zsiradékkal fedte le nagy ravaszul s jól elrendezve kínálta. ...

Attól kezdve haláltalanoknak a földi halandók oltár lángján áldozatul csak csontokat adnak.⁴

Ez is szkíta hagyomány és Herodotosztól ismerjük: Minthogy azonban szkíta földön nagyon kevés a fa, a húst a következő ügyes módszerrel főzik meg. Amikor lenyúzták az állat bőrét, levagdossák a húst a csontokról, és bedobálják, már ha van kéznél, egy közönséges főzőüstbe, amely a leszobzi vegyítőedényekhez hasonlít, csak sokkal nagyobb. Ebbe teszik tehát az állat húsát, majd megfőzik, s tüzet a csontokkal raknak. Ha nincs üstjük, az állat gyomrába teszik bele a húst, némi vizet öntenek rá és azután gyújtanak alá a csontokkal.⁵ Ezt a szkíta eljárást Mongóliában ma is meg lehet tekinteni, a pásztorok most is így főzik a húst a pusztaságban, mert ott sincs fa. Természetesen hasonló párhuzamokat kereshetnénk még igen sokat, e két szinte csak jelzésszerű mozzanatot annak alátámasztására hoztam fel, hogy a Folyamközből minden irányba kivándorló sumérok nem tűntek el, de szkíta gyűjtőnév alatt új neveken jelennek meg Eurázsia sok pontján. Műveltségük fennmarad a rokon népekkel közösen, de vezetésükkel kialakított utódokban. Annyira nem tűntek el, és nem semmisültek meg, hogy földrészeket laktak be és műveltek meg, tettek termékenyét. Emiatt neveztem magam is korábban szkítának az indoeurópaiak csatabárdosait, miközben nem téveszthetjük szemünk elől valódi eredetük kérdését. Erdély rézércének és aranyának felkutatására még meglehet, igazi sumérok járhattak Ó-Magyarországon. A 2200-2000 táján érkezőket a fentiek miatt már nem nevezhetjük e néven annak ellenére, hogy lényegében mégiscsak erről van szó. Ugyanakkor szem előtt tartva a sumér és szkíta szétvándorlást, nem eshetünk abba a hibába, hogy mindet Ó-Magyarországra akarnánk beköltöztetni, és így az indoeurópaiakéhoz hasonló magunk ásta verembe essünk bele. Ahogy a Kr. e. 750-el induló szkíta hullám egy része is elkerülte Ó-Magyarországot, úgy a 2000 körüliekéről is feltehetjük ugyanezt. Annál is inkább, mert Götz László a mai nyugat-európai nyelvekről hozott összehasonlításaiban nem kevés közvetlen sumér megfelelésre is rámutat. Eddig e nyelvi lelet mellett épkezláb magyarázat híján csendben elmentünk. Vagyis, amikor Götz hosszasan elemzi a germán, latin és a többi európai nyelvekben fellelhető kétségtelenül meglévő sumér alapréteget,⁶ akkor

² Götz László: Keleten kél a nap. Püski, Budapest, 1994. 39-43. o. A budakalászi kocsimodellt ma a magyar régészet Kr. e. 4000-re teszi.

³ Makkay János: Az indoeurópai nyelvű népek őstörténete. Budapest, 1998. 266. o. A kérdéssel foglalkozott László Gyula is behatóan. A fára akasztott tegez már ismerős az altáji szkíta fémművesség hagyatékából és a Szent László legenda pihenési jelenetéből is háromezer évvel későbből.

⁴ Makkay János: Az indoeurópai nyelvű népek őstörténete. Budapest, 1998. 266. o. Hésiodosz: Istenek születése, 535-536, 556-557. sor.

⁵ Herodotosz: A görög-perzsa háború. IV. 61.

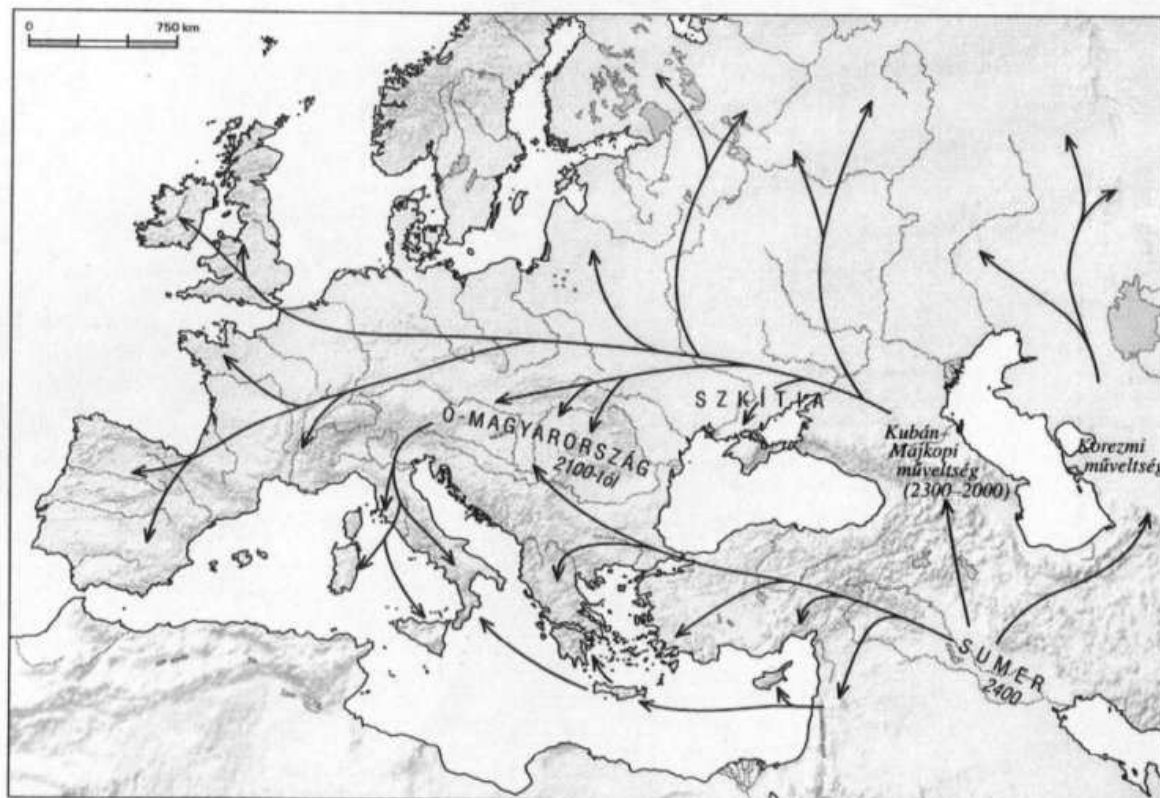
⁶ Feltétlenül ajánlom alapos áttanulmányozásra Götz László: Keleten kél a nap. Püski, Budapest, 1994. I. 158-204. o. közölt nyelvészeti anyagát. Terjedelme miatt meg sem kísérelhetem idézni.

kézenfekvőnek tűnik az észak felé vonult majkopi sumér-szkíták, de az Urartu-Kisázsia-Kánaán felé eltávozott népesség földrésznyi méretű bevándorlását felvetni. E nyelvi alapréteg természetesen nem közvetlenül érte a mai európai nyelveket, hanem a korábbi újkőkori és rézkori ragozó alapnépességgel való elkeveredés által terült szét. A mai nyelvekben fellelhető ősi nyelvi anyag ezek immáron kelta-etruszk-pelazg-magyar leszármazottjainak nyelveiből kerülhetett csak mai büszke tulajdonosaik birtokába, de sokkal később, a latinok, görögök, germánok és szlávok fellépésével egymás után. Ó-Magyarország kisugárzó műveltségének értékét ez nem csorbítja, sőt a bronzal egységesülő kelta világ eddig elhanyagolt és másképpen magyarozott fejezetére irányíthatjuk rá a figyelmet. Egy fontos leletünk mégiscsak van. Mindazon nyelvek, amelyekben Götz sumér alapréteget mutat ki, egyben jelzik azt a hatalmas területet is, ahová a sokmilliónyi sumér szétvándorló eljutott.⁷ A Földközi-tenger keleti oldala (Kánaán – Galilea - Szíria), Görögország, Itália, Ó-Magyarország, és a Duna-völgyén keresztül megközelíthető mai lengyel-német-francia területek bizonyosan, de a közbeeső Kisázsia is ideértendő a hurrik miatt, legalábbis felvonulási területként. Ehhez hozzávehetjük a K-R gyök keresése közben előtérbe került országok területét is. Igen lényeges döntő körülmény az, hogy az átvett nyelvi anyagot mindegyik késői indoeurópai átvevő külön-külön, de helyben vette át, kielégítve azt az általam felállított szigorú feltételt, hogy birtokosaikra telepedve és velük elkeveredve helyben tettek szert új nyelvi kincseikre a hódítók. Az átvételekre – amint azt a K-R gyök átvételére első könyvünkben bemutattam - rendelkezésre álló időszakokon kívül az átvevők bizonyíthatóan nem változtattak helyet. Aki eddig Baráth Tibor könyvét⁸ nem merte komolyan venni, netán elhinni nyelvészeti okfejtéseit, az most megnyugodhat. Ha újra kézbe véve megint végigolvassa, ezúttal lassabban, megláthatja, hogy mindezen népmozgások eredménye ugyanaz, amit nyelvészeti előadásában is rögzített.

Ebben az új helyzetben már jóval kevésbé érthető, hogy miről szólnak az indoeurópai történetek a Kr. e. 2000-et követő korból? Indogermánt sehol sem látni, ezt éppen a csatabárdosok elméletének kimúlása felejti el velünk. Fellelt régészeti anyagunk szerint sumér gyökerű tágulást láthatunk Euráziában, miközben egy szemita központossal szembeesülünk, amelynek iránya Sumer, a sumér anyaország maga.

⁷ Héber – 100 szó, görög – 40 szó, latin – 50 szó, germán – 60 szó, sumér-indogermán-szemita közös megfelelések – 70 szó. Az esetek nagy többségében gyökökről van szó, vagyis további képzéseket tesznek lehetővé. (Götz László: Keleten kél a nap. Püski, Budapest, 1994. 162-172. o. Arra vonatkozóan, hogy mennyien élhettek Sumerben a szemita hatalomátvétel idején, ugyancsak Götz adatára támaszkodhatunk: Ismeretes, hogy a 18-19. század ipari és tudományos fejlődése előtti korokban a népesség száma átlagban 200 évenként kettőződött meg. Mivel a sumér műveltség gazdasági színvonala alig különbözött a 18-19. század előtti európai élelemtermelés és ipar színvójától, ezt a népszaporodási ütemet nyugodtan átvethetjük a sumér Mezopotámiájába is. Ha tehát Kr. e. 3800 körül mindössze csak 20.000 sumér bevándorlót számítunk is, akkor ezeknek Kr. e. 2100-ra minimálisan 5.000.000-nyira kellett felszaporodniuk. Ez a néptömeg sem el nem tűnhet, sem fel nem szívódhat 2-300 év leforgása alatt. Különösen akkor nem, ha kora legmagasabb fejlődési fokon álló, vezető kulturális etnikumát alkotja. Uo. 45-46. o.

⁸ Baráth Tibor: A magyar nyelvű népek őstörténete. Somogyi Zoltán, USA, 1993.

108 Európa részben sumér eredetű szkíta népességének első nagy szétterülése Kr. e. 2400-2000 táján

Az indoeurópaiak valamikori dicsőséges csatabárdosai, akik mostanra sumér-szkítává, végül keltává alakultak, mindenütt megjelentek korábban Eurázsia sok pontján, hogy egy földrészt új fejlődésre vigyenek, most valódi szerepükben láthatunk újra. Nem tagadhatjuk, hogy korábbi indoeurópai értelmezőik megint a legjobb időben ragadták meg a lehetőséget. Meglátták a Kr. e. 2000 táján Európát elérő műveltségi forradalom kézzelfogható jeleit a kiásott régészeti anyagban. Meglátták azt is, hogy megjelenésükkel gyökeres műveltségi változásokat okoztak a korábbiakhoz képest. Ha 3-4000 évvel korábban az újkőkorból a földművesek térfoglalása számított valamirevaló fejlődést mutató adatnak, most a fémek munkára fogása változtatja meg a folyamközietekkel is belakott tájakat. Az érintett területek szellemi életében mégsem következhetett be változás, hiszen ugyanazon alapelvek szerinti hitbéli felfogás tükröződik vissza a régészet leleteiben. Középpontban mindenütt az istenanya szerepel, mint állandó vezérlő eszme. Úgy gondolom, hogy a hit és eszme folyamatossága nevezheti meg a kort, mert ez vezeti a népek lelki és szellemi életét. Hogy mikor éppen melyik fémet részesítik előnyben hétköznapi életükben, az inkább másodlagos jelentőségű. Ezzel együtt a réz és a bronz nagyipari művelését megkezdő sumér-szkíta bevándorlás nemcsak szellemileg azonos alapokon álló népesség bevándorlását eredményezte, de nyelvében is jelentős arányú frissítést hajthatott végre az ó-magyarországi nyelvállapotokban.

Ha nyelvészeti érvekre hivatkozva korábban megfogalmazhattam Ó-Magyarország legalább ötezer éves magyar nyelvűségét, akkor ez valamiképpen felszínre kellene vetüljön a bronzkori magyar és európai régészet anyagának áttekintése során is. Találunk-e olyan érveket, adatokat, amelyek tovább erősítik vagy éppen cáfolják e feltételezést. Eredménynek azt tartanám, hogy lehetővé válna valamilyen átfogó folyamatosság felismerése nemcsak a

bronz időszakán belül, hanem kimutathatóak lennének a korábbi korokkal kézzelfogható kapcsolatok, sőt még erősebbek lehetnének azon adatok, amelyek a keltákkal mutatna ki valamilyen fokú azonosságokat, hasonlóságokat. Fentebbi fejtegetésünk eredménye az, hogy a folyami sumér-szabirok nemhogy nem tűntek el, de alig 2-300 év leforgása alatt áttelepültek Ó-Magyarországra, a szinte teljes Európába és a Közel-Kelet tengerparti területeire. Ha I. Sargon és utódai tudták volna, hogy folyami háborúságaikkal a meghódítani és eltüntetni szándékozott sumérok és leszármazottaik földrésznyi kiterjedésű országainak létrejöttét és megerősítését segítik elő, talán inkább az Arab-sivatagban maradtak volna. Akárhogy is van, tevékenyen hozzájárultak a ragozó nyelvűek magas műveltségének további alapos elterjedéséhez.... Nem járok messze a valóságtól, ha feltételezem, hogy a sumér-szkíta elterjedés eurázsiai területén ósumér párhuzamok tömkelegébe botlunk, ha a régészeti leleteket kézbe vesszük. Makkay fentebb talált esetei éppen ilyenek, de bízást kereshetünk hasonlókat még.

Ezek után szinte mindegy, hogy milyen néven tiszteljük keleti bevándorlóinkat a fejezetcímekben felsorolt lehetőségek közül. Így véve sok homályos részletre irányuló kérdésünkre is választ kapunk. Az eddig elmondottakon kívül érthetővé válnak a nyugat-európai szekeres temetkezések is, ahol fejedelmi sírokat feltételezhetünk, és a folyami sumér királysírok utódjait láthatjuk bennük. A kultúraterjedésről elmondottak alapján nem feltétlenül kell a folyami sumér anyaggal azonos leleteket találnunk, hisz ők is elkeveredtek a helybéli magyar földművesekkel, ezután a tárgyi műveltség darabjai már közös, új megfogalmazásban jelennek meg. Ami igazán számít, az a szellemi élet kimutatható folyamatossága. Az első kötet szemekről készített gyűjteménye, vagy az itt bemutatott spirál kitaró ábrázolásai jelzik a folyamatosságot, az ősiség folyamatosságát. Most hozzátehetjük újra, hogy a spirál a ragozóknak volt fontos, a jelek szerint más nem használta ilyen következetesen. Van tehát európai földművelő magyar népességünk, amely jelentős rokoni, végső soron sumér-szkíta eredetű uralkodó réteggel összeolvadva folytatja életét. E népmozgás az utolsó, és a jelek szerint döntő láncszem az ó-magyarországi és a folyami azonos nyelvtan magyarázatában. Korábban az első kötetben azt írtam, hogy *ha valaki fejtegetésekbe bocsátkozik a turániak és a kárpát-medenceiek nyelvét illetően - akár "ismeretlen" akár más elködösítési okból, - soha nem hagyhatja ki a gondolatmenetből azt, hogy Gosztonyi prof. 53 sumér nyelvtani jellemzőjéből 51 a mai magyarban is megvan, ezzel szemben az indoeurópaiak 5 körül azonosíthatók. Mindez azt mutatja egyben, hogy létezik egy nép legalább ötezer éve folyamatosan, amely bármi is történjen, megdöbbenően koherens, összetartó módon egyazonos nyelvét fenntartotta, szellemét megőrizte, azt szinte teljes mértékben eredeti rendszerében ma is gyakorolja. Ez a nép mi, magyarok lennénk.* Ehhez most a keltákat is hozzávehetjük⁹. Megértethetjük végre azt is, hogy az ősi ragozó nyelvűek elkülönülései a gyökiszavak és a nyelvtani alapelvek fenntartása mellett, saját belső logikájuk szerint építi tovább a nyelvet. A ragozó nyelvűek egyéni szabadságra épített társadalmában különös dologra figyelhetünk fel. Népünk minden tagja – feltételezhetően a mágusokkal, tanítókkal, a szellemi életet vezetőikkel egyetemben – öröklött tudásának birtokában maga is teljes joggal elnevezhetett bármit, bármilyen fogalmat. Vagyis a szerves műveltséget bírók saját személyükben is alkalmasak kellett legyenek egyenként is a műveltség alakítására. Ettől szerves ez a műveltség. Nem volt szüksége szavakat átvenni

⁹ Timaru-Kast Sándor: Kelta magyar, magyar kelta. Magyar Ház, Budapest, 2000. Minderről így ír a szerző: Mi magyarok mindig is szittyák voltunk, jók vagy rosszak, de a nagy szittyá faj leszármazottai, a sabartoi asphaloik. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a törökök, vagy akár a finnek nem lennének rokonaink. De ugyanilyen rokonaink a kelták is. Mégsem értjük egymás nyelvét, sem a finnel, sem a törökkel, sem a keltával nem tudunk szót váltani. Ez a ragozó nyelvek átka, vagy inkább isteni ajándéka, hogy teljesen szabadon fejlődnek. Nincs szükségük törvényekre, hogy létrejöhessenek, mert nyelvében él a nép, és a népet nyelve tartja életben. Ez a szabad emberek szabadon gyakorolt beszéde eredményeként megszületett szabad nyelv: Isten ajándéka, Isten nyelve maga.

sehonnan sem, mert nyelvét maga állította elő. Nem volt szüksége szóátvételekre. Ettől szellemi nép a ragozók népe és a miénk is, és ősi szerves műveltségének magas szintű, mindenkire kiterjedő, általános és termékeny birtoklása a kulcs a nyelv folytonosan zajló felépítéséhez.

Most megtaláltuk azt a kort és hozzá a népet is, amelyik az összekötő kapcsot személyes megjelenésével biztosította, egyúttal elegendően nagy számban is érkeztek ahhoz, hogy Ó-Magyarország teljes területét, de Európa jelentős területein élő rokonaikat is egységes műveltségbe szervezzék. Emiatt nem kell kereskedőkre testálni itt sem a műveltség elterjesztését. Meszlényi finn szógyűjteménye igazolta, - amint korábban magam is, - hogy itt enélkül is magyarul beszéltek már jóval korábban. Az elismerten törökös jellegű sumér-székita törzsek leírásával Magyar Adorján nagy szolgálatot tett a kutatásnak. Ők azok, akik nem félnek a helyváltotatástól. Ők azok, akik Európa sok táján vezetik az első kisebb-nagyobb, kelta név alatt lezajló egyesüléseket, de így például az etruszk etnogenezis egyik motorját is bennük láthatjuk később. A legfontosabb mégis az, hogy a folyamközi kivándorlók és utódaik az első kelta összeolvadás (etnogenezis) kovásza Európában. Makkay meg is jegyzi, hogy szinte sehhol sem látni Európában régészeti kimutatható égésnyomokat a belső népességmozgások körül, pedig ő még mindig harcias indoeurópai csatabárdosokat lát e keleti bevonulóiában. Jellemző, és egyben drámai mozzanat, hogy indoeurópai elképzelés szerint az indoeurópai kultúráteremtés a felperzselt föld taktikájával és természetesen népirtással kezdődne.... Itt Európában eszerint nincs nyoma hatalmas népirtásoknak ebben az időben, csak a csendes összefonódás nesztelenségét látni, ahogy arra korábban Baráth is rámutatott már.

Legalább ennyit meglehetősen biztonsággal feltételezhetünk a bronz Ó-Magyarországról és Európájáról. Most kellene az ékiratokban leírt szellemi hagyatékot megkeresnünk az itteni művelődés leleteiben, mert ennek kimutatására jó esélyünk lehet ezután. E könyv kereteibe ez nem fér bele, ezért e szílat most elhagyom.

A magyar bronz története bámulatos kavalkád a történelemben. Azt eddig is tudhattuk, hogy a magyar bronzkor jelentősen megelőzte Európa jórészének hasonló korát. Mérvadó kutatók régóta vitatkoznak azon, hogy vajon a Kaukázus vidéke, vagy éppen Ó-Magyarország volt-e a feltaláló. Az egyik legmarkánsabb véleményt Dayton alkotta meg az ó-magyarországiak mellett szavazva, természetesen érvelve is. Dayton érvelése természetesen az indoeurópaiakra vonatkozott, ő még nem tudhatta, hogy elgondolása nem rájuk érvényes. A régészet anyagát azonban korrekt módon dolgozta fel és ez a fontos.

Régészeink érdekes életet élnek. Nem szeretik az évszámokat, ezért leginkább ilyen-olyan korok és fémkorok elnevezéseivel illetik a fellelt tárgyakat korukat meghatározandó. Miután ez nem elég pontos, az egyes fémek korait még tovább szabdalják korai, érett, késői meg ehhez hasonló jelzőkkel. Nem is lenne baj, ha a világon mindenütt ugyanazon korokhoz lenne köthető ugyanaz a korai ilyen, vagy érett olyan fémkor. Miután azonban Eurázsia történelme úgy alakult, hogy voltak előhaladók, majd voltak utánahaladók, ezért minden fém elterjedése sok-sok évezredet vett igénybe. Más jelent Jerikó rézkora és más Anatólia rézkora. Más a Kaukázus bronzkora és más Lurisztáné, ahogy Ó-Magyarorszáé és Nyugat-Európáé is erősen eltér. Mindig más jelent minden országban, mert mindig szakaszosan terjedt el mindegyik. A laikusok számára ez a módszer nem közvetít pontos időrendet. A magam részéről bíztatom régészeinket, legyen bátorságuk évszámokat is megállapítani vagy nemcsak a kort, de az időszakot is, amibe leletük belefér. Tiszteljék meg a történelmet fogsasztókat vele, mert számolgatnia itt nem az olvasónak kellene.

Az ó-magyarországi bronzkort a támogatottak általában Kr. e. 1900-1000(900) között szokták érteni, felosztva korai, érett és késői időszakra, mindezt a nyugati szakirodalom adatai alapján. A Kaukázus vidéke korábbi kezdeti keltezősekkkel szokott szerepelni, ezért onnét

származtatják a bronzot jónéhányan. Természetesen hatalmas kultúrharc folyik az egyes korok elsőségét illetően, mert akkor ugye ott volt az akkori világ élenjáró technológiájának központja. Az álmos évszámok mögött földrészek és a hátramaradt maiak kemény csatája dúl a fejlődés elsőségéért.

Eszerint a bronz európai használata ó-magyarországi találmány és nem hozták ide sehonnan, hanem innét vitték szerteséjjel. Ha ez igaz, akkor Baráth Tibornak igaza lehet akkor, amikor országunkat az akkori európai csúcstechnológia feltalálójaként jellemzi. Götz az elfogadott nézeteket összegezve azt mondja: Európa első bronzkori civilizációi is Elő-Ázsia hatására alakultak ki: a 3. évezred derekán Kréta szigetén és az Égei-tenger partvidékein. Nem sokkal ezután megjelenik a bronz a többi déli parti régióban is és innen a folyók mentén hatol tovább északra: 1900 körül elér a Kárpát-medencébe, majd 1700 táján Közép-Európa egyéb vidékeire is. Az elterjedés irányából nyilvánvalóan megállapítható, hogy itt is elő-ázsiaiak nyomultak a partokról a belső területek felé, mintegy a kereskedelmi utakat követve.

De nemcsak kereskedelmi kapcsolatokról tudunk. A 3-2. évezred fordulóján Kisázsziából – több szakember véleménye szerint Transzkaukáziából – újabb népcsoportok nyomultak a Balkánon keresztül a Kárpát-medencébe és a mai Románia területére. Ezek hozták a bronz ismeretét. Kevéssel azelőtt nyugatnak törtek a dél-oroszországi gödörsíros (kurgán) műveltség egyes népcsoportjai is és több hullámban behatoltak a Tisza vidékére. Itt elkeveredtek a péceli (bádeni) műveltség népével, amely utóbbi nép jelentős hányada viszont Trója környékéről érkezett a rézkor második felében.

A középső bronzkorban két fejlett fémfeldolgozó központ alakult ki Közép-Európában. Az ún. halomsíros műveltség területén az alpesi – nyugat-magyarországi, valamint keleten az erdélyi. A kettő közötti határ nagyjából a Duna-Tisza-köze volt. Az erdélyi bronzműves központ formakincsével, mesterségbeli színvonalával kimagasló helyet foglalt el az akkori Európában. Igen erős kapcsolatai voltak a Pontusz, a Kubán-vidék és a Kaukázus fémipari központjaival. Ezeknél a közép-európai bronzcentrumoknál is első pillantásra szembeötlik az a körülmény, hogy mindkét központ olyan területeken alakult ki, ahol a korábbi időkben ismételten nagymértékű elő-ázsiai településeket regisztrálhattunk.

Feltétlenül meg kell említenünk azonban, hogy az ősi Égei-tenger – menti és balkáni műveltségek egyik legkitűnőbb szakértője, Fritz Schachermeyr, 1976-ban megjelent művében¹⁰ alapvetően más következtetésre jut a fémművesség délkelet- és közép-európai kezdeteit illetően. Szerinte ugyanis már a korai Vinca-periódusban – tehát Kr. e. 3500 körül – megjelenik az északi Balkánon az egyszínű, fényezett kerámia, ami kétségtelenül az ún. “fém-sokk” (“metallurgischer Schock”) jele a fazekasoknál: azaz hogy a “modern” fémedényeket igyekeztek utánozni. Ezt a “divatot” egy sor környező műveltségi csoport is hamarosan átvette. Schachermeyr megfigyeléseinek alaposságát (fém-sokk-tézisét már az ötvenes években kifejtette) frappánsan bizonyítják a nemrégiben Belgrád közelében felfedezett, 4. évezredből származó rézbányák. E tények alapján Schachermeyr egy észak-balkáni – erdélyi fémműves központ létezését a 4. évezredben bizonyítotttnak tartja. De még többet is mond. Kétségtelen észak-balkáni, Starcevo- és Vinca-hatásokat mutat ki az egykorú görögországi műveltségekben. Később pedig, 3000 és 2500 között, a bükki, tiszai és a tordosi műveltségek “egészen masszív hatását” állapítja meg a thesszáliai Arapi- és Dimini-kultúrákra.

Mindkét korszakból bő példákat sorol fel állítása bizonyítására. Igen valószínűnek tarthatjuk tehát, hogy a 4. évezred végén Ó-Magyarország magasabb fejlődési fokon állt, mint a Dél-Balkán, a mai Görögország területét is beleértve.¹¹

¹⁰ Schachermeyr, F.: Die ägäische Frühzeit. Band I. Die vormykenischen Perioden. 1976.

¹¹ Götz László: Keleten kél a nap. Püski, Budapest, 1994. 23-24. o.

A Dimini kérdéssel Makkay is foglalkozik. A bodrogkeresztúriak déli elvándorlásáról ír ezzel kapcsolatban: ... Ezek lennének a pelaszgo-türrhének, akik lényegében a közép-európai vonaldíszes kerámia hajdani készítői. Eredetileg ugyan nem indoeurópai nyelvet beszéltek, de a Thüringiában és körzetében élő igazi indogermánok mellett Cseh- és Morvaországban éltek, és azok hatására indogermanizálódtak. Majd ezt követően egy részük, az őspelaszgek útra keltek Görögország felé. Ha régészeti mondanivalóval akarnánk ezt kifejezni, akkor ez az ún. Dimini-elvándorlás, amelyet Friedrich Matz fogalmazott meg a thesszáliai újkőkori festett kerámiák fiatal rétegének a nevét, Diminit használva. Ezek a népek itt fenn északon vagy csak karcolt vonalakkal, vagy már vörösen festett mintákkal is díszítették edényeiket, de mindenképpen spirálisokkal és meanderekkel, és így ők voltak azok, akik Görögországba magukkal hozták Thesszália második újkőkori festett kerámiáját, a Diminit. A tétel bizonyítására pedig azok a festett és karcolt mintaelemek szolgálnának, amelyek eredete a Kárpát-medencén belül van, ahol eredetük legalábbis részben a bükki művelődésig vezethető vissza. Innen származik tehát az a máig élő őstörténeti, sőt nyelvtudományi elgondolás, amely mind a pelaszgokat, mind az ősgörögöket a Kárpát-medencéből eredezteti. Az igazság az, hogy régészetileg a kései újkőkorból, Kr. e. 2500 előtt nyoma sincs Dimini vándorlásnak, a Kárpát-medencei eredetű népmozgásnak dél, Görögország felé. Az is igaz viszont, hogy az ősgörögök eredetére vonatkozó egyik elmélet, amelyről lentebb lesz szó, a Kárpát-medencei kései újkőkorból egy utódjához, a rézkori bodrogkeresztúri kultúrához kapcsolja a proto-görögök délre húzódását. ... Célszerű tehát arra következtetni, hogy a proto-görögök régi elődei a Jászság-határtól közvetlen délkeletre, tehát a Tisza-völgyében éltek. Ha ezeket a feltételeket a térképre vetítjük, akkor a proto-görögök őshazájaként a Tisza-völgye az Alföldön, továbbá az Észak-Balkán középső része jön számításba. Ami az időt illeti, a Kr. e. harmadik évezred középső harmada, főleg annak vége. Ez régészeti szempontból a bodrogkeresztúri kultúra képét jelöli ki a proto-görög nyelv korai beszélőiként. ... Ma már őstörténeti tény, hogy a bodrogkeresztúri kultúrát élete vége felé kelet felől érte a gödörsíros (ha úgy tetszik, kurgán-) művelődés erőszakos behatolása. Vannak jelei érintkezéseiknek, de mégis valószínű, hogy a bodrogkeresztúri nép e hatás miatt délre húzódott. Amely délre vonulásnak az előzményei megvoltak az alföldi vonaldíszes kerámia óta.

Megfigyelhető ugyanis, hogy maga az alföldi vonaldíszes kerámia is délre terjeszkedett, azt követően, hogy legkorábbi emlékényaga a Körös-kultúra hatására a Körös-kultúra északi határaitól északra (nagyjából Szolnok, Berettyóújfalú és Szatmár között) kialakult. Népe ezt követően elfoglalta a Körös-kultúra területét a Körösig, majd klasszikus szakaszában fokozatosan a Marosig. Az utód szakálhádi-tiszai kultúrák átlépték a Maros-Aranka vonalát, és eljutottak csaknem a Béga és Temes folyókig. A tiszapolgári kultúra már elérte a Duna vonalát, a bodrogkeresztúri kultúra pedig átlépte, és késői szakaszának keleti társával, a Szalkuca IV nevű, a gödörsíros behatolástól talán még nála is erősebben érintett kultúrával határozottan dél felé húzódott. A Kárpát-medencei őskori anyagi művelődések közül éppen a bodrogkeresztúri kultúra az, amely a Balkánon valaha is a legdélebbre terjedt el (egészen a Drina folyó nagy kanyarjáig, a Szávától 100 km-re délre), és ott eredeti leletanyaga és sírjai kerültek elő. Ez a dél felé tartó terjeszkedés feltétlenül kapcsolatban lehetett a proto-görögök délre húzódásával...¹²

A Makkay által proto-görögnek nevezettek Ó-Magyarországról vándoroltak el feltételezhetően a gödörsíros vagy kurgán nép megjelenése miatt. Ezzel a pelaszgok ómagyar elszármazására is irányítjuk a figyelmet. Nevezhetjük őket proto-görögnek is persze, de műveltségük ismeretében nem láthatunk bennük indoeurópaiakat, görögöket még kevésbé,

¹² Makkay János: Az indoeurópai nyelvű népek őstörténete. Budapest, 1998. 127, 173-175. o.

hisz akkoriban Ó-Magyarországon már régen magyarul kellett beszéljenek. Máskülönben Magyar Adorján nem elemezhetette volna ősi magyar népmeséink göröggé nemesedett, de a meg nem értés miatt sajnos alaposan elferdített változatait a görög mitológia eredetét kutatva. Így Makkay ahelyett, hogy szándéka szerint indoeurópai ősgörög felvonulást ír le, valójában a mi helybeli magyar gyökerű történetünket gazdagítja. Mindez amiatt is érdeklődésre tarthat számot, mert a korábban gyéren lakott, tőlünk északabbra, nyugatabbra és keletebbre fekvő európai területek ó-magyarországi eredetű benépesülése a műveltségi és régészeti anyag ismeretében nem meglepő. Déli irányba mutató adataink eddig csak Etrúriában voltak, most azonban szemünk elé került az utolsó indoeurópai láncszem, a görögség előtti korai történelemre vonatkozó anyag is. Így megfogható közelségbe kerül a bükki, lengyeli, zengővárkonyi, kukutyini, erődsi spirál Kréta és Mükéné medúzáinak spirális ábrázolásaival. A magyar bronz újabb, Kr. e. 2800-as keletkezése egyéb következtetések levonására is lehetőséget ad a későbbiekben. Ennél még fontosabb adatot is közöl Makkay az alföldi vonaldíszesekkel kapcsolatban, mégpedig azt, hogy a körösiek területét birtokba véve dél felé is terjeszkednek.

A magyar bronzkor előzményeinek jobb megértéséhez újra magunk elé kell képzeljünk a vonaldíszes kerámia szétáramlásának jóval korábbi, VII-VI. évezredben induló korát. Jó okunk van ezt tennünk, mert az évezredek múlásával sem szűkül a leletmennyiség, időről időre olyan műveltségeket láthatunk a Kárpát-medencében, amelyek nemcsak azon belül képviselnek egységes és általános elterjedtséget, hanem azon kívül is hatnak. A végkifejlet pazar képe éppen a bronzkor végén vetül elénk, amikor a Kárpát-medencén és körülvevő tájain kívül Lengyelország, Csehország, Ausztria, Morvaország, Németország, Franciaország, Írország és a Brit szigetek, a Balkán, Horvátország, Bulgária, Románia, Ukrajna is ugyanannak az egységes műveltségnek része. A most felsorolt országok mind részei voltak a vonaldíszes kerámia által uralt területnek, újonnan Bulgária, - sőt Görögországban is kimutatták masszív művelődési hatásait - jött hozzá, amely korábban közvetlenebb anatóliai hatás alatt állt festett kerámiájával. Bulgária esete különösen figyelemre méltó, hiszen a főcsapás anatóliai műveltségi hatással szemben haladva látjuk most e földet ó-magyarországi műveltséggel. Mivel mindez egyenes következményként tekinthető a korábbi ó-magyarországi műveltség anyagára épülve, nem mondhatjuk azt, hogy behozott kultúrákkal lenne dolgunk. Annál is inkább sem, mert központként áll a technológiai haladás élén. Vagyis a fenti teljes területet egységes műveltsége, ebből kifolyólag egységes népessége miatt kell a bronzkori Ó-Magyarország részének tekintsük. Ez legalább a teljes Kr. e. II. évezredben végig fennállt. Az ezután következő időre a későbbiekben még visszatérek.

Most azonban gondoljuk végig újra a fentebb felvázolt helyzetet. A Balkán északi végén 4. évezredre rézbányát találnak, a fazekasok követik keleti kollégáikat a fémsokk alkalmazásával, sőt a magyarországi műveltségek masszív hatásai Görögországban erőteljesen kimutathatóak. Azzal tehát, hogy Ó-Magyarország újkőkorban gyökerező műveltségi kisugárzásait a szárazföldi Európa területein bemutatjuk, nem végeztünk az itteniek hagyatékával. Ugyanezek megjelennek délen is, ahol az ő eredményeikkel szembesülünk Görögország területén is. Schachermeyr felismeréseinek következménye korszakos: az eddig minden szempontból a legfejlettebb művelődést magával hozó elő-ázsiai terjeszkedéssel szemben haladó hatásokat szűrt ki a régészet nyers adataiból. Ez azt jelenti, hogy az ó-magyarországi műveltség – ahogy korábban is jeleztem, saját önálló őshonos fejlődésének köszönhetően nemcsak befogadta, de átdolgozva újra kilökte magából új területekre az elő-ázsiai tudással ötvözött helyiek tudását. Ezt a mutatóváltást csak felkészült, megfelelő alapokkal rendelkező műveltség képes véghezvinni. Schachermeyr jelentése éppen azt igazolja, hogy e tudással felszerelkezett Ó-Magyarország műveltsége olyannyira megerősödött, hogy az azt délről is tápláló népességgel szemben haladva éppen dél felé is

érett erejét, mégpedig masszívan. Most láthatjuk először a korábbi elképzelésekkel ellentétben a megvalósuló műveltségi szembeforgalmat. Schachermeyr valós időrendjét új leletek teszi kérdésessé, amennyiben jelentős mértékben hátrébb kellene keltezzük a bronzot megelőző anyagot. Ezek Petrivente, Polgár, Szajol, Ecsegfalva Kr. e. 7500-5500 közé tehető újkőkori leleteinek kora, a réz és a bronz itteni megjelenése, amelyek egyúttal a korábban elgondolt 3000-2500 tájára tett történéseket egy ma még bizonytalan messzeségbe sodorják korábbra, hátrafelé, egészen addig, amíg az abszolút időrend kérdéseiben nem rájuk át magunkat. A bronzkor felé lendülő Kárpát-medencéről most nagyon fontos dolgokat tudtunk meg. Kréta és Mükéné Kr. e. 2500-ra tett bronzának elszármazása így már nemcsak keletről képzelhető el, de észak felől is.... Annál is inkább, mert a vörösalakos görög ábrázolások világos előképeit a Kukutyin-Tripolje-Erőd által jelzett műveltségben célszerű keresnünk. Mindenképpen új helyzetben érezhetjük magunkat, hisz ezek hatásait eddig csak tőlük felénk tartó irányban tudtuk elképzelni. Most már meglehet, pl. Bodrogkeresztúr hatásait kellene áttekintünk az Égei világban... Mindenesetre az első kötet címlapborítóján látható kelta törmarkolatok példája nyomán – ahol az időben első egyszerűbb kidolgozású darab kétszáz évvel később Angliában mívesebb alakot ölt, - nem biztos, hogy az egyszerűbb kivitel fejletlenebb vagy primitívebb lenne. A legnagyobb tette a feltaláló nevéhez fűződik: létrehoz valami újat. Ezt azután már lehet cifrázni később. A semmit viszont nem lehet cifrázni, ha még nem testesült meg. Folytassuk Götz összefoglalását:

Schachermeyr egyáltalán nem áll egyedül e nézeteivel. Hasonlóan vélekedett a közelmúlt világhírű angol régész-kultúrtörténésze Gordon Childe is. "Vorgeschichte der europäischen Kultur" c. művében a balkáni és Ó-Magyarországi újkőkori műveltségeken kívül a szalagdíszes kerámia körét is elő-ázsiai telepéseknek tulajdonítja, a moldvai – nyugat-ukrajnai Cucuteni-Tripolje műveltséggel együtt, amelyet szerinte az ó-magyarországi és a balkáni műveltségek elő-ázsiai eredetű népességeinek továbbterjeszkedése alakított ki. A Tripolje-kultúra leletei teljesen megfelelnek a korábbi észak-balkáni és erdélyi műveltségek emléksanyagának – írja (anyaistennő, termékenységi kultusz, pecsénnyomók, stb.). A bodrogkeresztúri és a péceli kultúra tárgyalásánál nyomatékosan rámutat arra, hogy az itteni ökrösszekérrel való temetkezések pontos másait a 2600 körüli Ur-i királysírokban és a kb. 2300-2200-ból származó majkopi kurgánokban találhatjuk meg.¹³ A sokrétű párhuzamok feltétlenül szerves mezopotámiai kapcsolatokat bizonyítanak. Erdélyben ebben az időben már valódi fémparról beszélhetünk. A fémtárgyak kifejezetten anatóliai típusúak, ami szintén egyértelműen Elő-Ázsia direkt hatásainak a jele.

Childe-dal szinte mindenben azonos felfogást vall Franz Hancar is "Das Pferd in prähistorischer und früher historischer Zeit" c. hatalmas monográfiájában. Megállapítja, hogy a Tripolje-műveltség nem más, mint a balkáni és az ó-magyarországi ("dunai") műveltségek keleti terjeszkedése és nagyon fontos összefüggéseket mutat Elő-Ázsiával is. A házi tűzhely alatt eltemetett bikafej például az elő-ázsiai bikakultusz meglétét bizonyítja. Magyarországon pedig a 2000-ból származó budakalászi kocsimodell¹⁴ konstrukciója teljes mértékben megegyezik az Ur-i kocsizeletekével.

Csak hogy a budakalászi és szigetszentmártoni kocsizeletekkel megint bajban vagyunk. Korábban Kr. e. 2000 tájára időzítették őket, ma azonban más a helyzet. Mint a péceli

¹³ Az ökrösszekér újra látható volt Magyarországon 2002 nyarán az Örményország kincsei c. kiállításon. A Kr. e. 1500 körülinek keltezett szekér hajtóülés mögötti deszkái ugyanúgy voltak spirálokkal kifaragva, ahogy a trundholmi napszekér is: sűrűn, egymás mellett sorakoznak a kettős-spirálok rajta. Érdekes módon ez a kettős-spirál ma vasból készített kerítések jellemző alkotóeleme Európában, de a Kárpát-medencében kiváltképpen.

¹⁴ A Szentendrei Képtár Millenniumi kiállításán (2000-2001) a kocsimodellt már Kr. e. 4000 körülire keltezik.

művelődés leletét Kr. e. 4000 körül keltezik.¹⁵ A Götz által korábban is említett egységes péceli művelődés nem négy, hanem, hatezer éves! E lelet jelentőségét növeli a már ismertetett körülmény, hogy a Kárpát-medence, vagyis Ó-Magyarország első kézzelfogható egységesülése ebben az időben következett be. Talán nem szükséges tovább elemezni a felfedezés fontosságát, hisz kétezer év hátrafelé egy más korba visz, mégpedig a magyar rézkorba. Ennél még sokkal jelentősebb az, hogy a sumér kocsileletek királysírjai egycsapásra 1300 évvel későbbieké válnak a hazai leletekhez képest.

Rövid áttekintésünket Schachermeyr egyik korábbi munkájával fejezzük be,¹⁶ ahol a régebbi, újkőkori időkről szólva kifejti, hogy az egész sesklói formakincs megtalálható az újkőkori és kőrézkori észak-mezopotámiai (Hassuna, Samarra), szíriai (Tell Halaf), kilikiai (Mersin) és közép-anatóliai (Alisar) kultúrkörök leleteiben, tehát nem csupán szimpla egyezésekről, hanem teljes azonosságról kell beszélnünk. Észak felé tovább tekintve pedig Starcevo és Körös műveltségei nem mások, mint Sesklo filiálkultúrái. Azaz az elő-ázsiai műveltségek már a Kr. e. 5. évezredben, közvetlen úton terjeszkedve elérték a Kárpát-medencét.¹⁷

Mіндеzen körülmények ismeretében nagyon is kézenfekvő tehát, hogy nem tekinthetjük pusztán véletlennek az alsótátrakai sumér piktografikus táblák felbukkanását sem – éppen Erdélyben és éppen abban a korban, amikor az ó-magyarországi és Duna menti műveltségek a jelek szerint az európai fejlődés élén jártak. Sokkal többről van itt szó, mint csupán kereskedelmi vagy más úton-módon odavetődött szórványleletekről. E véleményünkben csak megerősíthet bennünket az időközben Kolozsváron talált kykládi típusú vitorlás hajó rajza ugyanebből a korszakból. De azt se felejtjük el mérlegelésünkbe bevonni, hogy az ó-magyarországi – erdélyi és észak-balkáni műveltségek terjeszkedése által kialakult Tripolje-kultúra is pontosan ebben az időben – Kr. e. 3000 táján – jelenik meg a moldvai-ukrajnai térségben.¹⁸

Nem kezdhethünk hozzá a magyar bronzról beszélni anélkül, hogy újra ne idéznénk fel az indoeurópaiak e korra vonatkozó kártevéseit. A mai támogatott magyar történetírás mindmáig cipeli magával öröklött tévedéseit, ferdítéseit. Különös módon az e korról foglalkozó tudósaink leírásaiban mindig a keltezések körül van zűrzavar, amikor a leleteket tárgyalják, nincs baj. Az indoeurópaiak számára a bronzkor különösen fontos volt, mert arra ők is rájöttek, hogy a kelták e kor európai főszereplői. Ha pedig őket átkeresztelték indoeurópainak, akkor dicső elődeik még dicsőbb győzelmeit varázsolták elő lendületes történelemkönyveikben. Úgy gondolom, hogy az első kötet kelta anyagával az elképzelt történelmen helyrehozhatatlan károkat okoztam. Az indoeurópai kelta cáfolatnak nyilván más vetületei is vannak.

Csodálkozva olvashatjuk a "Propyläen Kunstgeschichte" egyik utóbbi kiadásának XIII. kötetében (Frühe Stufen der Kunst, 1974), hogy a "nordikus", azaz dél-skandináviai – észak-németországi korai bronzkor Kr. e. 1800 körül kezdődött. A cikk szerzője, H. Thrane, néhány sorral előbb megjegyzi, hogy az északi bronzkor jóval később kezdődött, mint a dél-európai. V. Dumitrescu viszont a balkáni és ó-magyarországi bronzkorról írt cikkében e déli területek bronzkorának kezdeteit ugyancsak Kr. e. 1800-ra keltezi. A zűrzavart teljessé teszi néhány oldallal később J. Filip cikke, amely a közép-európai bronzkort ismerteti, különös tekintettel az aunjetitzi műveltségre. Ő is megállapítja, hogy az európai bronzkor déli, krétai

¹⁵ Milleneumi Tárlatok, Kincseink. Szentendrei Képtár 2000-2001. Kővári Klára: Óskori emlékek. 8. o. Kiállítási útmutató.

¹⁶ Schachermeyr, Fritz: Die vorderasiatische Kulturtrift. 1953.

¹⁷ Götz László: Keleten kél a nap. Püski, Budapest, 1994. 24-25. o.

¹⁸ Götz László: Keleten kél a nap. Püski, Budapest, 1994. 25. o.

és balkáni hatásokra kezdődött; minél északabbra haladunk, annál később. Ezek után pedig az aunjetitzi bronzkor kezdetét Kr. e. 1700-ra keltezi, míg a Kárpát-medencében csak a Kr. e. 1500-as évektől beszél bronzkorról. Ezután jön a csattanó: az északi bronzkor pedig – írja – “mit einer Verspätung” (meglehetősen késéssel) – kezdődött, “Montelius szerint a Kr. e. XIX. szd. végén.”

E konfúzió magyarán azt jelenti, hogy a (Kr. u.) XIX. századi indogermán kultúrprioritási elmélet jegyében az ősendogermánok egyik fészkeként tartott észak-németországi – dél-skandináviai “nordikus” bronzkort, valamint a szintén indogermánként vélt aunjetitzi bronzkor kezdeteit még korunkban is lényegesen korábbra keltezik azon vidékek bronzkorainál, ahol a kérdéses időkben semmiképpen sem valószínűsíthető indogermánok jelenléte. Teszik ezt pedig annak ellenére, hogy egyébként világosan látják, sőt ki is mondják, hogy a bronz ismerete Európában délről észak felé terjedt el, méghozzá tetemes időbeli különbségekkel, az északi vidékek hátrányára. Felettből jellemző az is, hogy J. Filip 1947-es cikkének kétségtelenül megállapítható “forrása” G. Kossinna “Die indogermanische Frage archäologisch beantwortet” c. értekezése – 1902-ből! E munkájában Kossinna a sziléziai és cseh bronzkor (Aunjetitz) kezdeteit Kr. e. 2000 előttre teszi, majd kijelenti, hogy az aunjetitzi bronzkori műveltség a Kr. e. 2. évezred elején délre, a Balkán felé terjeszkedik és az ó-magyarországi bronzkor az északi bronzműveltség hatására alakul ki. Az ó-magyarországi bronzleletek csupán “Ableger der nordischen Bronzekultur” (magyarul: az északi bronzkultúra fióklerakatai) - írja.¹⁹ Az itt vázolt, az európai történelemmel szemben elkövetett szörnyűségek ma sem szűntek meg. A Propyläen Weltgeschichte²⁰ némileg talán visszafogottabban nyilatkozik e kérdésekről, lényegében azonban nyugaton a helyzet változatlan... Ők ma a már korábban említett lausitzi²¹ középső bronzkori elvándorlás köré építenek fel indoeurópai hódító történelmi központot. Úgy tűnik, hogy a magyar kutatók kritika nélkül átvették a lausitziakkal kapcsolatos közléseket, így azok beépülhettek az itteni történetírásba.

A hosszadalmas bronzkori előzményeket leíró folyamat ilyen képe a magyar szakirodalomból nem feltétlenül olvasható ki. Nézzük az első tájékoztatást: A mai bronzkort régebben Tompa Ferenc négy szakaszra osztotta fel. A legutolsó tószegi ásatások eredményei alapján azonban – Csalog József és Mozsolics Amália után – csak háromra tudjuk tagolni. Az egyes szakaszokon belül is több kultúra különböztethető meg. Kora bronzkoriak a nagyrévi és kispostagi kultúrák. A bronzkor közepét északon a hatvani, az Alföld déli részén a perjámosi, a Fertő-tó mellékén a gátai, a Duna-Tisza közén a vatyai, a Dunántúlon a mészbetétes kerámia két kultúrája képviseli. Az utóbbi három, saját területén, egyben a bronzkor végső szakaszát is jelentette. Mellettük az Alföld déli részét a perjámosi kultúra fiatalabb szakaszai, a keletit az ottományi, az északit a füzesabonyi, míg az Alföldtől északra eső dombvidéket a pilinyi kultúra lakossága népesítette be. Nyugaton, mint új bevándorló, a lausitzi (luzicei), valamint a halomsíros kultúra népe is megjelent a bronzkor végén.²² ... Ennek, illetve a hatása alatt álló kultúráknak a medence belseje felé irányuló terjeszkedése vetett véget az addig hosszú időn át itt virult őshonos bronzkori kultúráknak.²³ Erősen hiányoljuk magyar szerzőinktől, hogy a korai idők régészeti leírásaiból mellőzik a mai Magyarország területén kívül eső országrészek leleteinek tárgyalását. Pedig Trianonnal a

¹⁹ Götz László: Keleten kél a nap. Püski, Budapest, 1994. 60. o.

²⁰ Propyläen Weltgeschichte. Propyläen Verlag, Berlin-Frankfurt am Main, 1986. 1. Band, 252-283. Szerző: Richard Pittioni

²¹ Drezdától északra elterülő erdős-mezős alföldi táj a Szudétáktól északra, átnyúlik a mai Lengyelországba is.

²² Magyarország régészeti leletei. Szerk.: B. Thomas Edit. Corvina, Budapest, 1957. 89. o.

²³ Magyarország régészeti leletei. Szerk.: B. Thomas Edit. Corvina, Budapest, 1957. 113. o.

bronzkori Ó-Magyarország nem ment össze. Így e forrásokból nemhogy nem juthatunk teljes értékű tájékoztatáshoz, de szembe kell nézzenek a tudatos hamisítás tényével is, hiszen egy kerek egésznek csak törtrészét mutatják, azt is alaposan megszűrve.

“A temető a halottak lakhelye”

Az egyiptomiak a halottak birodalmát termékeny mezőnek képelték el... az etruszk sírkamrák falát díszítő freskók táncot, játékot, lakomát idéző életszerű jelenetei vidámságot tükröznek... és folytathatnánk a felsorolást annak illusztrálására, hogy az őskor és az ókor népei egymástól mennyire különböző módon képelték el a halál utáni életet. A temetkezési szokások jellege mindenütt a túlvilági hit függvényeként alakult ki, de a társadalmi viszonyok, a szellemi élet helyi vagy külső hatással ötvöződött hagyományai ugyanúgy meghatározói voltak, mint a kor technikai fejlettségének szintje és földrajzi környezet. A magyarországi bronzkori népek hitelesen feltárt temetkezései mindezen ismérveket magukban foglalják, sok esetben mégsem elegendők arra, hogy – írásos források hiányában – ezekből egy-egy nép túlvilághitének milyenségére az általánosításokon túlmenően is következtethessünk. ... Más oldalról nézve viszont minden temető egy adott nép életének szerves része volt, s ennél fogva az “élő társadalom” viszonyainak, azon belül az egyén helyének meghatározására alkalmas régészeti forrás. ... A Kárpát-medence bronzkori népei halottaikat a falvaktól elkülönülő, többnyire a környezetből kiemelkedő temetkezési helyeken földelték el. A temetőket általában valamilyen “választóvonal”, pl. patak, folyó, láp, völgy, esetleg erdő határolta el a településektől. A bronzkori Európa számos népénél megfigyelhető az élők és holtak “lakhelyének” hasonló elkülönülése. A temetkezési hely kiválasztásánál döntő szerepet játszottak a falu környékének földrajzi adottságai. Olyan temetők esetében pedig, amelyeket több egymást követő nép is használt, a helyhez kapcsolódó tisztelet kialakulására is gondolhatunk.

Bronzkori népeinknél kétféle temetőtípussal találkozunk: kurgánokból (mesterséges halmok), illetve földbe mélyített sírokból álló temetőkkel. A késő bronzkor néha százat is meghaladó – sajnos alig átkutatott – dunántúli kurgán csoportjai (pl. Zirc-Alsómajor, Farkasgyepü) ugyanúgy egy-egy temetőnek foghatók fel, mint az urnasíros kultúra több száz sírból álló “síktemetői”. A két változat egy temetőn belüli egyidejű előfordulása viszont már etnikai-társadalmi különbségekre utalhat. A temetkezési forma csak a legritkább esetben tekinthető egyértelmű etnikumjelzőnek, azonban bizonyos szokások “általában” jellemzőek egy adott területről származó, s többnyire azonos gazdasági-társadalmi viszonyok közt élt népre. A különböző korú magyarországi kurgán temetkezések mindig azt követően tűntek fel, amikor vagy sztyeppe eredetű nép (késő rézkor, szkíta kor), vagy sztyeppe etnikumot is magába foglaló nép (pl. halomsíros kultúra, berkesz-demecei csoport) telepedett le a Kárpát-medencében. ...

A bronzkori népek temetkezési szokása szinte minden vonatkozásban a halott földi és túlvilági élete közötti kapcsolat megeremtését szolgálta. Ebben az elképzelésben a temető a “halottak városa”, a sír pedig a “halottak háza”. Utóbbit szépen példázzák a ház alakú urnák (Észak-Lengyelország, Itália), vagy Európa első álboltozatos építményei, a monumentális műkénéi kupolasírok. Hasonló gondolat kifejezői – többnyire szerény kifejezői – a magyarországi bronzkor különböző szerkezetű sírjai is: az akna- és kamrasírok, illetve kőborításos vagy halommal fedett változataik.²⁴ A halottak városa Etrúriában egészen magas szintű művészi alkotásokat őrzött meg műveltségükből. Az elhunytak általános tisztelete is készítette az élőket a túlvilági kényelem, gondtalan lét biztosítására. Ahogy azonban a Kárpát-medencében is sokféle temetkezési szokás él egyszerre, úgy Etrúriában is. Egy-két

²⁴ Kovács Tibor: A bronzkor Magyarországon. Hereditas. Corvina, Budapest, 1977. 51-53. o.

temetkezési módtól eltekintve ma nem tudjuk minden kétséget kizáróan valamely nép kizárólagos sajátjának tekinteni valamely temetkezési módot. Az etruszk etnogenezis alkotó népeit tekintve, akik túlnyomóan ragozó nyelvűek lehettek, az ott fellelt temetkezési módokat is ezek sajátjaként láthatjuk, nem pedig indoeurópaiként. A halomsírosokról biztosan tudjuk, hogy a kelta és szkíta műveltség részei, illetve azok elődeié. Ugyanakkor van bőven urnasír is, sőt kerámia- és bronzurnáink is vannak szép számmal, de szórthamvas is, magam is hoztam az előbbiekről ábrákat első könyvben nem egyet. E két fő temetkezési típus szerepel a ragozók Etrúriájában. De ha Etrúriában nem indoeurópaiaké a bronzurna és a kerámiából készült canopus, a buchero, vagy éppen a szórthamvas temetkezés szokása, akkor másutt miért állítják ezt? Kovács Tibor ugyanis ezt írja összefoglalásában: *Az i. e. II. évezredben a Kárpát-medencét indoeurópai nyelvet beszélő népek lakták. Etnikai hovatartozásuk olyannyira vitatott, hogy még a késő bronzkorra vonatkozóan is csak nagy vonalakban lehet meghatározni, mely területen élhettek az i. e. I. évezred már írásos forrásokban is említett népeinek, az illíreknek és trákoknak az elődei. Az első források szerint a Balkán félsziget nyugati részére elhelyezett illírek egyik etnikai összetevőjének a halomsíros kultúra Közép-Európa felől odavándorolt törzseit követi a kutatás. Északi irányú expanziójukat követően, illír lakosság viszont csak a korai vaskortól (i. e. VIII-V. szd.) élt a Dunántúlon. A Balkán délkeleti részét birtokló trákok – többek szerint a bronzkor kezdetéig visszanyúló – előtörténetéről nem alakult ki egységes vélemény. Amennyiben az illírek és a trákok törzsterülete között a feltételezett határvonal a Vardar-Morava völgye volt, abban az esetben legfeljebb a Dél-Tisza-vidéktől a Duna-torkolatig élt Dubovac-Cîrna-kultúra hozható genetikus kapcsolatba a trákokkal.*²⁵ Ha tehát a kelták – rokonaink és ragozó nyelvű testvéreink - halomsírba temetkeznek, az urnasírosok ragozó nyelvűek, ugyanakkor olyannyira vitatott a – szerinte egyébként indoeurópai - etnikai hovatartozásuk, akkor vajon milyen alapon jelenti ki Kovács Tibor indoeurópainak a bronzkori Kárpát-medencét? Hiszen nem bizonyított semmit, nem láttunk valamirevaló összefüggő érvelést sem. Semmit, csak egy kijelentést tett. Eszerint az indoeurópaiak az illírek és trákok népét tekintik most a bizonyítás hordozójának, ebből azonban semmi sem látszik rajtuk. Az illírek állítólag a sziléziai lausitzi kultúra kivándoroltjai, természetesen ott is indoeurópainak tekintve. De Lausitz ugyanúgy a Kárpátokból származó bronz országa, mint Európa északabbi területei, ugyanaz a magyarországi elszármazású műveltség látható náluk is, mint itt. Mitől lesz hát indoeurópaivá a lausitzi kultúra? Ha Kr. e. 1000 táján az etruszk etnogenezis idején alig kimutathatóan került volna oda indoeurópai elem, mivel bizonyítják, hogy a ragozó magyarok ősi fészke, Ó-Magyarország indoeurópai lett volna? Támogatott kutatóinknak nyilván sokkot okoz majd e kapitális ferdítések lehetetlenségeivel szembesülniük, de ez legyen az ő gondjuk. Ezzel szemben a magyar nyelven semmilyen indoeurópai hatást sem lehet felismerni évezredek távlatában sem. Erről már korábban szoltam. Még tovább a fentiek szerint az illírek valószínűleg kelták voltak, magyarországi megjelenésüket a Kr. e. 420-400 táján is lefolyt kelta vonuláshoz hasonlóan kellene elképzeljük. A 390 táján bekövetkezett római kelta kalandot még talán hozzávehetjük e népmozgalomhoz, de gondolhatja-e valaki komolyan, hogy a 279-es Delphiben történt kelta látogatás is e mozgalom része lehetett volna? Ehhez hasonló belső átrendeződést megvalósító mozgás több is végbement Európában. Éppen ezek a régészet által is megfogható változások adtak lehetőséget az indoeurópaiaknak a leírt zűrzavarban való megjelenésükhöz. De az még önmagában semmit sem bizonyít, ha valahol zűrzavar van. Mivel azonban Európa a bronz idején alapjaiban és valójában is ragozó nyelvű műveltséget mutat, számomra teljességgel megfoghatatlan az indoeurópaiak jelenlétének kategorikus kijelentése. Kovács Tibor Fitz Jenőhöz hasonlóan a Dunántúl összefüggő, magyar helynevektől hemzsegő területére költözteti be az illíreket. Arról már nem is szólok, hogy a

²⁵ Kovács Tibor: A bronzkor Magyarországon. Hereditas. Corvina, Budapest, 1977. 77-78. o.

Vardar-Morava folyók völgye évezredek óta szolgált a Magyarország felé igyekvő déli, anatóliai, kisázsiai elszármazású népek, népcsoportok megszokott útvonalaként, sőt visszafelé is. Miután azonban korábban már szintén kizártam Kisázsia indoeurópai jellegét, onnét sem érkezhettek indoeurópaiak. A dórok európai megjelenéséig biztosan nem. Ne felejtjük el, Kovács a Körös-Starcevo területén rendezte be az indoeurópainak kijelentett illíreket és trákokat, amely pedig a folyamközi műveltség rokona, leszármazottja. Természetesen más egyéb oknál fogva sem jelenthető ki a Balkán indoeurópaisága a bronzkori időkben. Maguk az indoeurópaiak húzták meg a Kr. e. 2000-es időhatárt megjelenésükre, feladva korábbi nézeteiket Európa indogermánságáról, sőt a Müller-Karpe által a csodák birodalmába utalt csatabárdosok népének indoeurópaiságát feladó beismerése révén. Valójában ezeket az indoeurópaiakat Etrúriában – amely pedig az egész Meriterránium területéről szívta fel népességét – még 1000 körül sem látni. Pedig ekkorra már Trója is régen elesett, menekülő is akadhatott elég a térségben. Sőt, éppen az általam éppen korábban – Baráth Tibor nyelvi adataira építve - bizonyítottan magyar nyelvű Cimmeria területén kellene a trákoknak is megjelenniük indoeurópaiként. Ott voltak, de nem ebben a minőségükben. A helyzet tehát e kérdésben legalábbis nem egyértelmű, sőt zavarosnak tűnik. Kategorikus kijelentéssel intézni el az illír és trák kérdést nem szerencsés. Mi lehet az oka annak az elképesztő történelmi mazochizmusnak, amellyel támogatott szerzőink az indoeurópaiak közelébe érve elveszítik józan ítéletképességüket, és olyan megalapozatlan kijelentésekre ragadtatják magukat, amit még soha senki nem bizonyított be?

Most utalhatok az újkőkori eseményekkel kapcsolatban az itt tettenérhető szemlélet eredetére. Makkay, mint ismeretes a Kárpát-medencében szeretné berendezni a nagy indoeurópai őshazát még ma is. Ebbéli igyekezetét fentebb elemeztem. Sőt, ennek érdekében még a folyamközi kapcsolatokat is feltárja – ez azonban már sok a támogatottaknak, - még ha valós, akkor is. Makkay vakvágányra kerül, a támogatottak kivetik maguk közül és magányos farkassá alakul. Ő lehet az itthoni indoeurópai elméletek egyik máig ható szerzője, hisz együtt ástott még a nagy őregekkel, tekintélye a szakmában óriási. Amit leírt a régészetben, nehezen támadható, történetírói tevékenysége azonban súlyos tévedéseken alapul.

Ha nem az előbbi drámaivá kerekedő, politikai alapokon működő kérdések körül járunk, hanem kiásott leleteinket faggathatjuk, megint teret kap a valódi történelem maga. Itt nincs drámai vita, mert éppen Kovács Tibor fentebb idézett könyvében is figyelemre méltó anyagot dolgozott fel a magyar bronzkor belső és külső összefüggéseiről. Tekintélyes számú esetben rögzíti a magyar leletek rokonságát, párhuzamait a más területeken előkerültekkel. Elemzéseivel mindenben támogat, tárgyyszerű, de ha indogermánok közelébe ér ő is elveszti normális egyensúlyát. Tekintsünk át ezekből néhányat.

A középső bronzkor művészetében megfigyelt stílusváltozásnak és a korábbihoz viszonyítva differenciáltabb ábrázolási tematikájának “külső” és “belső” okai vannak. A külső ok a szomszédos területek közvetett-közvetlen hatása. Továbbra is elsősorban Délkelet-Európára kell gondolnunk, hiszen ilyen vonatkozásban Európa más területei felé ekkor nem mutatható ki kapcsolat.

110. kép Térkép. Mükénéi leletek Európában.²⁶

Jelmagyarázat: (1) Kerámia (2) fémműves lelet (3) díszített csontlelet (4) fajanszgyöngyök

A cófalvi aranykorongok formai előzménye az Égeikum felé mutat; az Erdélyből származó, bikafejekben végződő karperec korai előformája a Kaukázus vidékén is megtalálható, a bikaábrázolás egyidejű – bár más jellegű – párhuzamai a kréta-mükénéi kultúra területén gyakoriak; a magyarországiakhoz hasonló, egyidejű plasztikus arc-, illetve kézábrázolást edényeken eddig csak Kisázsia területéről ismerünk (Trója VI. város késői rétege, Boğazköy, Alaca Hüyük). A korántsem teljes felsorolás is sejteti azt a hatást, amely a Kárpát-medence művészetét dél-kelet felől érthette. Lehet, hogy ez csak stiláris jegyek átvételére szorítkozott, de egyáltalán nem zárhatjuk ki a hiedelemvilágot érintő szellemi befolyás lehetőségét sem. A helyi művészet (és vallás) alakulása szempontjából döntőbb volt a belső tényező: a középső bronzkorban megindult társadalmi átrétegződés a kereskedő-iparos réteg létrejötté és összefonódása a harcos arisztokráciával. Ez önmagában is magyarázhatja a hiedelemvilág jelképrendszerének differenciáltabbá válását. Talán nem állunk messze az igazságtól, ha a

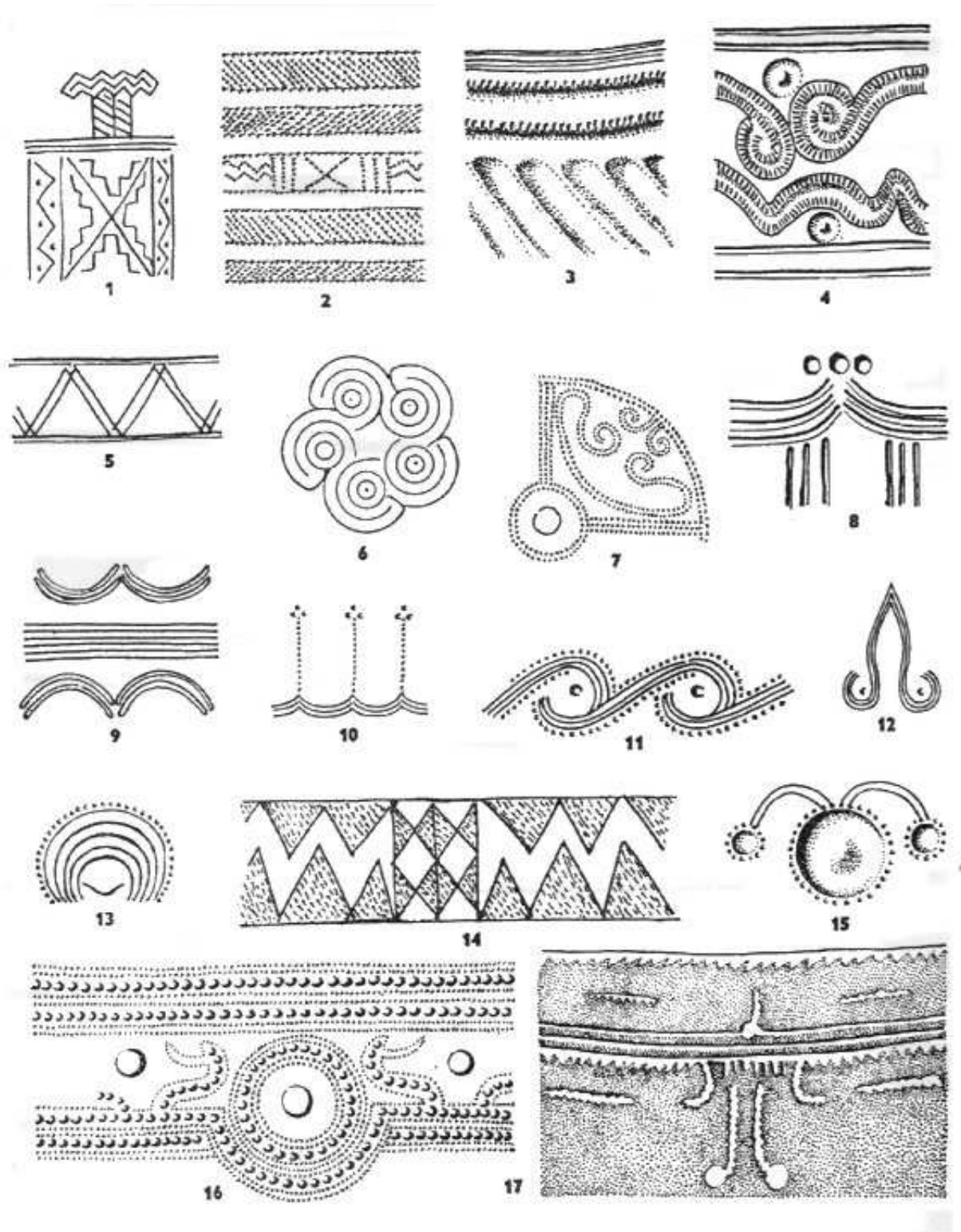
²⁶ Stuart Piggott: Vorgeschichte Europas. I. Kindler Verlag, München, 1974. 149. o.

férfiábrázolások megjelenését a férfi szerepének, a nemzeti társadalmon belül elfoglalt helyének megváltozásával hozzuk kapcsolatba.

Nehéz helyzetben vagyunk, ha a bemutatott emlékek gyakorlati szerepét akarjuk meghatározni. Alig ismerjük a bronzkori vallás jelképrendszerének tartalmi oldalát, így még ahhoz is, hogy néhány feloldási lehetőségre utaljunk, más, jobban kutatott területek idevonatkozó eredményeit kell felhasználni. Jelen vonatkozásban az egyetlen távoli "vezérfonal" a kréta-mükénéi vallás néhány, általunk önkényesen kiemelt vonása. Távol áll tőlünk, hogy a korai görög vallás és a Kárpát-medence bronzkori népeinek hiedelemvilága között bármiféle azonosítási lehetőségre gondoljunk. Két tényező azonban mégis indokolttá teszi figyelembe vételét. 1. A mükénéi kultúra első írásos emlékein (ún. lieáris B táblák) szereplő istennevek arra utalnak, hogy a görögök istenképzetei ekkorra már kialakultak. Egy hosszú folyamat eredményeként, amely egyik szálon abban a délkelet-európai hiedelemvilágban és szimbolikában gyökerezik, amelynek a magyarországi korai bronzkor népeinek jelképrendszere is része volt.²⁷ 2. A Kárpát-medence középső bronzkorának művészetében a korai görög művészet stílusjegye is felfedezhető.²⁸ Kovács mindegyik felsorolt helye olyan, amelyről a ragozók történetét szolgáló leletek kerültek elő. Párhuzamai valóságok, egymás után említi a folyamközi, kisázsiai indítású néphullámok jeles lelőhelyeit. Korábbi okfejtéseink alapján meg is nevezhetjük őket: sumér-szabir gyökerű szkíta műveltségek birtokosairól van szó, bár lehet, hogy hettita, hurri, urartui vagy más neveken kerülnek elének.

²⁷ Megjegyzésem: Nagyon egyetérthetünk Kovács Tiborral megállapítását illetően, aki szerint a mükénéi és magyarországi szimbolika és jelképrendszer együvé tartozik. Éppen Magyar Adorjánra hivatkozva is szemléltettem ősrégi magyar népmeséink görögösített változataival a görög szellemi világ kialakulásának útjelzőit. Ugyanez vonatkozik a görög félszigeten talált őslakosoktól átvett istenkarok kialakulására is. A görög műveltség, mint az indoeurópaiak első hulláma a pelazg műveltség átvételével tett szert tudására. Szerzőnk ezt maga is nagyon jól tudhatja, de 1977-ben ezt egyenesen meg nem írhatta. Most hozzátehetem újra, hogy a művelődés szállításához ember kell, ezért ha Kréta és Mükéné szellemiekben hatott Ó-Magyarországra, azt csakis az ide, vagy az innét oda vándorlókon keresztül tehette. A bodrogkeresztúriak történetét ismerve ez utóbbi látszik elfogadhatónak. Amikor tehát a magyar régészet ún. déli hatásokat jelent valamely esetben, az ott és akkor valódi emberek megjelenését közli egyúttal. Fel kell tegyük – mert kényszerítő a következtetés, - hogy a bronzkorban déliként megjelölt Kárpát-medencei bevándorlók jelentős részben menekülő pelazgok lehettek, akik a hazájukra támadó indoeurópaiak (dórok) elől menekülve hagyták el korábbi lakhelyüket. Nincs más népszerűség ugyanis, akiktől a kialakuló görögök – velük igen sokáig együtt élve - átvehették volna alapozó jellegű, a magyarral egyező műveltségüket. A krétaiak, mükénéiek és pelazgok története egy másik könyv tárgya lehet kiterjedése miatt. Ami a görög történelmet illeti, mindaddig, amíg valódi gyökereit, népi eredőt nem dolgozzák ki alaposan és megnyugtatóan, hanem csak az ... és akkor jöttek a dórok meg a többiek...., formulával ütik el a kutatók a kezdet kérdéseit, nem lesz világos képünk e tárgyban.

²⁸ Kovács Tibor: A bronzkor Magyarországon. Hereditas. Corvina, Budapest, 1977. 71-72. o.

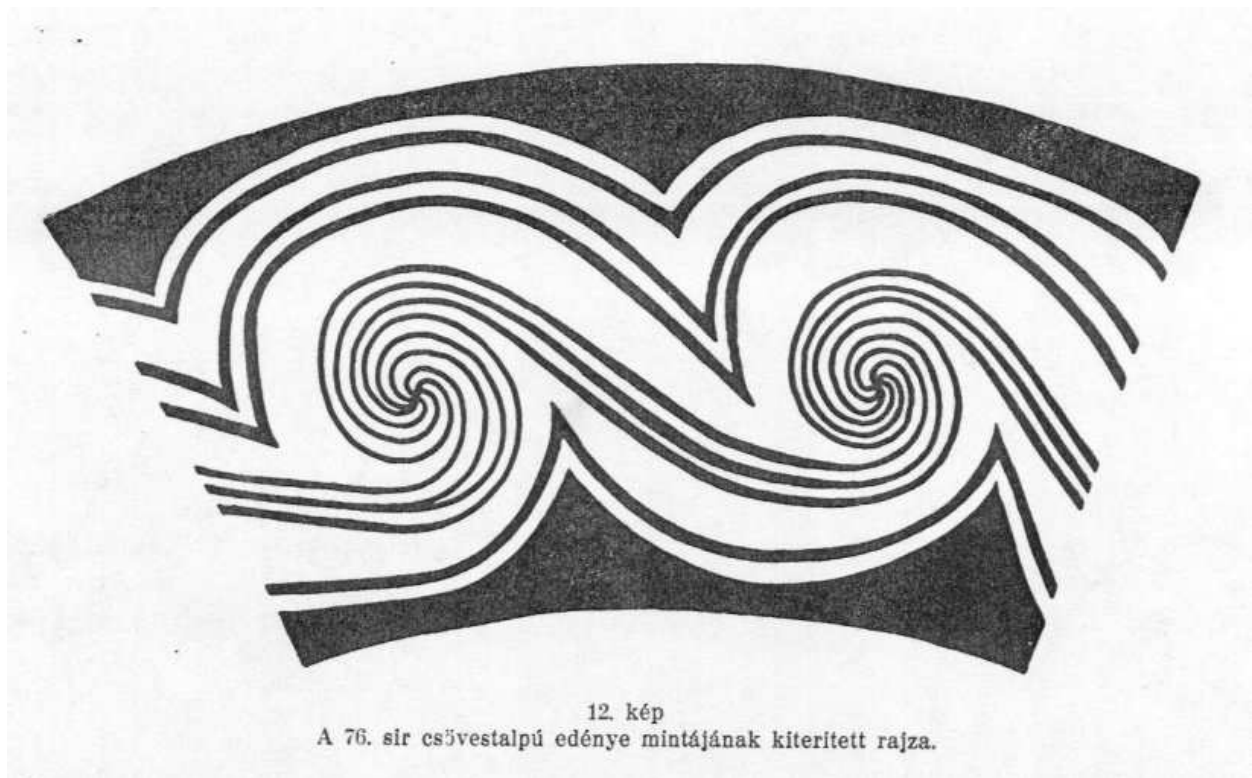

111 A bronzkori díszítőművészet kedvelt mintái²⁹

E kis gyűjteményből már ismerjük a bütykös ásólúd ábrázolásait. Nem idegenek a spirál különféle feldolgozásai sem. Most csak egyetlen további párhuzamra hívnám fel a figyelmet. A 11. számú motívumhoz nagyon hasonló évezredekkel korábbról

²⁹ Kovács Tibor: A bronzkor Magyarországon. Hereditas. Corvina, Budapest, 1977. 67. o.

Zengővárkonyban ástak ki a dunántúli vonaldíszesek hagyatékaként. Van tehát visszamutató kapcsolatunk e korban is.

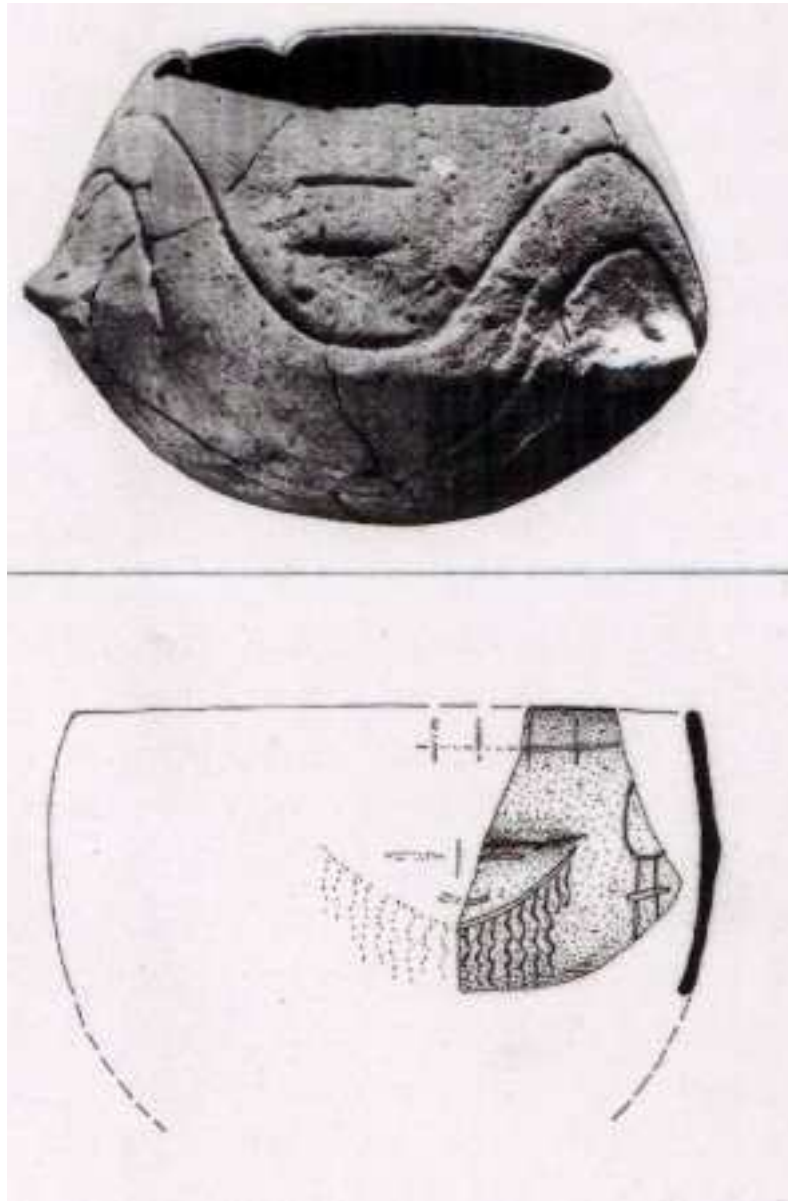

112 A zengővárkonyi 76. sír csövestalpú edénye mintájának kiterített rajza.³⁰

A késő bronzkor technikai forradalma, a tömeggyártásra berendezkedett bronzipar fejlődésének hatása a kor művészetében is tükröződik. A Kr. e. XII. századtól kezdve megszorodnak a bronzból öntött állatszobrocskák (*lásd a vaddisznó-ábrázolásokat a keltáknál ezer évvel későbbben – megjegyzés tőlem*), a bronzedények felületét díszítő ábrázolások. Bár az agyagból készített figurális tárgyak nem veszítették el jelentőségüket, a Kr. e. II. évezred utolsó századaiban az általunk ismert művészeti emlékek többsége a kor nagy bronzgyártó műhelyeiben készült. A bronzból öntött ember és állat alakú szobrocskák már nem egyedi tárgyak voltak, hanem megismételhető – egyazon mintában újraönthető, - sok esetben sorozatban előállított ipari termékek. A bronz anyaga, a készítés technológiája hatással volt a hiedelemvilággal kapcsolatos ábrázolások stílusának alakulására is, és talán egyik – ha nem is döntő – oka volt annak, hogy a kor művészetében az uralkodó kifejezésforma a dolgok szkematikus megjelenítése lett. A kereskedelem útján nagy távolságra eljutó bronztárgyak alkalmasak voltak a kor uralkodó szellemi irányzatainak nagyobb területeket érintő gyorsabb elterjesztésére. Ez is közrejátszott abban, hogy a Kr. e. XII. századtól kezdve a mai Észak-Olaszország, Dél-Németország, Ausztria és Nyugat-Magyarország etnikailag nem teljesen egységes késő bronzkori népeinek művészetét (urnamezős kultúra) hasonló szimbolika és szinte azonos formamegoldásokkal kísérletező stílus jellemzi.³¹ Stuart Piggott éppen ezt a helyzetet rögzíti térképén.

³⁰ Dombay János: A zengővárkonyi őskori telep és temető. *Archeologia Hungarica*, Budapest, 1939. 42. o.

³¹ Kovács Tibor: A bronzkor Magyarországon. *Hereditas*. Corvina, Budapest, 1977. 73. o.

113 Arcos edény Keszthelyről.³²

Érdeemes viszont egy ellenvetés mentén átgondolnunk a magyar bronz elterjedésének kérdését. Arról van szó, hogy más elképzelések szerint kár a bronzban bármilyen szétsugárzó népesedési vagy műveltségi eredőt keresni, mert akkoriban már nagyméretű kereskedelem zajlott Európában – megint a szokásos kifogás, - és ahol a leletek szerint bronzot látni, az csak délibáb, - nem önálló műveltség helye - mert kereskedelem által került oda, ahova. Így ugyebár eleve elképzelhetetlen bármilyen művelődéssel kapcsolatos folyamat felvázolása, hisz a bronzot mindenki a boltban veszi... Igen ám, de a bronzkorból nem ismerünk sem pénzt, sem éremleletet. Ebben a korban nincs pénz, létezése teljességgel kizárt, hisz azt a lídek (lúdök) találták fel jóval később Kisásziában. Eszerint bármekkora kereskedelmet feltételezve nem tudtak fizetni semmivel sem. A pénz jelenlétéhez ugye szükség lenne kibocsátóra, vagyis megfelelő gazdasági alapokkal rendelkező központi irányításra, általánosan rendszerbe fogott értékteremtő gazdálkodásra, ebből kifolyólag hatalmi központokra és így tovább. Aki tehát

³² Költő László – Vándor László: Évezredek üzenete a láp világából. Régészeti kutatások a Kis-Balaton területén 1979-1992. Kaposvár-Zalaegerszeg, 1996. M. Virág Zsuzsanna: Újkőkor és korai rézkor, 17. o.

kereskedelempre építve gondolja a bronz elterjedését, annak legalább ennyit feltételeznie kellene. Hát hol vannak ezek a fejlett bronzkori államok Európában, ha a régészet csak erre utaló jeleket sem talál? Mégis mi lehetett e hatalmas méretű kereskedelem alapja? Ha nem pénz, akkor nyilván valami más. De mi? Netán az arany, amiről Kovács Tibor külön említést tesz? Csakhogy az aranyból is Ó-Magyarország bányái látták el Európa jelentős részét! A saját aranyunkért exportáltuk volna a bronzot másoknak? Ezt azért mégsem gondolhatjuk komolyan. Cserekereskedelem? Mire volt szüksége a bronzkori Ó-Magyarországnak? Só, réz, antimon, bronz, arany, ezüst, fa, élelem, állat, technológiai tudás, ami fontos lehet, volt itt rogyásig. Amire még gondolhatnánk, az a luxuscikk lehetne. Ebben az esetben régészetileg ki kellett volna tudnunk mutatni ezek megjelenését. Csakhogy a régészet itt sem mutat ki semmit sem. Mégis mit cseréltek mire? Ezek után: van fejlett bronziparunk, tegyük fel, hogy ellátja egész Európát megismételhető előállítású tömegáruval, de ellentétel mégisincs, nyomokban sem. Néhány egyiptomi és más déli szórványleletünk van ugyan, de ezek nem Európából származnak, pedig a magyar bronz java oda utazott volna a kereskedelemben hívők szerint. Mai eszünkkel nyilván nem érthető meg, hogy önzetlenségből el lehet látni egy földrészt valamilyen áruval. De akkor miért beszél az ún. közmegegyezés kiterjedt kereskedelemről? Nem is teheti, mert a jelek szerint itt nem kereskedelem zajlott, hanem a kárpáti magyar nép természetes továbbterjedése, ha nagy léptékben tekintjük. A Kárpát-medencén belül nyilván volt árucere, legalább síkvidéki-hegyvidéki viszonylatban. Ez azonban csak helyi munkamegosztást mutat. A bronzkori túró nem lehet innét egy csehországi valamire elcserélni, mert a túró nem bírja ki az utat. El lehet viszont hajtani a bronzkori tenyésztett őstulokot máshová a saját lábán, ezt az exporttípust ismerjük a Bocskaiak későbbi Magyarországaról. Már ha van rá vevő, másként bajos az üzletet nyélbe ütni. Ezek után nincs más javaslatom, csak az, aki azt állítja, hogy itt a bronzkorban nagyméretű kereskedelem zajlott, az bizonyítsa be. Nevezze meg a kivitel, de leginkább a behozatal tárgyait, és végül a fizetőeszközt is. Ha mindez sikerül, akkor itt piacépes országok és államok sorjázának fejlett gazdaságokkal. Ha nem tudja, akkor Ó-Magyarország nemcsak Európa vezető bronzművese és aranybányásza, gazdasági központja, esze, művelője, hanem leginkább műveltség- és népességexportőre volt, vagyis Európa népességet adó közepe. Amint már korábban is említettem, mindez nemcsak a helyiek dicsősége, hanem a hozzánk az újkőkortól kezdve szinte folyamatosan a Régi Keletről érkezők közös dicsősége is. E képtelenül felnagyított bronzkori kereskedelmünk vitatott helyzetével szemben a népesség valóban erősen növekedni látszik, nem is akárhogyan.

114 Térkép. Az urnamezős kultúra kiterjedése.
Jelmagyarázat: (1) Kr. e. 13. század, (2) 12-10. század, (3) 10-8.század.³³

Stuart Piggott szerint az urnamezős temetkezési módot a Kárpát-medencében találták fel, két évszázad leforgása alatt kiterjedt hídfőállásokat teremtett három térségben, a Kárpátokon túl északra (Lengyelország, Morvaország és Lausitz területén), az Alpokban, attól nyugatra és északra és a teljes Olasz-félszigeten. További két évszázad leforgása alatt a teljes terület egységes műveltséget mutat. Az urnamezős temetkezést folytatók 500 év alatt birtokba vették Európa központi területeit. Piggott alaposan megtámogatja az etrúriai magyar kivándorlásokról felállított elgondolását, - éppen erről az időszakról van most is szó, - az Alpok tájairól Etrúriába vonuló rasenna néven ismertek elődei is ekkor vándorolhatnak ki, de végeredményben ennél sokkalta többről van szó. Az etruszk etnogenezis éppen e folyamat egyik, itáliai fejezetét tárja fel. Azt is igazolja ugyanakkor, hogy az urnások nem

³³ Stuart Piggott: Vorgeschichte Europas. I. Kindler Verlag, München, 1974. 184. o.

indoeurópaiak, hanem magyarok. Emiatt a lausitziek és az alpokiak sem azok. Ennél még fontosabb az, hogy ez az alapja a Müller-Karpe segítségével alant bemutatott bronzkori leletelterjedés kimutathatóságának, amely eszerint egy magyar Közép-Európát tár a szemlélő elé. Mindezek birtokában újra át kell gondoljuk Itália és teljes Európa indogermánságának érveit is, de természetesen az egész kérdéses európai és környező területre is kell értsük ezt. Ha ugyanis a magyar Ó-Magyarországról olyan ütemben áramlott ki magyar népesség, hogy 500 év alatt törzsterülete hatszorosát népesítse be, akkor itt olyan fejlett technológiájú, és hatalmas méretű élelmiszertermelésnek kellett folynia, amely hatékonyságában vetekedett a Mezopotámiai öntözéses művelésen alapuló mezőgazdaság népességet eltartó képességével. Ép ésszel nem feltételezhetjük, hogy ennyi sok ember éhínségek miatt szaporodott volna fel.

Az itt vázolt urnamezős temetkezési szokású magyar nép elterjedésébe igen jól beleillik az első könyvben kifejtett etruszk összeolvadás (etnogenezis) folyamata. Piggott szerint a teljes itáliai félsziget az ó-magyarországi kivándorlók hatása alatt állt, elköltözésük egyik célpontja volt. A véletlen segített hozzá, hogy a néprajz oldaláról is megerősíthessem Piggott és a magam vélekedését. Piggott természetesen indogermánok után kutat akkor, amikor az urnamezők népét kutatja. Ettől eltekintve viszont nemcsak mi látjuk így az urnások helyzetét, de a régészeti összkép is ebbe az irányba segíti a többi kutatót is.

A spirálok gyűjteményében bemutattam a wieselburgi forgórózsa képét, amelyet Alsó-Ausztriában találtam meg egy mai családi házban a mestergerendán. A faragvány képeit elküldtem Molnár V. Józsefnek, aki arról értesített, hogy *a mestergerendába faragott ausztriai jelek valóban magyar eredetűek. Ezek Bajorországban és a hajdan Etrúriához tartozó szigeteken is föllelhetők: mai használatukban.* A bajor használat már nem számíthat meglepőnek a hun-avar letelepedés miatt, gondolhatnánk. Wieselburg viszont nevezetes osztrák bronzkori lelőhely – a nyugat-magyarországi Fertő-környéki gátai kultúrával is szokták együtt említeni, - vagyis szellemi kapcsolatai Magyarországgal úgy négyezer évesre tehetők. A Tirrén-tenger etruszk szigetei – így a vasbányáiról ismert, valójában a Napóleonnól elhíresült Elba és kisebb társszigetei - viszont a világtól való elzártságukkal, kisközösségekké alakult társadalmuk makacsságát igazolják abban, hogy őseik hagyatékába kapaszkodva őrzik az ősi hagyománykincset. Most érthetjük meg, hogy az ausztriai és bajorországi jelképhasználat közös pontja nem a hun és avar eredet elsődlegesen, hanem legalább a Kr. e. 1200-tól 400-ig tartó Kárpát-medencei urnamezős szétáramlás magyar népének hagyatéka. Ezúttal biztosak lehetünk a dolgunkban, mert az olasz félszigetet feldúlhatta annyi nép és annyi ezer év, amennyi azóta eltelt, de a félreeső, világtól elzártabb szigeteken fennmaradt jelképek mindennél szebben beszélnek. Elba és a többi kis sziget természetes elzártsága ezredévek mélységébe enged meg behatolni. E jelenséget bizvást hasonlíthatjuk az 1848-ig szolgátságban tartott magyar földműves nép bezártságához, bár jellegében különbözik attól. Az eredmény azonban ugyanaz, műveltségük fennmaradt ott, ha nyelvünk nem is. Most magunk elé idézhetjük azokat az olasz és francia filmeket is az elmúlt évtizedekből, amelyekben Korzika, Szardínia és általában az olasz és korzikai, szardíniai zárt népi hagyományok időnként talán túl szigorúnak tetsző történeteit dolgozták fel. Szinte bizonyos, hogy e népek keménysége, kérlelhetetlen szigorúsága a kitörni vágyó filmbeli hősökkel szemben ugyanazokba a fennmaradást szolgáló gyökerekbe kapaszkodik, amely a magyar parasztság fennmaradását is biztosították. Az így megfogalmazott emberi drámák legalább háromezer évesek. Szereplői a keveset beszélő férfi, a feketébe öltözött okos asszony, a nagycsalád, mind e művelődési kör részei. A kitörni szándékozó lázadók többnyire elbuknak, ez ilyenkor az ő drámájuk, a nép viszont fennmarad. Ezért van igazuk a szigorú apáknak és a szerető, de kérlelhetetlen anyáknak, mert ők képviselik a folyamatosságot. A jelek szerint – évezredek léptékben számolva - nekik van igazuk, még ha sajnáljuk is az elbukó bátrakat. Piggotthoz visszakanyarodva még egyszer az urnamezősök miatt, választ várnánk arra is az

indoeurópaiaktól, miért látnak még mindig annyi sok indoeurópai népet Itália félszigetén? Ideje lenne bizonyítani, amíg nem késő. Szeretnénk megtudni, kik voltak a szamniszok, venétek és a többiek, de még a latinokról sem ártana kézzelfogható magyarázat, hogy tisztábban láthassunk. Piggott szerint egész Itália az urnamezősök befolyása alá került az etruszk összeolvadás derekán, 7-600 tájára a Kárpát-medencei kiáramlókkal. Ha az etruszk összeolvadásban nem látni indoeurópai elemet, csak elenyésző mértékben, akkor kik voltak Itália többi népei valójában? Ennél még sokkal fontosabb megemlítenem, hogy ha Ó-Magyarországról nem tudunk perdöntő bizonyítékokhoz jutni saját történelmünk mozaikját összeállítandó, talán az akkori peremterületek hagyományait visszavetítve mégiscsak összeáll a kép. Ha a bronzkorra kapunk támaszkodókat, annak örülhetünk, ha másokra, annak. Úgy tűnik, hogy feketébe öltözött, családot vezérlő régi és mai magyar és szárd, korzikai, olasz asszonyainkban ugyanaz az erkölcsi és hitbéli tántoríthatatlanság munkál. Emiatt ők mind mi vagyunk, sőt ezredévekkel korábbi kiadásban is egyek vagyunk, végtére azonosak önmagunkkal, függetlenül attól, hogy az ottaniak ma már nem magyarul álmodnak. Hagyományaik, szokásaik, de legfőképpen gyökereik a jelek szerint erősebbek még a nyelvnél is, hisz nyelvvesztés után is ugyanazt az életet élik, amelyet korábbról örökölték ősiktől.

Nézzük meg a bronz végét és a vas elejét közelebbről a Kárpát-medencében és az érintett területeken. Ugyanazt láthatjuk-e, mint amit el kellene higgyünk a magyarázóknak? Kalicz Nándor könyve a magyar bronzkorról készült tanulmány. Összefoglalásnak szánt könyve szinte csak kerámiák ábráit tartalmazza. Ha valaki ebből szeretné megismerni e kort, valószínűleg egyoldalú tájékoztatást kaphat csak. Ma már nem tudhatjuk meg e különös helyzet okát, mindenesetre neves régészünk kétségek közt, de legalábbis egyoldalú tájékozottságban hagyta az e kor után érdeklődőket. Talán sejtette, hogy a fentebb idézett régészeti összefoglalás végén úgyis eltüntetik a teljes bronzkori népességet írói a helyszínről... Sajnos kevéssé érthető ez az igyekezet régészeink részéről, mert az újonnan érkezők ugyanabból a bronzon felnövekedett kultúrkörből érkeztek, amelyben éppen egy későbronzkori egységes műveltséget mutató hatalmas területet láthattunk. Ebben a helyzetben még kevéssé érthető a magyar régészeti munkákban rémdrámákkal felvezetni e – hangsúlyozottan nem idegen - terület más részéről ideérkező új népesség beköltözését a Kárpát-medencébe. E drámai felkonferálás nem idegen a magyar régészek történeti felvezetéseiben. Ugyanígy a Kr. e. 1400-1300-as években is leírnak egy teljes pusztulást eredményező nyugati bevonulást, sőt kettőt is. Fentebb az illír kérdéssel már érintettem az esetet. Az olvasó már csak a tatárjárásra emlékeztető rémképeket lát, amikor a végén mégiscsak kiderül, hogy a támadók beolvadtak az egyébként már többször megsemmisítettnek kijelentett őslakosságba. E valóságtól elrugaszzkodó elméletek nem használnak a kor megértésében, csak zűrzavart keltenek romantikus ihletésű helyzetelemzéseikkel. Ezek az elképzelések tipikus indoeurópai történetek, hiszen ők mindig valamilyen nagy bevonulással tudnak megjelenni, és műveltséget hozni a meghódított területekre. Az urnamezősként megjelenített illírek köré kanyarított elképzelések egyáltalán nem véletlenek, ezt a lausitz-illír-urnamezős népről kialakuló elméletek is igazolják. Richard Pittioni, a bécsi egyetemi tanár már egyenesen balkáni központú indogermán illíreket lát később Hallstattban is, akik Horvátországból szétterjedve hódítanak,³⁴ sőt már a bronzkor kezdetéig is visszavezették eredetüket. Pittioni elkövette azt a hibát, hogy a Kárpát-medence mellőzésével akar bronzkori alapot adni illírjei szétterjedésének. Majd közli a végeredményt is: ... eine geschlossene illyrische Kulturzone von Süddeutschland bis auf den Balkan reichte. Magyarul: egy zárt illír kultúrterület Dél-Németországtól a Balkánig terjedt. Hogy ezt el is higgyük, ehhez kellene az

³⁴ Propyläen Weltgeschichte. Propyläen Verlag, Berlin-Frankfurt am Main, 1986. 1. Band, 280-281. Szerző: Richard Pittioni

illír szótár és nyelvtan. Csakhogy – amint korábban már utaltam rá, - valamirevaló műveltséget Európában csak az újkőkori Kárpát-medencéből lehet levezetni, máshonnan nem, mert a vonaldíszes alföldiek lakták be a szárazföld nagyobbik részét. Közvetlenül a Balkánról a dolog nem kivitelezhető a bronzkorban, csak ha bebizonyította volna, hogy az anatóliai művelődés a Kárpát-medencét kikerülve önálló támaszpontokat teremtett volna Európában, feltéve persze, hogy Anatólia felől indogermánok érkeztek volna. Erről azonban szó sincs. Miután ez nem járható út a régészeti anyag szerint, Pittioni érvei légüres térbe kerültek, és az illíreket hátrahagyhatjuk e szempontból. Döntő hatású európai művelődési központot elképzelni a Dinári-hegység terméketlen területén sajátos egyoldalúságra utal. Mégsem csak erről van itt szó. Ha a csatabárdosokról készített korábbi indogermán elmélet alól elszállt a történelem, akkor máshol kell egy másikat fabrikálni. Figyelmes olvasóin nyilván észrevették, hogy megint a vonaldíszesek és körösiek közvetlen közelében helyezik el újabb elméletük kiinduló pontját. Miután erről is kiderült, hogy nem valós elképzelés, a következő megint itt a környéken készül majd – gondolhatnánk, ha időközben nem érte volna megrendítő erejű cáfolat az indoeurópai elképzeléseket. Az első kötet anyagát szem előtt tartva ettől már nem kell tartanunk. Pittioni kutatói tévedése abban fogható meg talán legjobban, hogy az ó-magyarországi kisugárzásként, ha úgy tetszik gyarmatosításként fellendülő lausitzi, vagy korábban a csehországi aunjetitzi bronzközpontokat önállóknak tekinti kiszakítva az általános bronzkori magyar (kelta) terjeszkedésből.

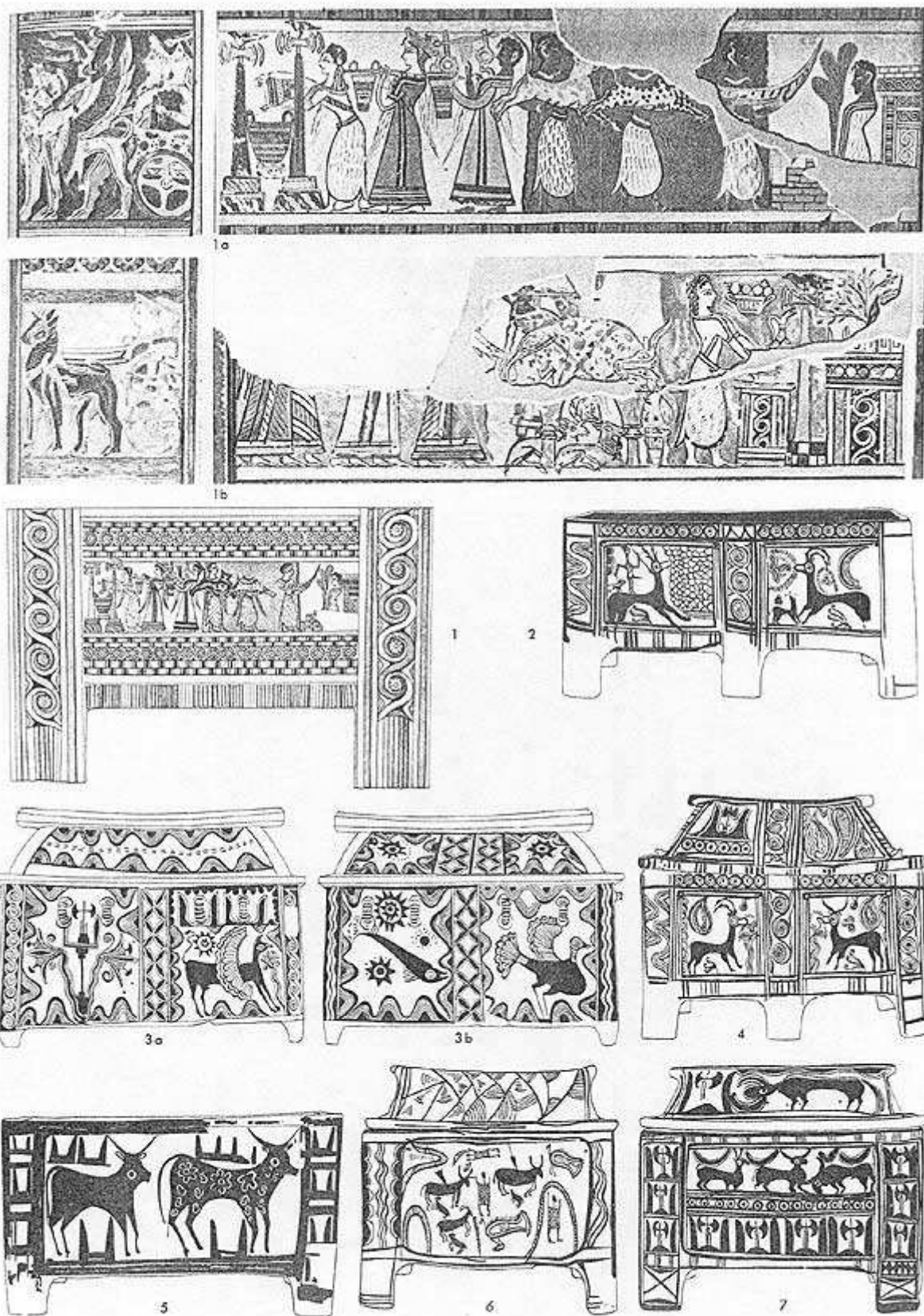
Az indoeurópaiak utolsó nagy kísérlete volt az illír mese átköltése, hogy valamiképpen átmentsék korábbi lendületes történelmüket a későbbi időkre. Ma, amikor e sorokat írom, már túl vagyunk ezen is. Az illír ügy nemcsak a fenti cáfolatban hunyt el, maguk a szerzők sem bizonyultak elég kitartónak. Az 1999-ben először angolul, majd 2000-ben németül is közreadott nagyszabású Dumont Történelmi Világatlaszban³⁵ már nem szerepel az indoeurópai illetve az indogermán kifejezés! Senki sem vonul már sehová, elfogytak a diadalmas bevonulások is. Az indogermanizmus nyugaton is csendesen kimúlt és ugyanúgy elfelejtik, ahogyan az indoeurópai nyelvészet rettenetétől is ők maguk szabadították meg a világot. Itt lényegi változásról beszélhetünk annak ellenére, hogy részletkérdésekben nem követi minden esetben az új helyzetet. Éppen emiatt kritikai észrevételek közlése nélkül nem is szabadna kiadni Magyarországon. Az atlasz szerzőinek nincsen tudomásuk az utolsó jég levonulása előtti időkről, az újkőkort magától értetődően egész Nyugat-Európára érti, bár megemlíti, hogy *Bandkeramiken finden sich von Ungarn bis an die Nordsee*³⁶, azaz vonaldíszes kerámiákat Magyarországtól az Északi-tengerig találni; nem tud Erdély rézbányáiról sem, a bronzkort 2300-1500-ig veszi Európában indoklás nélkül, stb. Közelebbről nézve a mű tehát ezer sebből vérzik, ezzel együtt nem lehetünk kicsinyesek, végtére is az indogermán elméletek temetésén vehettünk részt mellesleg. Ez a döntő fordulat.

Mindezek alapján úgy gondolom, van mit átgondolniuk a magyar régészet művelőinek is a későbbiekre nézve. Pontosabban talán támogatott történészeinkre vár e feladat, hisz az ő műveiken nevelik fel a fiatal régésznemzedékeket. Az oktatóknak talán meg sem fordul a fejükben, hogy egyoldalú tájékoztatásban részesültek, talán csak pályájuk közepén, a maguk által kiásott leletekből összerakott kép döbbsenti rá őket, hogy csapdába kerültek. Addigra már majdnem késő új tudományos meggyőződést kialakítaniuk magukban. Hazai ortodoxainkat emiatt óriási felelősség terheli. Vegyünk először néhány szemmel látható példát Müller-Karpe hatalmas európai bronzkori gyűjteményéből. Müller-Karpe-nak minden magyar régész tisztelete kijár elképesztő méretű tudományos rendszerező vállalkozásáért. Nemcsak az

³⁵ Atlas of World History. Dorling Kindersley Limited, London, 1999. Dumont Atlas der Weltgeschichte. Dumont Buchverlag, Köln, 2000. Jeremy Black, University of Exeter, Egyesült Királyság. Történelmi térképész: Bereznyai András

³⁶ Uo. 174.o.

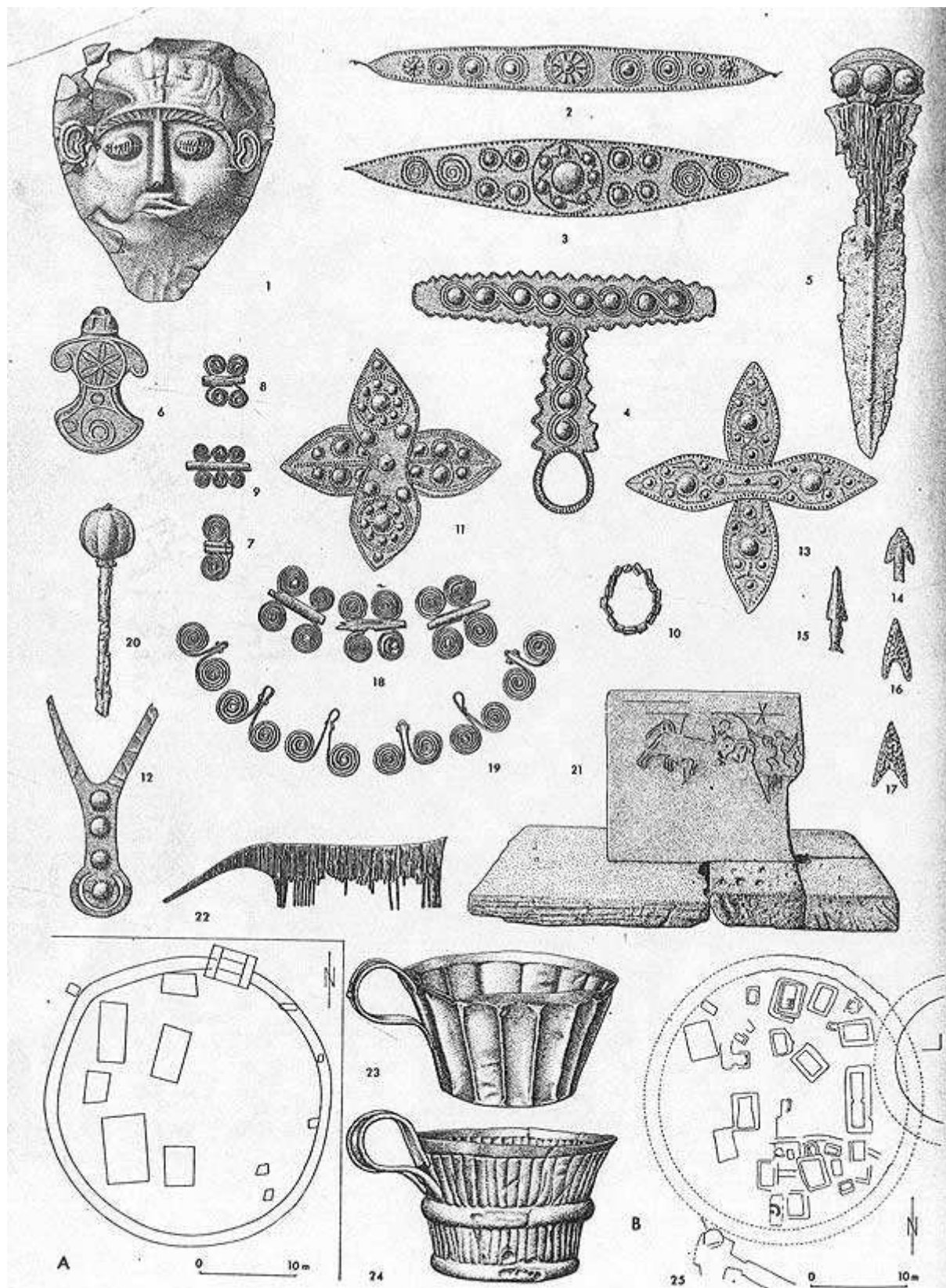
elvégzett munkája miatt, de legfőképpen annak, hogy a valamikor indogermán csatabárdosoknak gondolt nép hagyatékát a korábbi tévedések ellenére ilyen pazar tálalásban volt képes közreadni.

1 Bemalter Steinsarkophag von Hagia Triada [148]. – 2–7 Larnakes: 2. 4–7 Armenoi [146]; 3 Palaikastro. – (Nach F. Halbherr, J. Tzedakis, S. Marinatos).

115 Bronzkori leletek Krétáról³⁷ Festett kőszarkofágok. Erdélyben ma is ilyeneket látni
Torockón ládafiaként fából készítve és festve.

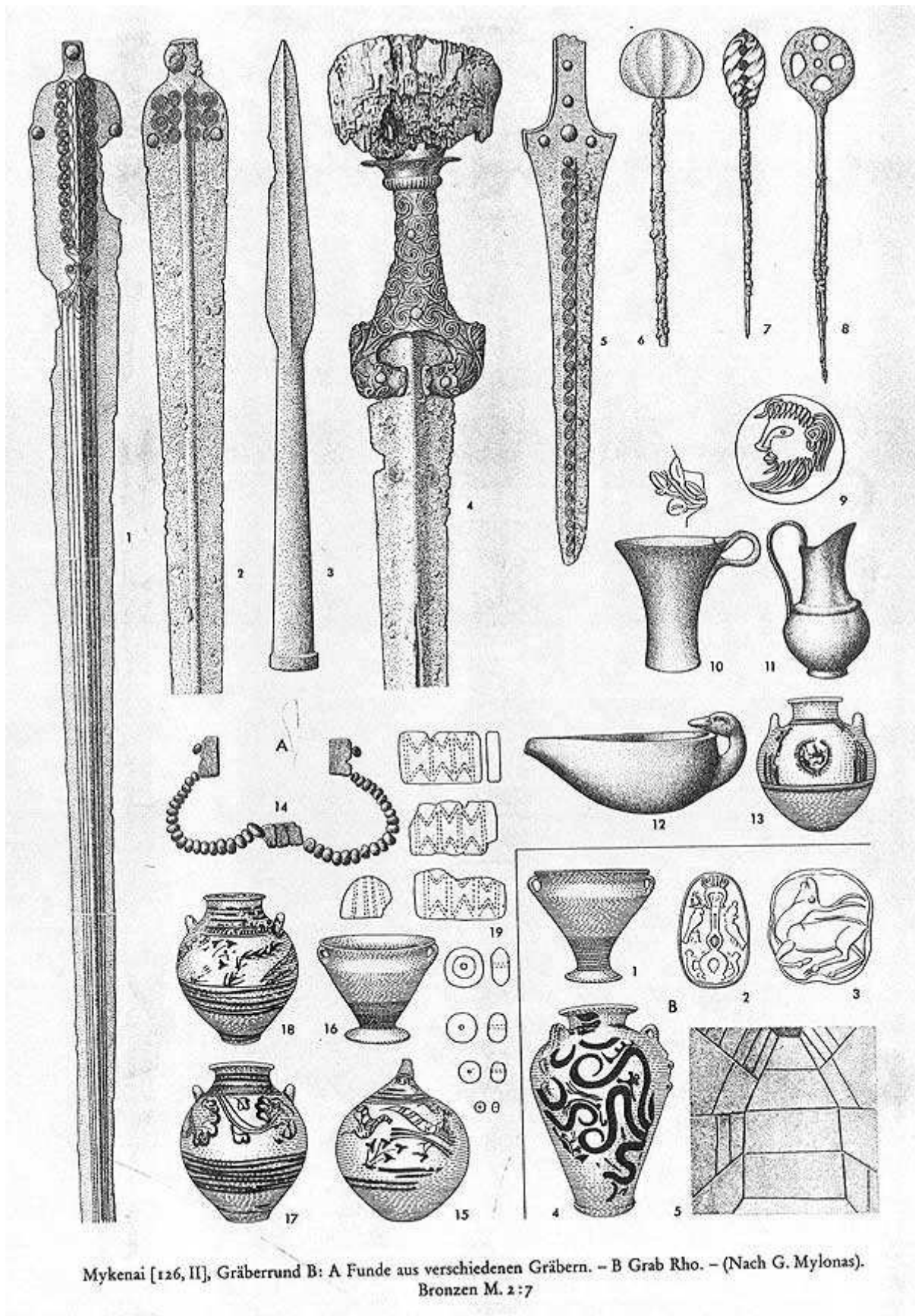
³⁷ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 207. tábla

Mykenai [126, I. II]: A Gräberrund A (Funde daraus: Taf. 224-229). - B Gräberrund B (25) und Funde daraus (1-24; dazu Taf. 223). - (Nach G. Karo, G. Mylonas).

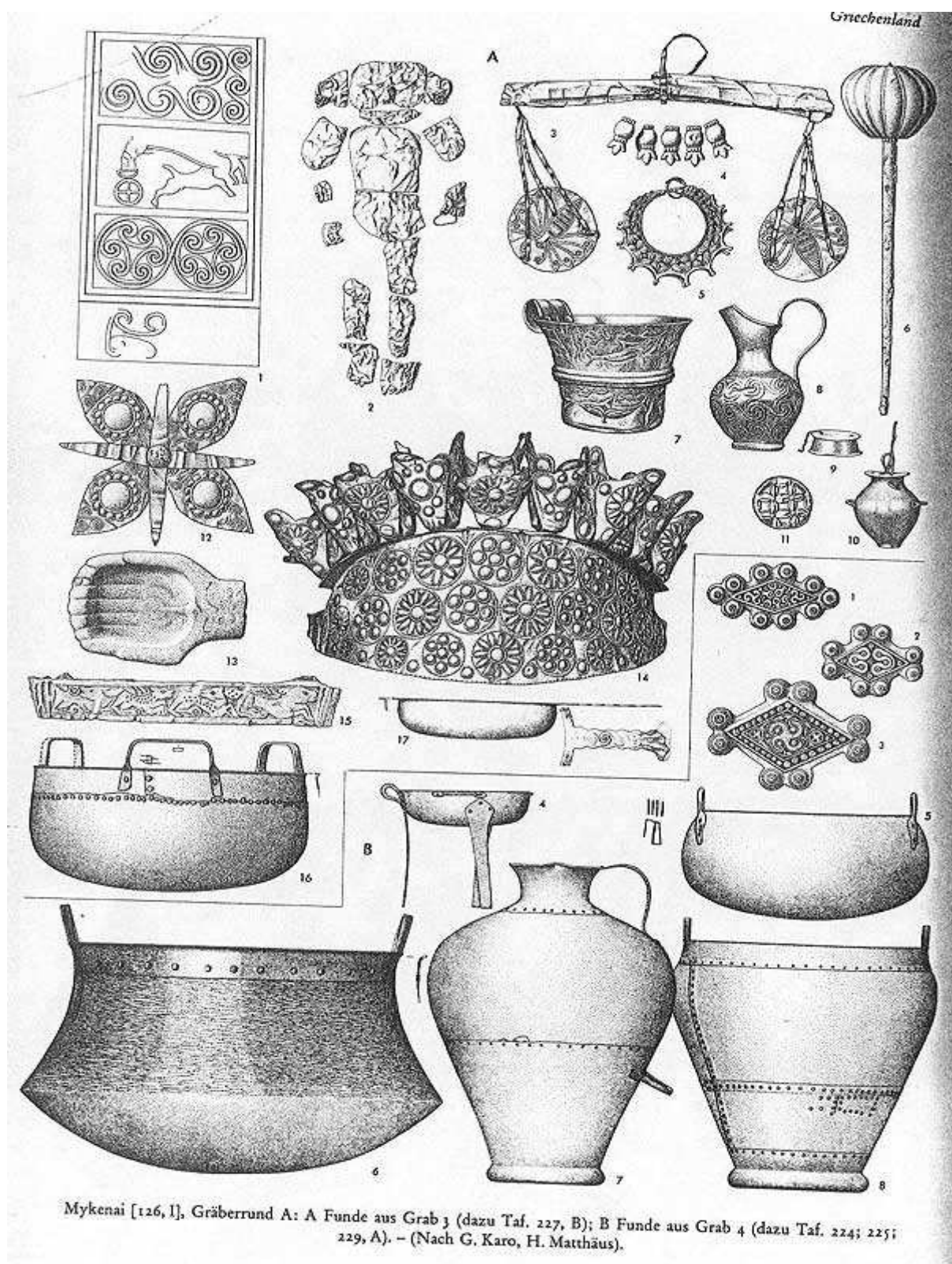
116 Bronzkori leletek Mükénéből.³⁸ A hétköznapi élet fémeszközei: halotti maszk, fegyver, spirálékszerek és csanakok.

³⁸ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 222. tábla

117 Bronzkori leletek Mükénéből.³⁹ Fegyverek, korsók, fémkancsók, mécsesek.

³⁹ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 223. tábla

Mykenai [126, I], Gräberrund A: A Funde aus Grab 3 (dazu Taf. 227, B); B Funde aus Grab 4 (dazu Taf. 224; 225; 229, A). – (Nach G. Karo, H. Matthäus).

118 Bronzkori leletek Mükénéből.⁴⁰ Spirálok, veretek, bronzedények. A 6-os jelzésű edényt ma Magyarországon halászlé főzésére használják. Az ilyen szélesaljú bogrács a rövid idő alatti erős hőbehatást képes felvenni nagy felületével. Ismeretes, hogy a bajai halászlét gyorsan főzik...

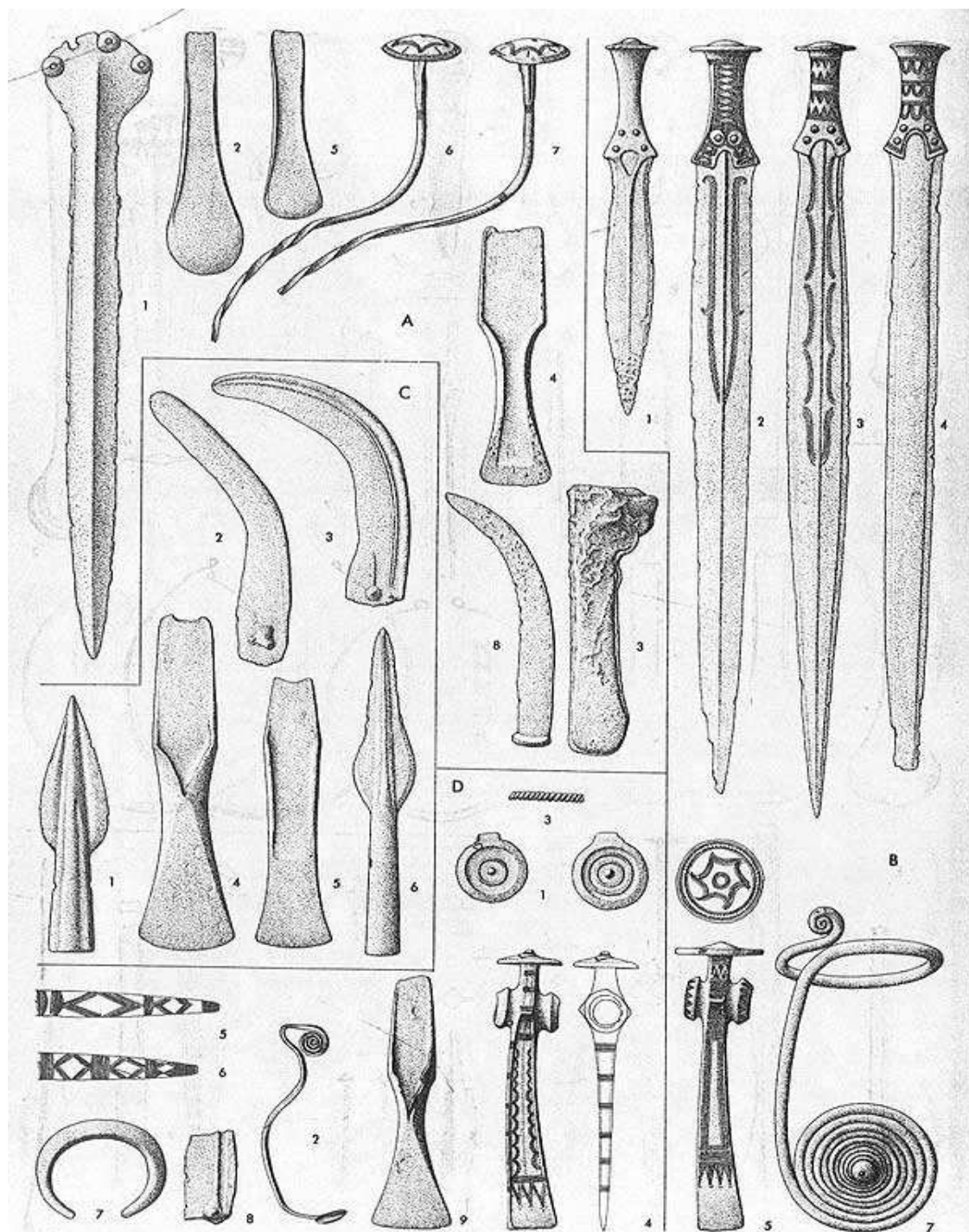
⁴⁰ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 226. tábla

Mykenai [126, I], Gräberbund A: A Steinstelen und Funde aus Grab 5 (dazu Taf. 228); B Funde aus Grab 3 (dazu Taf. 226, A). – (Nach G. Karo, H. Matthäus).

119 Bronzkori leletek Mükénéből.⁴¹ Spirálok minden mennyiségben.

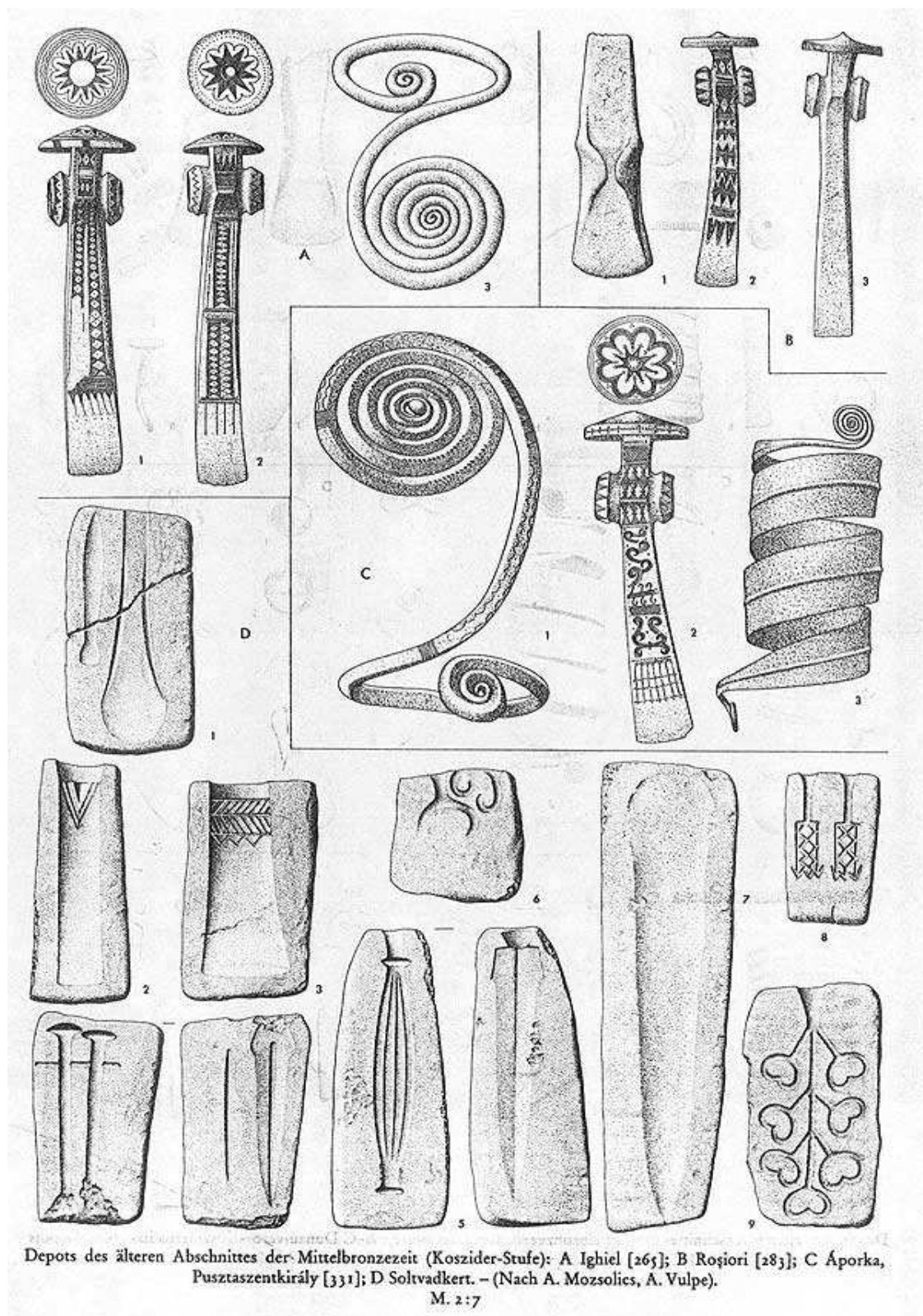
⁴¹ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 227. tábla

Depots des älteren Abschnittes der Mittelbronzezeit (Koszider-Stufe): A Sárbogárd [386]; B Zajta [396]; C Uzd [394]; D Alsónémedi [330]. – (Nach J. Hampel, A. Mozsolics).
-M 2:7

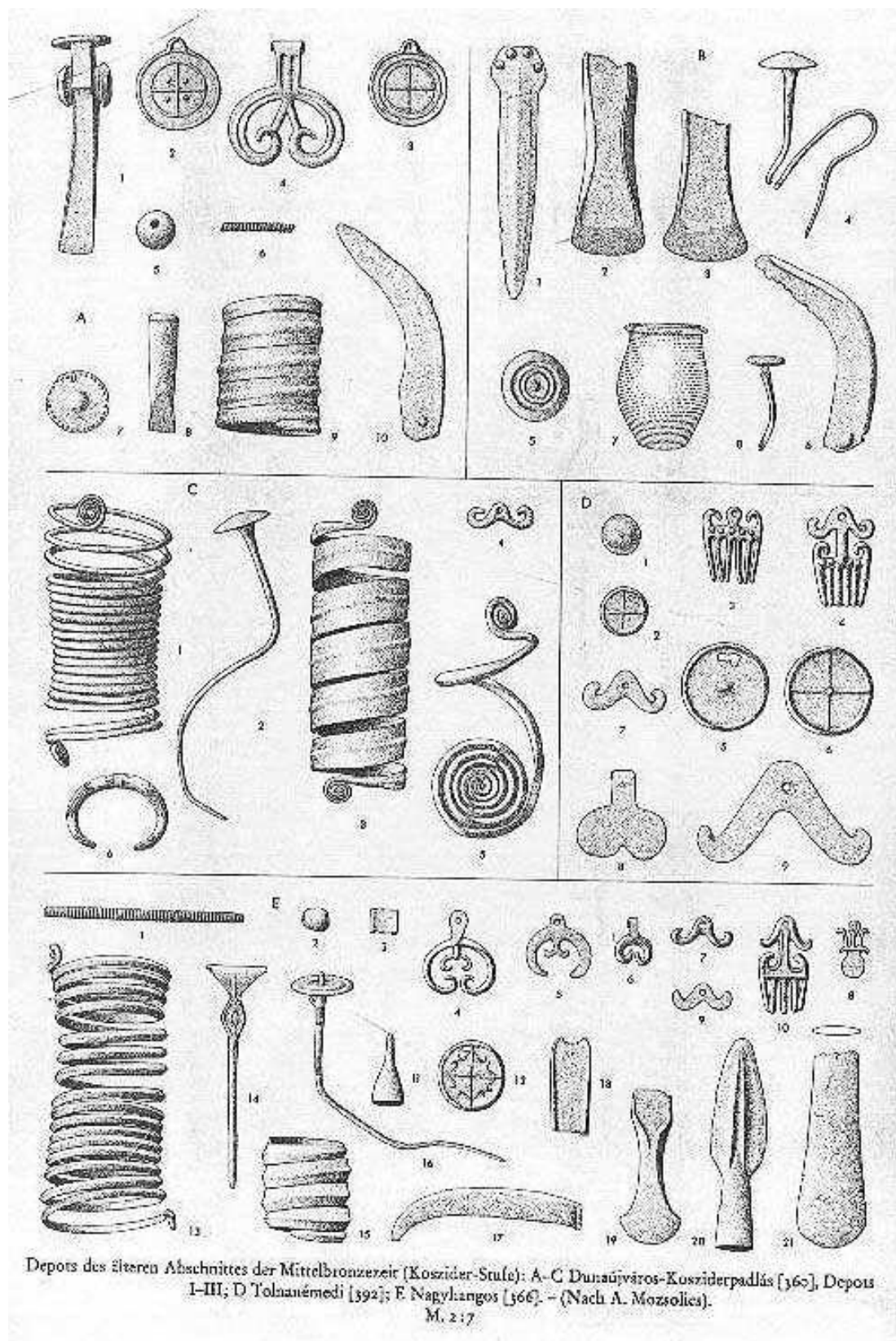
120 Ó-Magyarországi javabronzkori leletek az ún. Koszider-fokozatból, amely a Dunaújváros melletti Kosziderpadlásról kapta nevét.⁴² Sárbogárd, Zajta, Uzd és Alsónémedi leletek.

⁴² Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 316. tábla

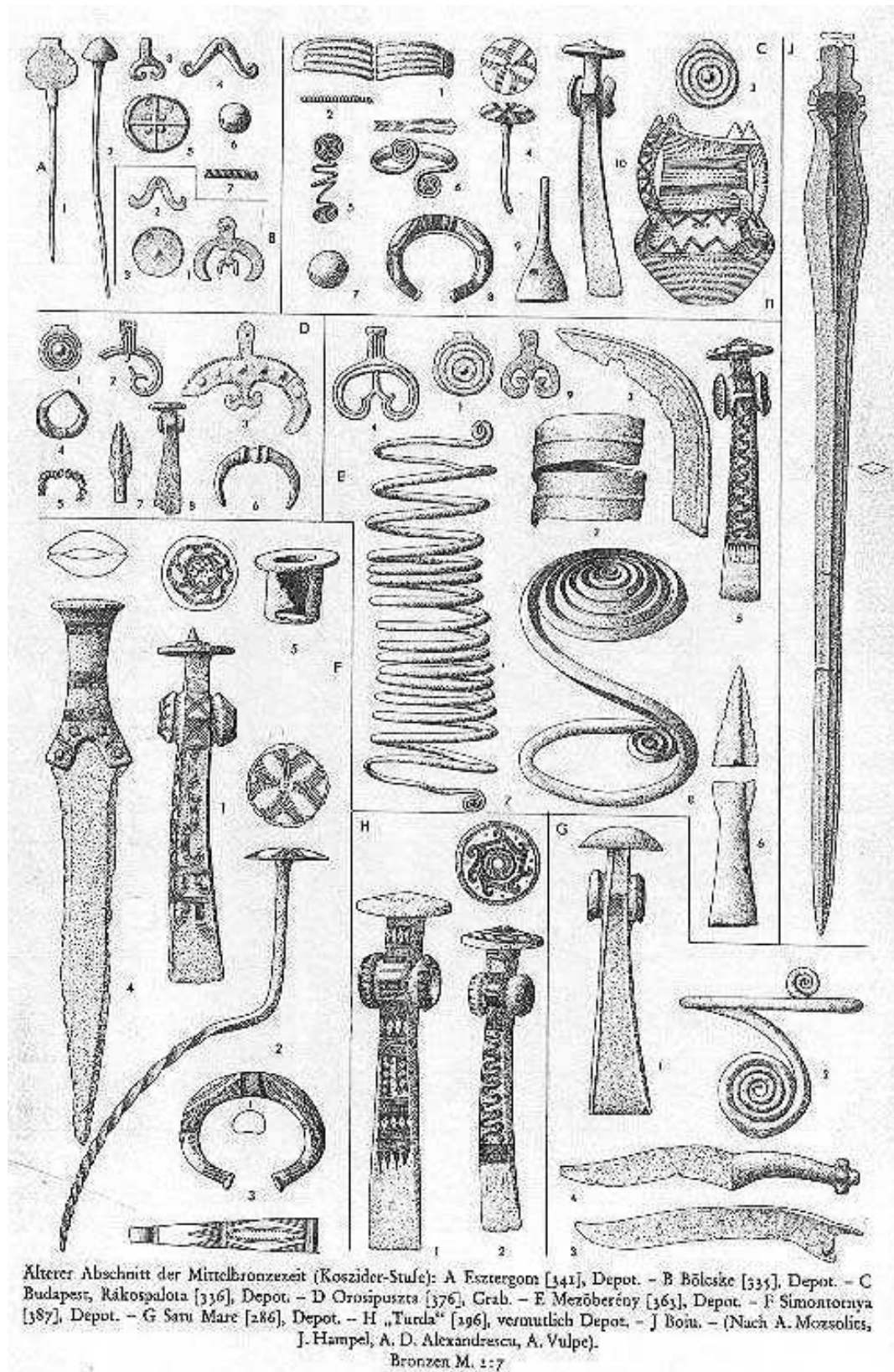
121 Ó-Magyarországi bronzleletek.⁴³ Spirálok, remekművű fokok és öntőformák. Utóbbiak a tömegtermelés bizonyítékai.

⁴³ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 317. tábla

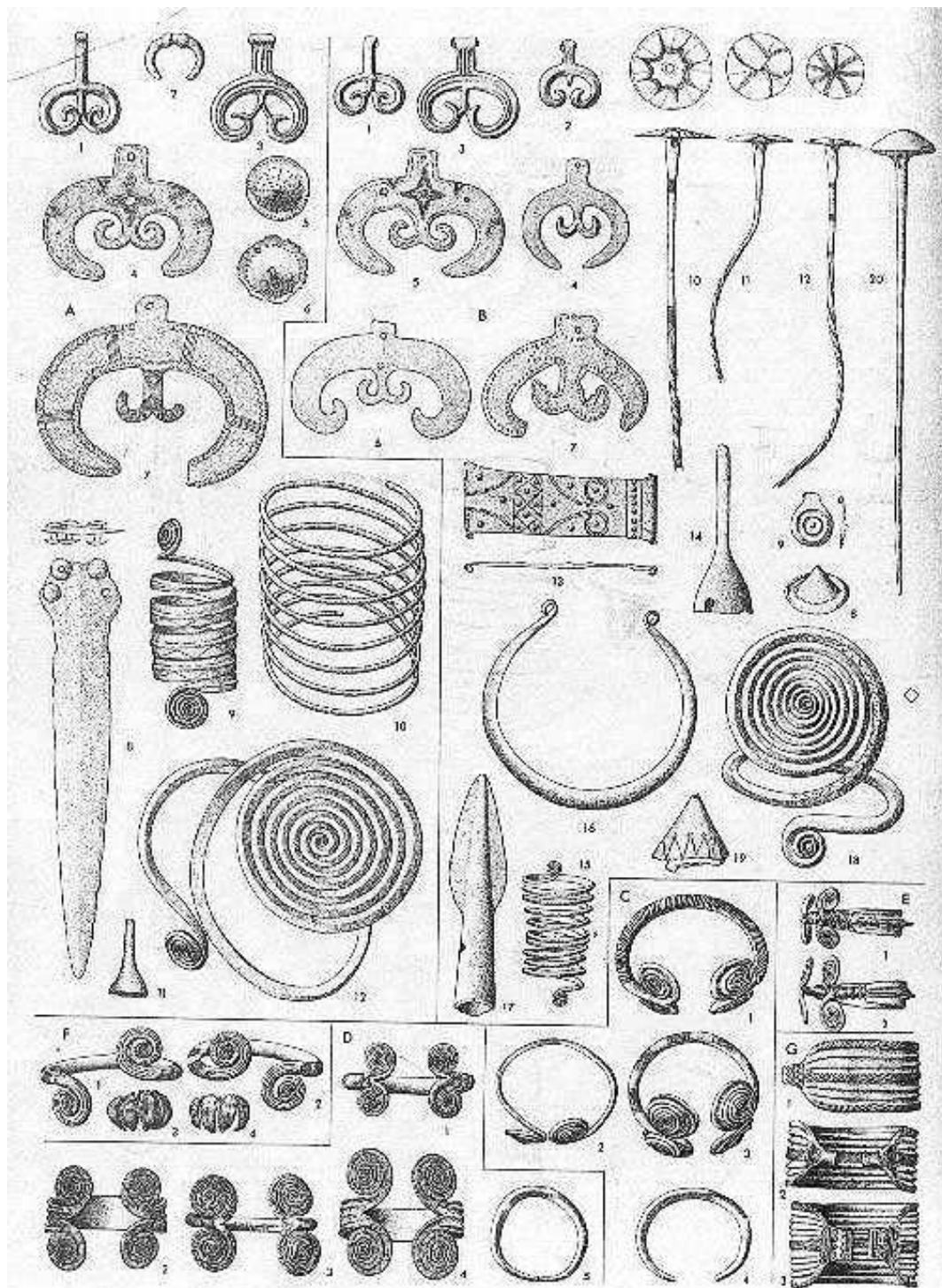
122 Ó-Magyarországi bronzleletek.⁴⁴ Koszider-fokozatú leletek.

⁴⁴ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 318. tábla

123 Ó-Magyarországi bronzleletek az érett bronz korai szakaszából.⁴⁵

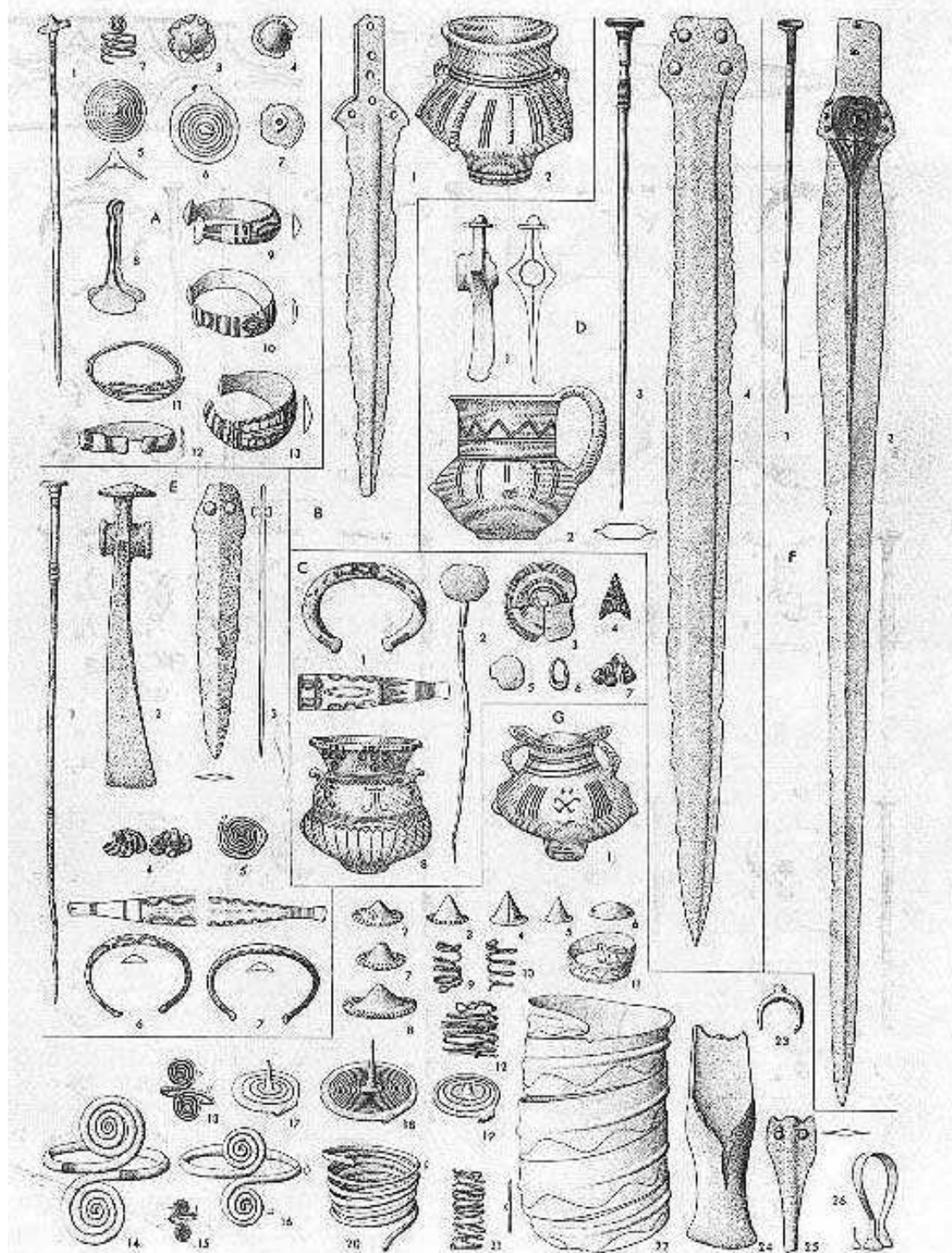
⁴⁵ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 319. tábla

A, B Depots des älteren Abschnittes der Mittelbronzezeit (Koszider-Stufe): A Včelince, Kr. Rimavska Sobota. - B Hodejov, Kr. Rimavska Sobota. - C-G Depots von Goldarmringen: C Ficitaz [260]; D Oradea [273]; E Nyiracsád [368]; F Derecske [340]; G Izsá. - (Nach V. Furmánek, A. Mozsolics, J. Vladár).
M. 2:7

124 Ó-Magyarországi bronzleletek ⁴⁶

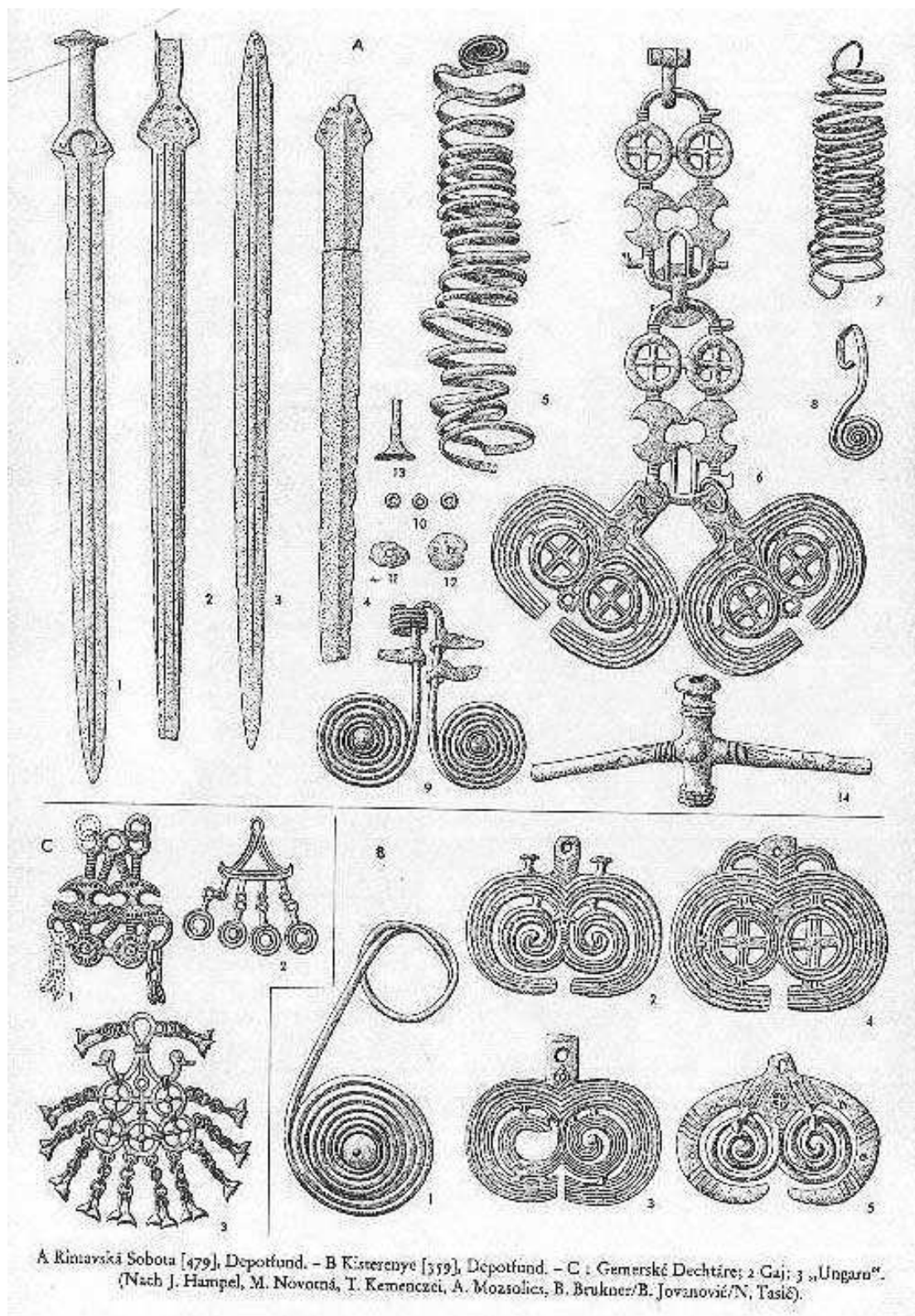
⁴⁶ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 320. tábla

Mittelbronzezeitliche Grab- und Depotfunde: A Glasinac, aus Hügelgräbern. - B Joševa [309], Hügelgrab. - C Bijelo Brdo [304], Grab. - D Vršac, Grab. - E Pecica [178], Depot. - F Keszthely [357], Grab. - G Lovas, Depot. (Nach A. Benac/B. Čović, P. Reinecke, B. Hänsel, J. Bruzsmid, A. Vulpe, J. Hampel, Z. Vinski).
Bronzen M. 2:7

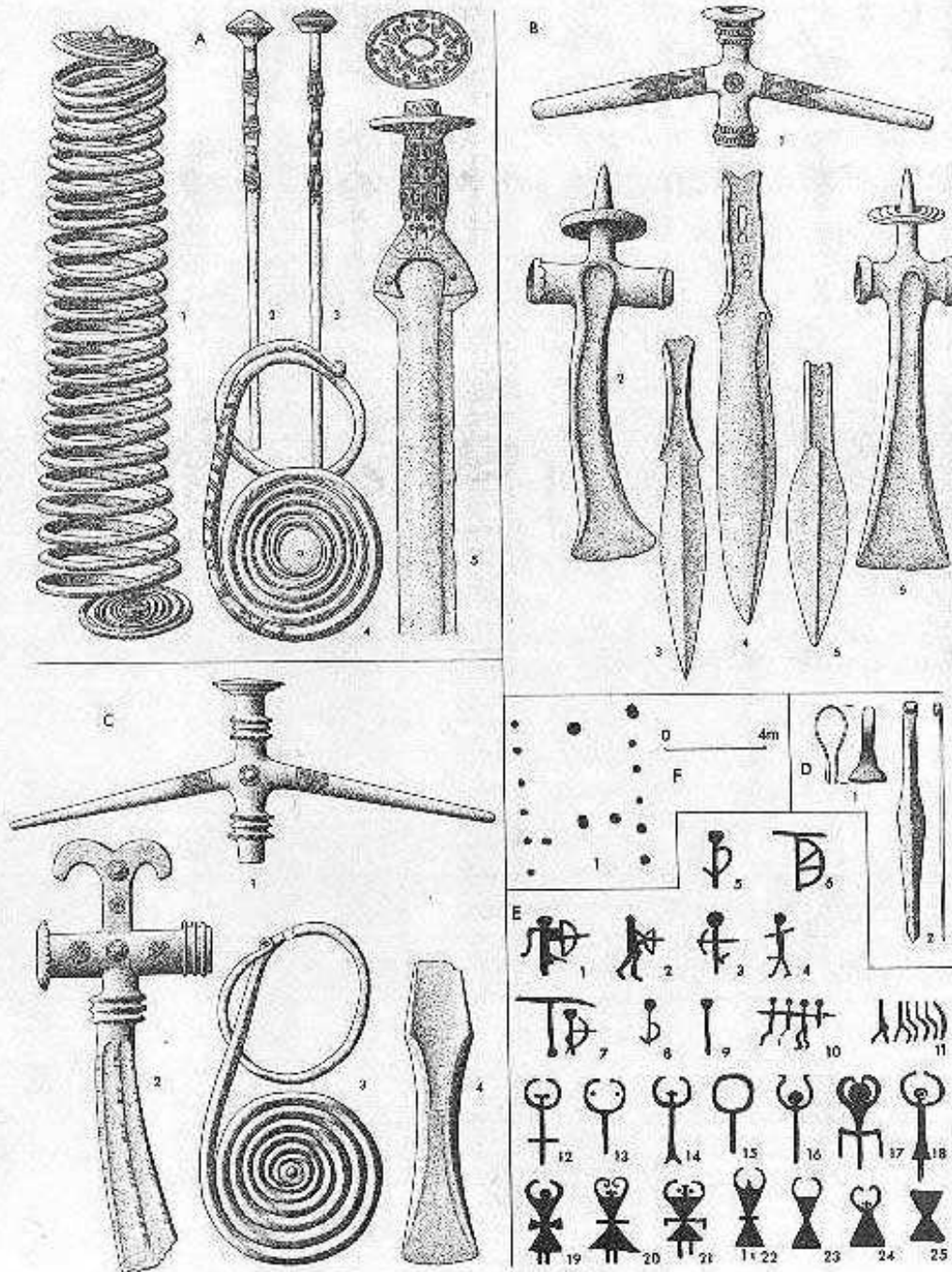
125 Ó-Magyarországi sír- és kincsleletek ⁴⁷

⁴⁷ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 321. tábla

126 Ó-Magyarországi bronzleletek.⁴⁸ A rimaszombati díszes függő (A-6) későbbi nyugati kelta ékszerekben köszön vissza majd.

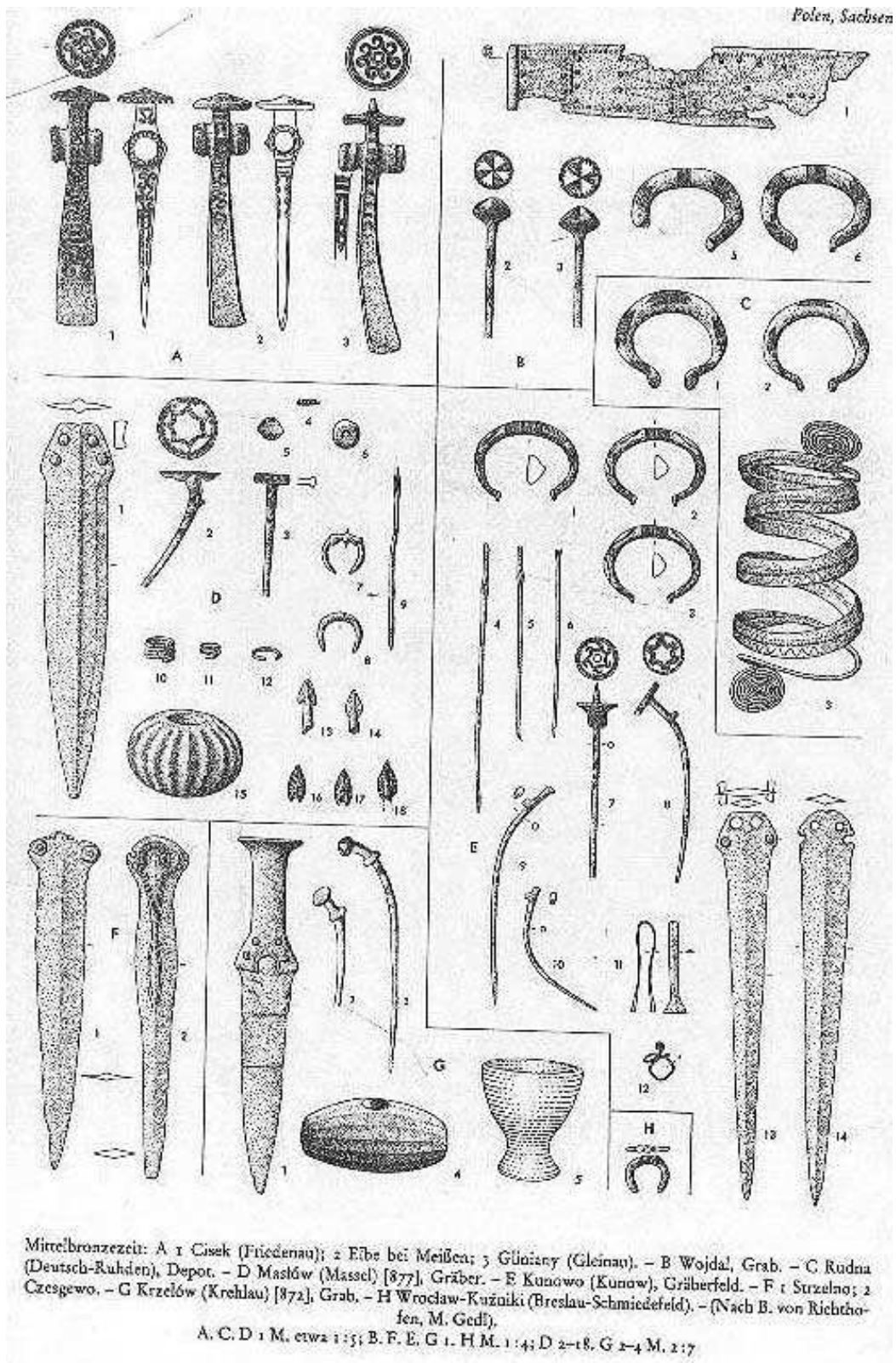
⁴⁸ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 332. tábla

A Potró [344], Depotfund. - B Hostice [421], Depotfund. - C Velký Blh [501], Depotfund. - D Křídlovky [437]. - E Rahůva-Hůhře bei Vidia. - F Přiduky. - (Nach J. Hampel, M. Novotná, V. Fuzmánek, Z. Trááčková, B. Hänsel). - Bronzen M. 2:7

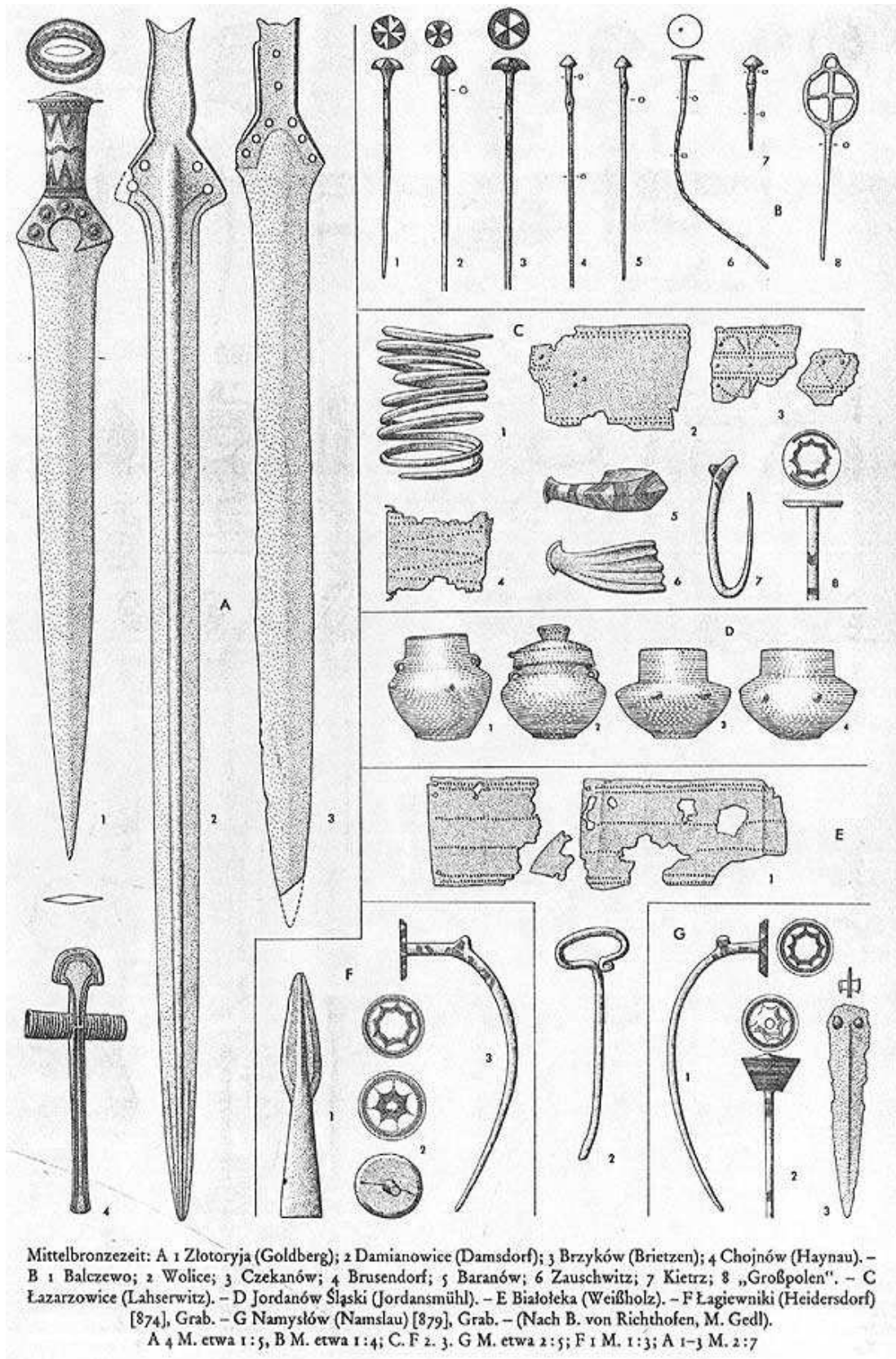
127 Ó-Magyarországi és bulgáriai bronzleletek ⁴⁹

⁴⁹ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 333. tábla

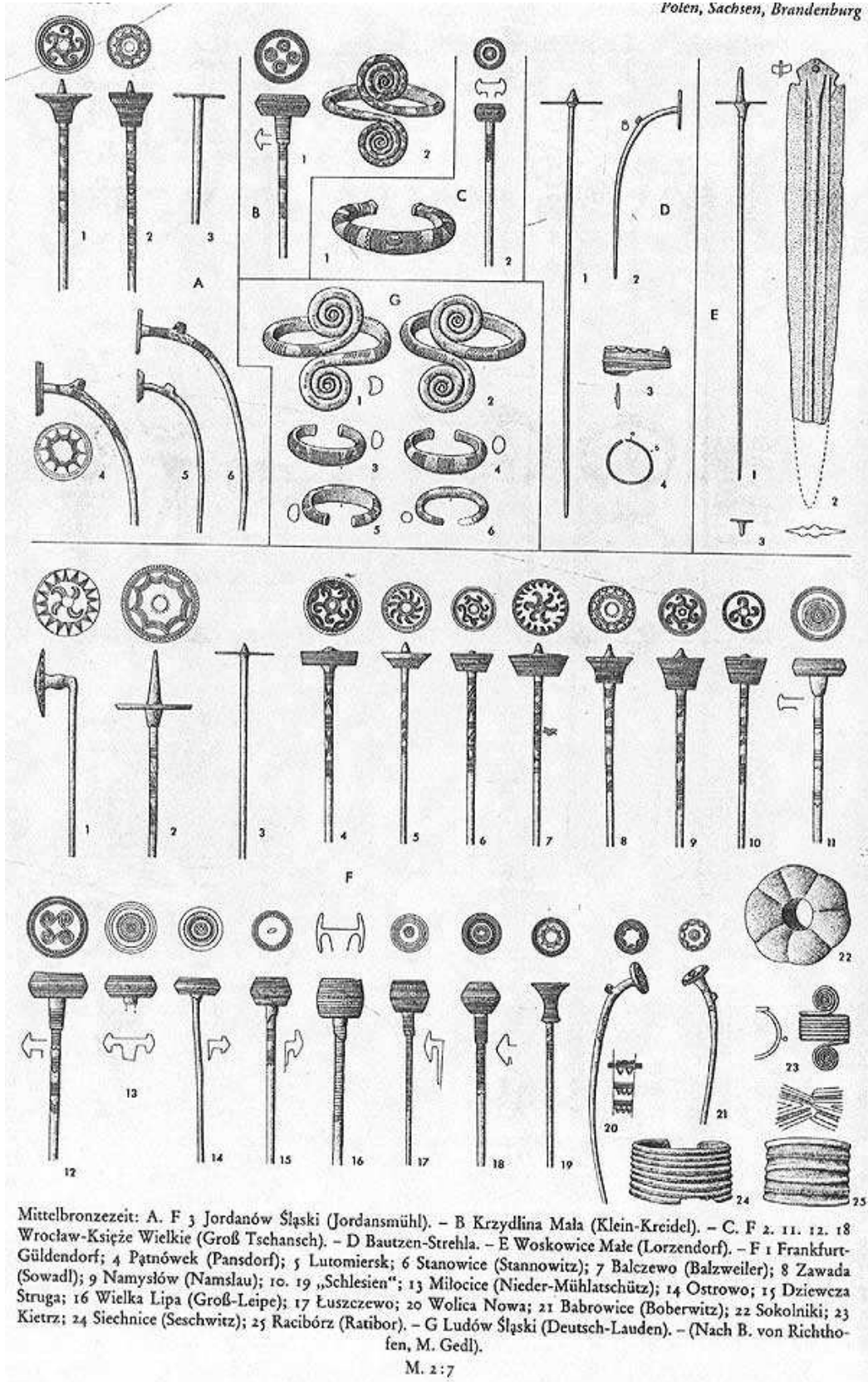
128 Lengyelországi és szászországi (Sachsen) bronzleletek.⁵⁰

⁵⁰ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 334. tábla

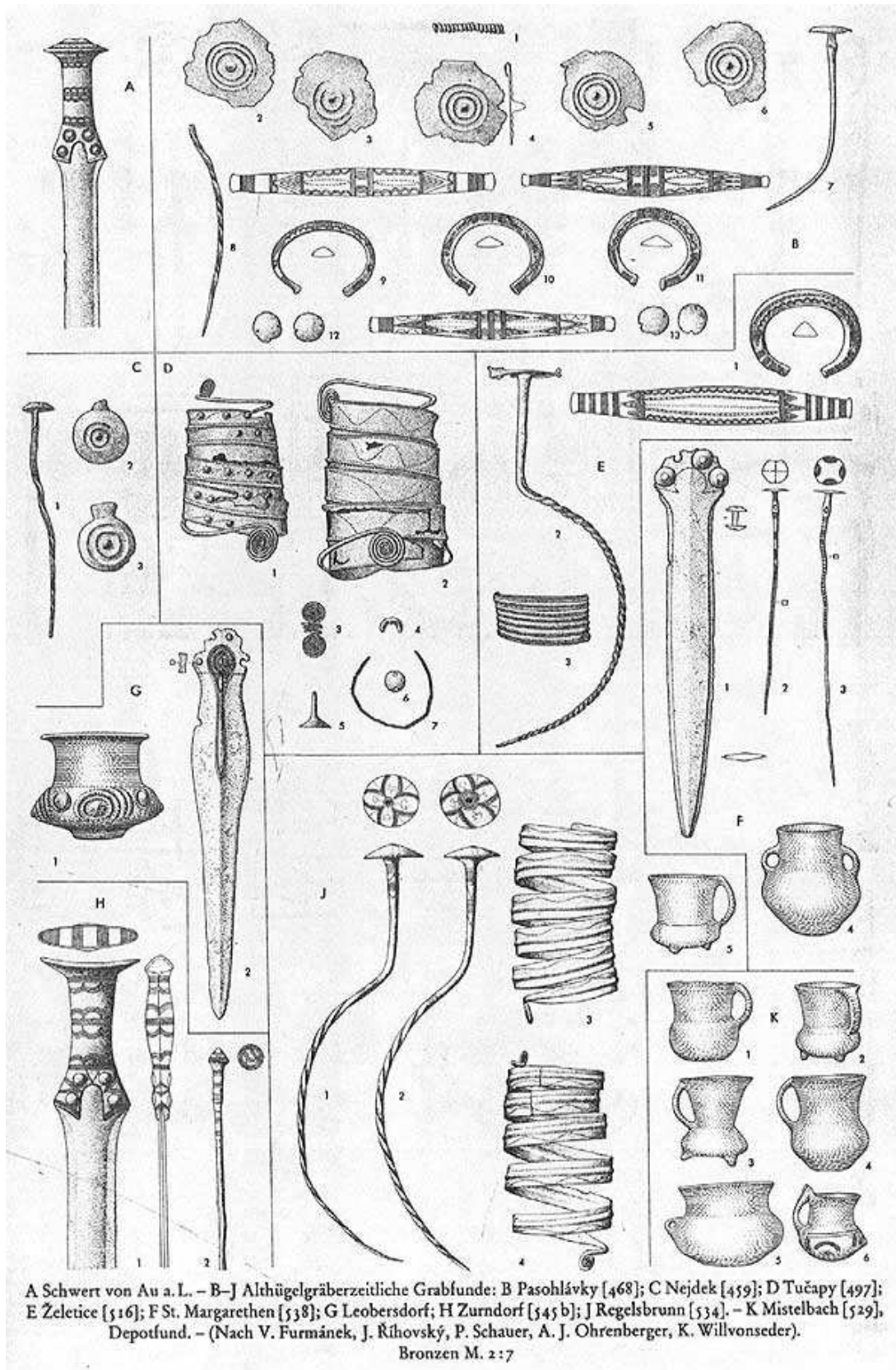
129 Lengyelországi, szászországi (Sachsen) és brandenburgi bronzleletek ⁵¹

⁵¹ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 335. tábla

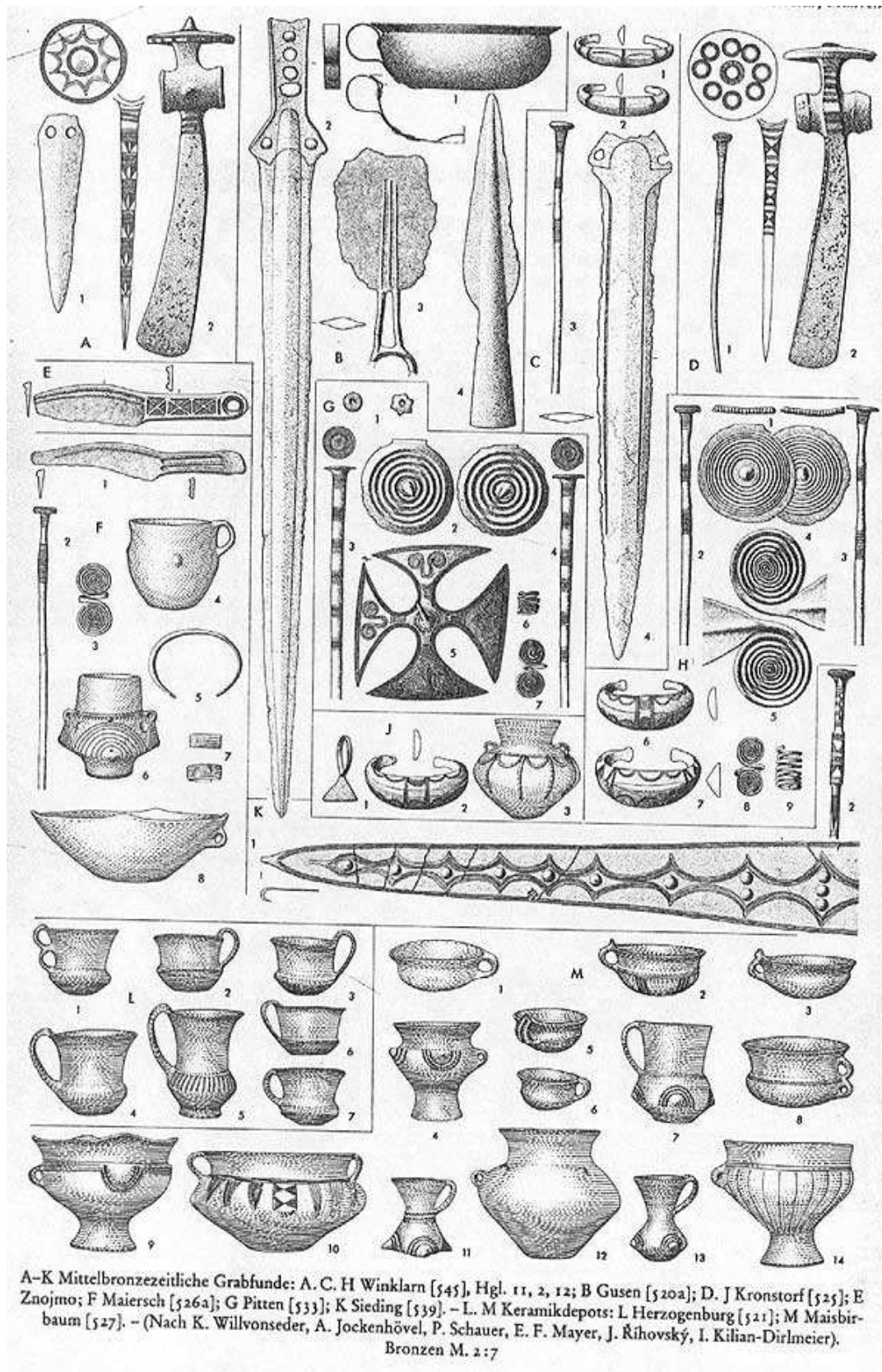
130 Lengyelországi, szászországi (Sachsen) és brandenburgi bronzleletek ⁵²

⁵² Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 336. tábla

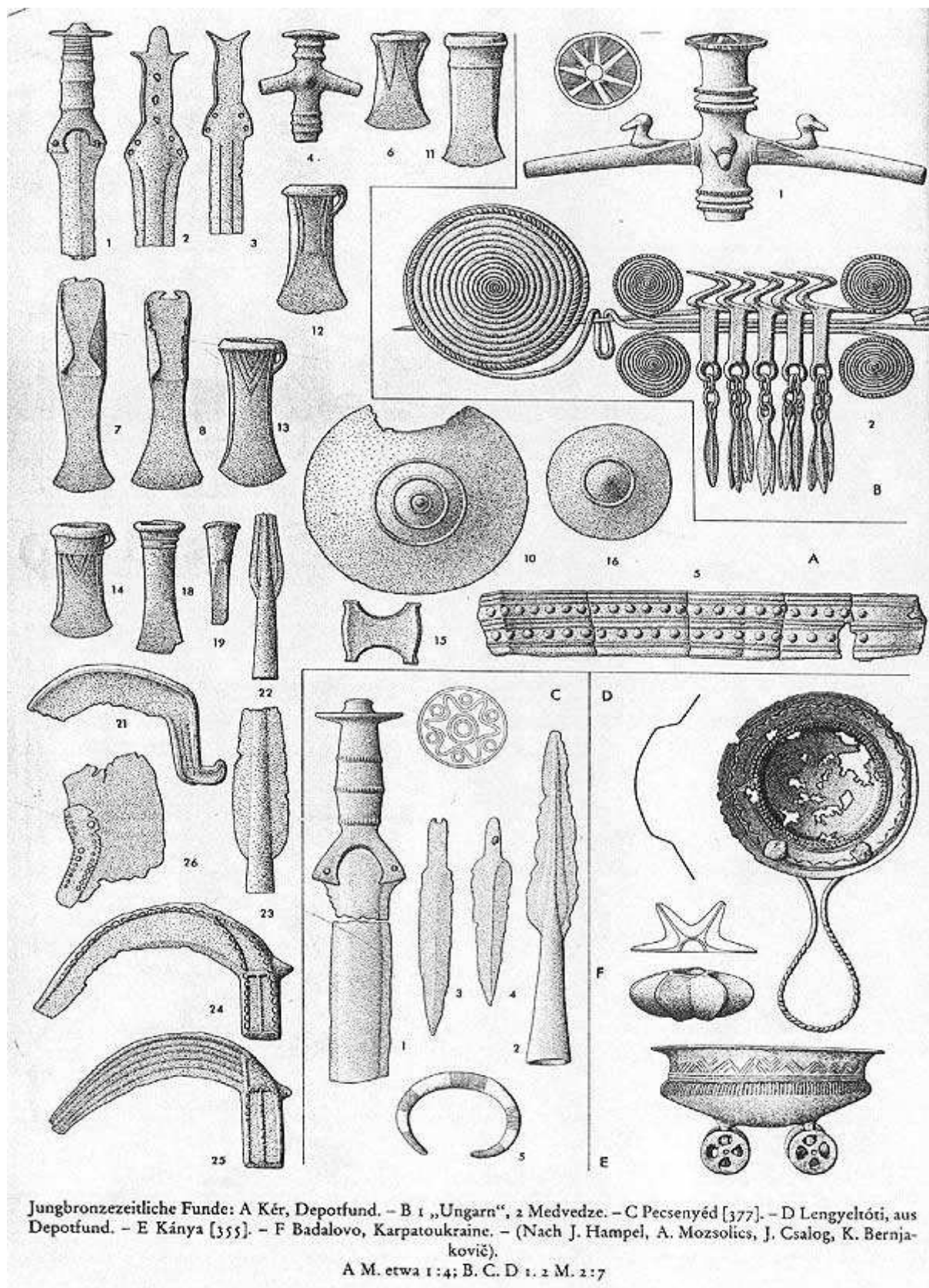
131 Csehországi és ausztriai bronzleletek.⁵³

⁵³ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 337. tábla

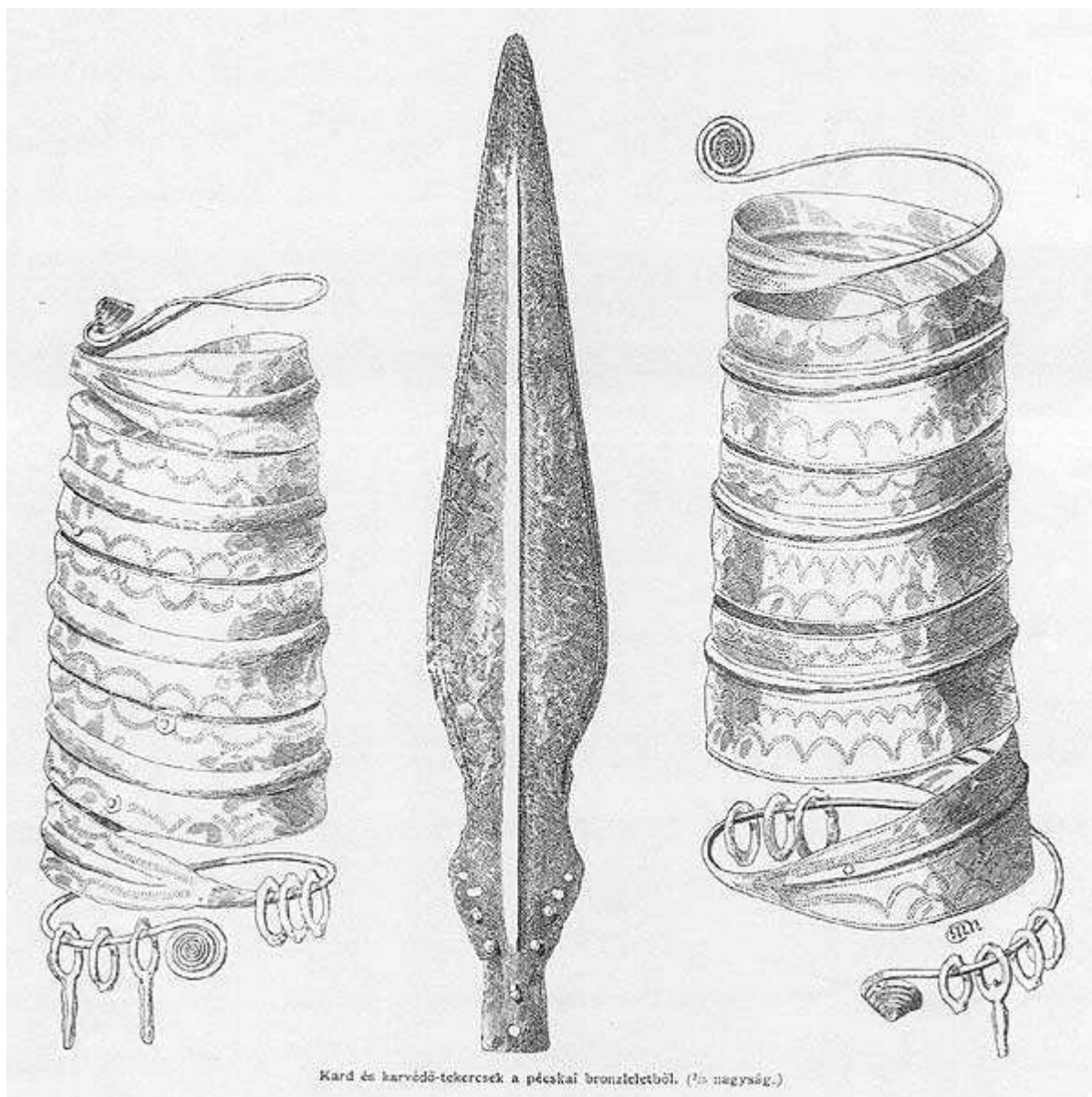
132 Ausztriai és morvaországi bronzleletek.⁵⁴

⁵⁴ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 338. tábla

134 Ó-Magyarországi késői bronzleletek.⁵⁵

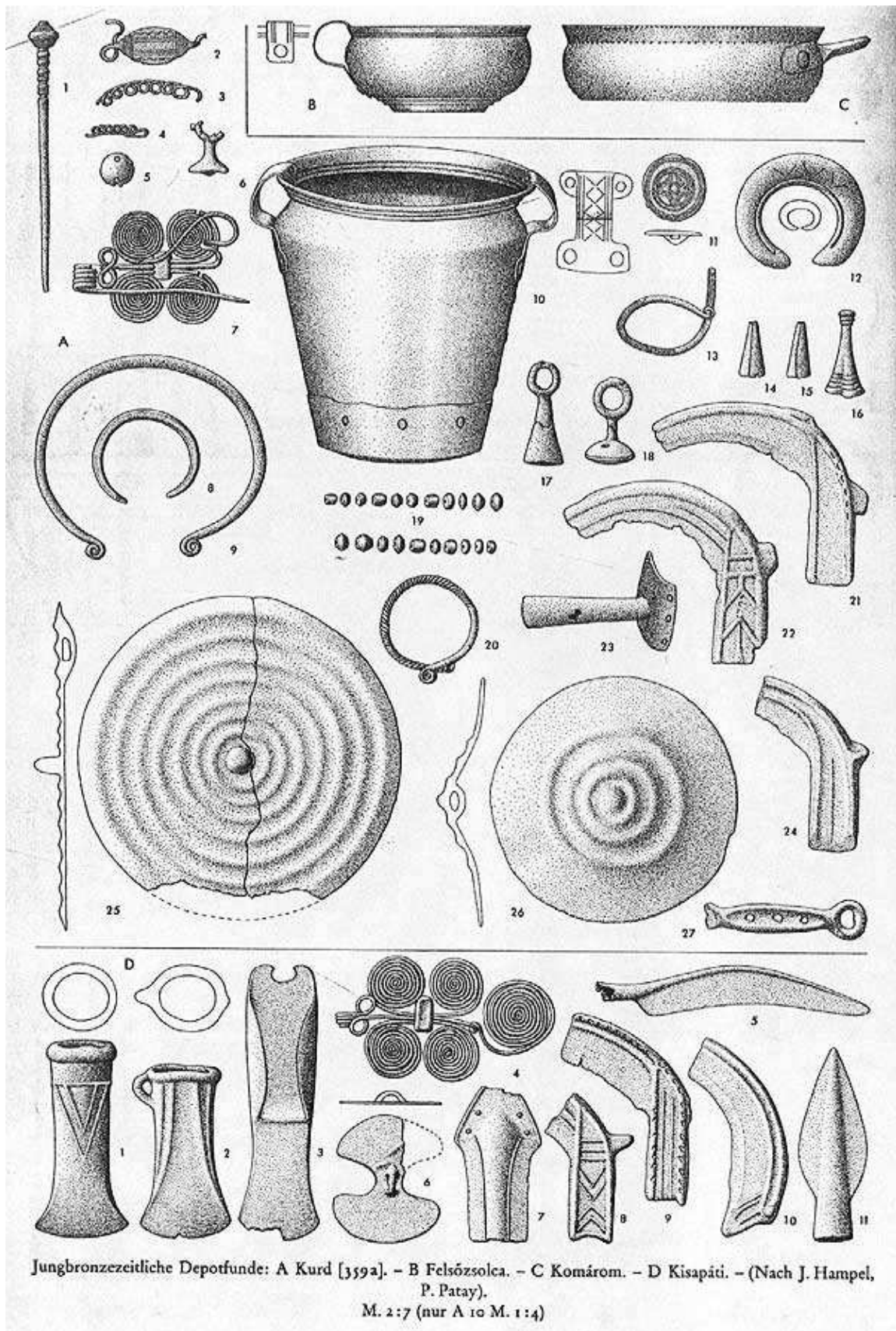
⁵⁵ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 380. tábla

Kard és kardvédtékersek a pécskai bronzleletből. (2/3 nagyság.)

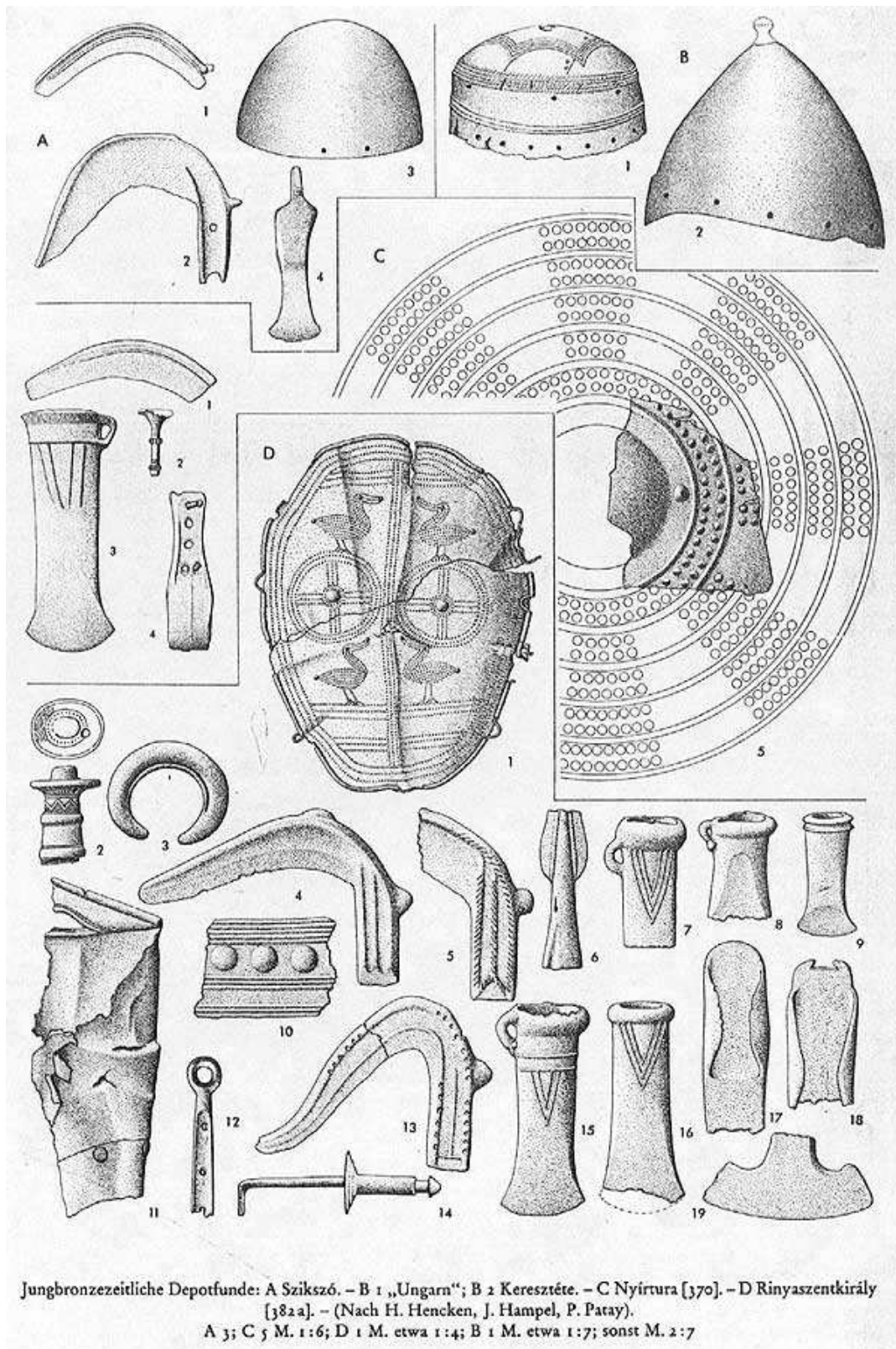
135 A magyarpécskai bronzkincs.⁵⁶

⁵⁶ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986.

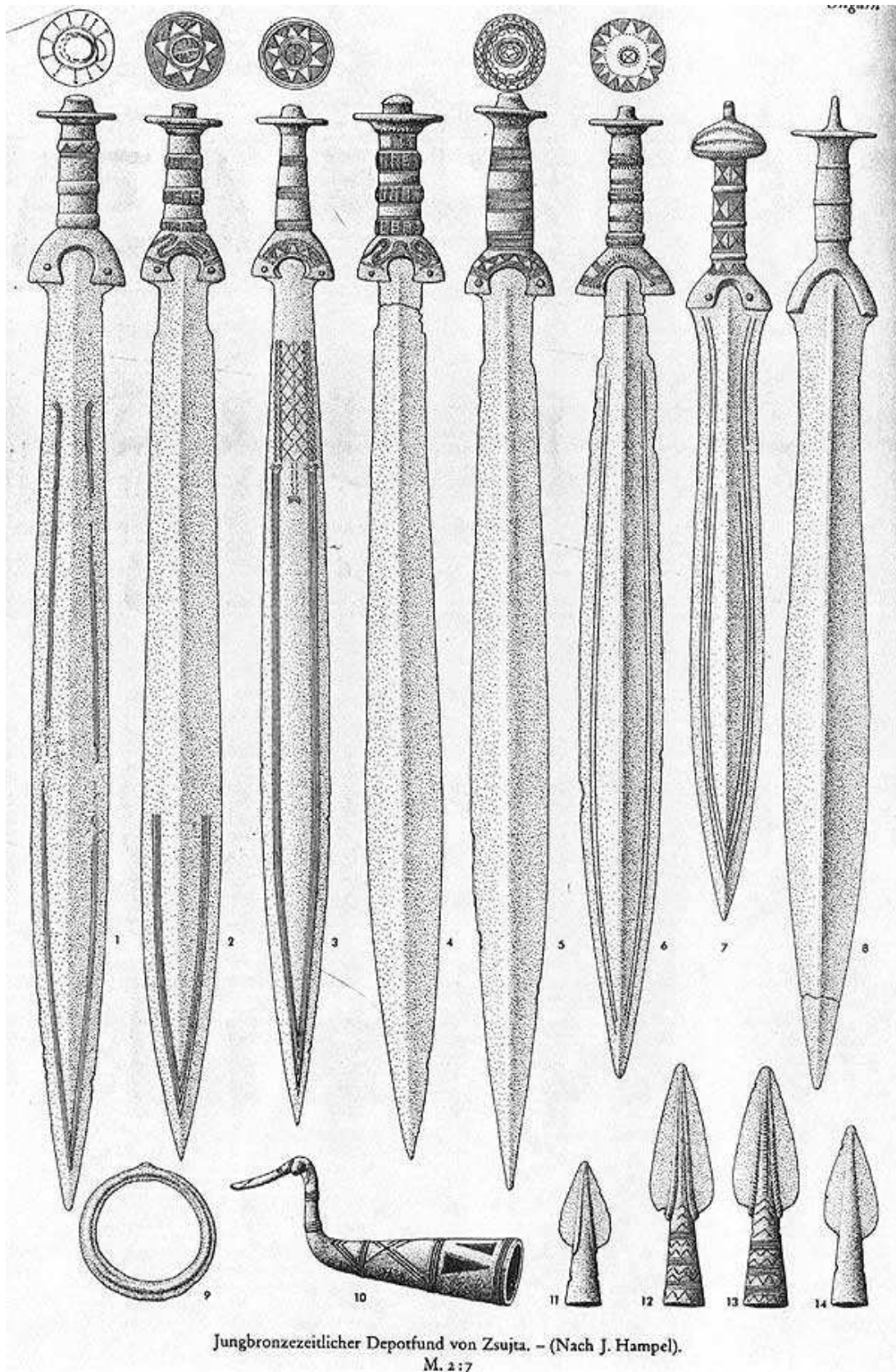
136 Ó-Magyarországi késői bronzleletek.⁵⁷

⁵⁷ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 376. tábla

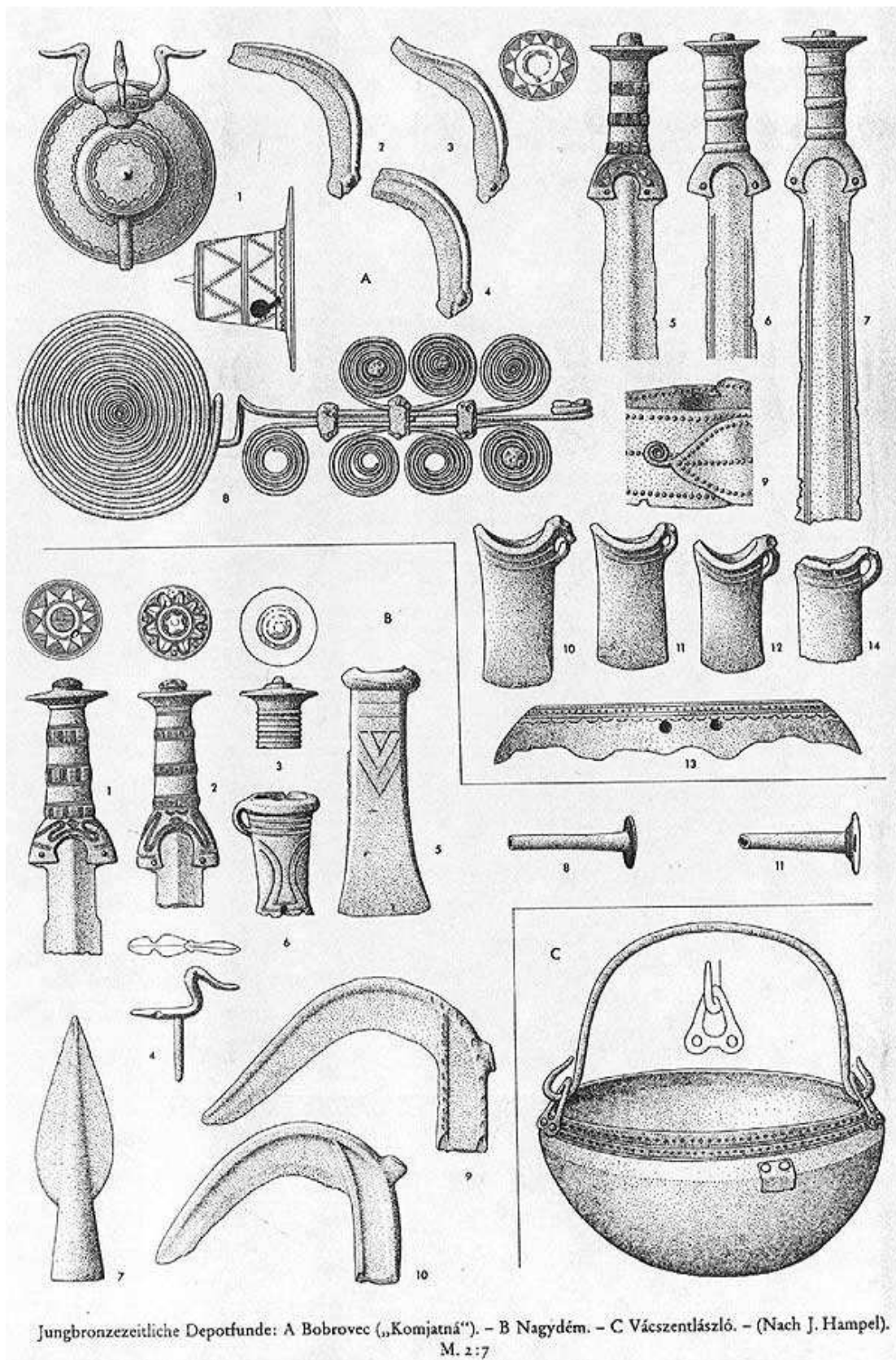
137 Ó-Magyarországi késői bronzleletek, köztük a nevezetes rinyaszentkirályi lábvért a bütykös ásólúd poncolt ábráival.⁵⁸

⁵⁸ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 377. tábla

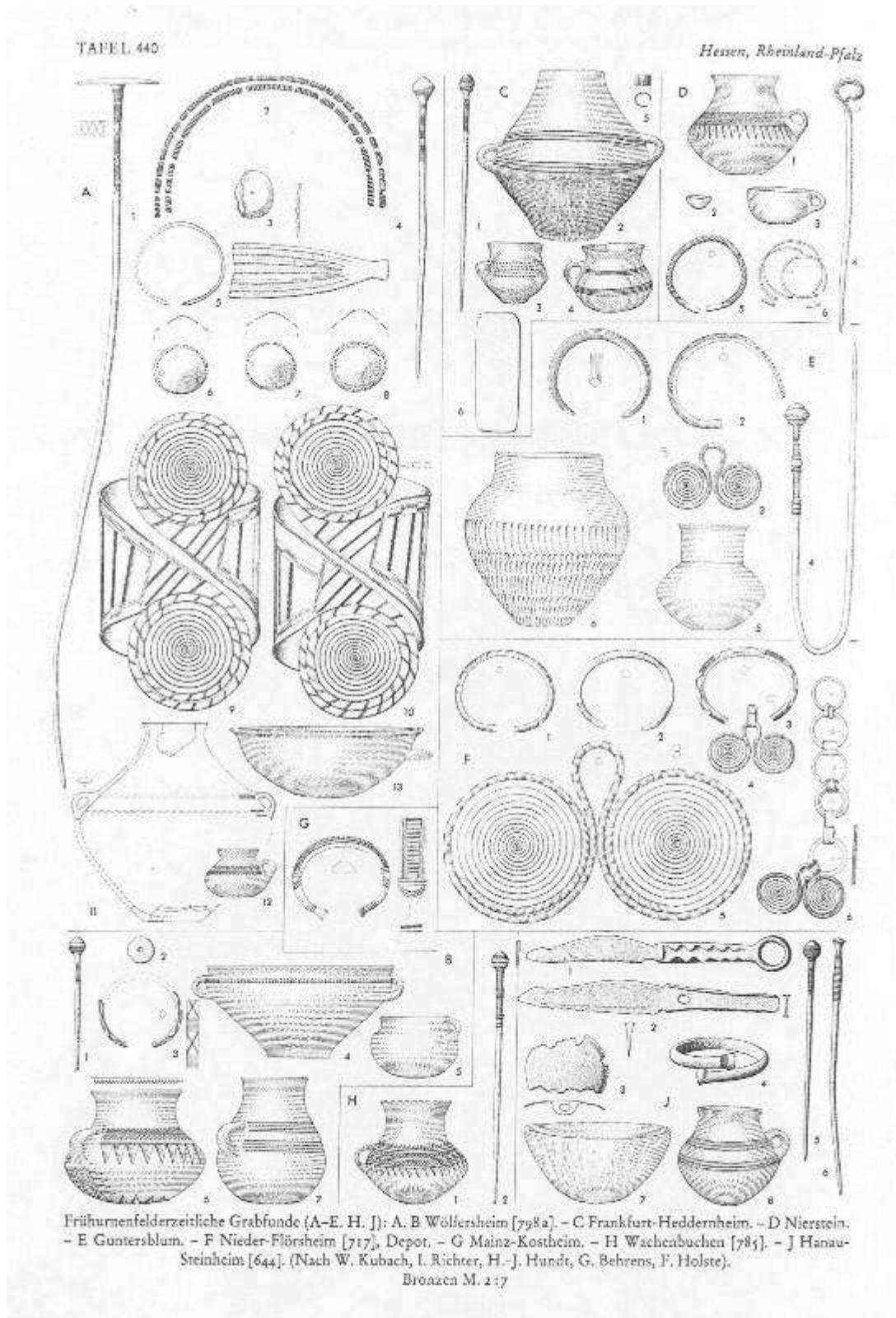
138 A zsujtai kései bronzfegyverkins.⁵⁹

⁵⁹ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 378. tábla

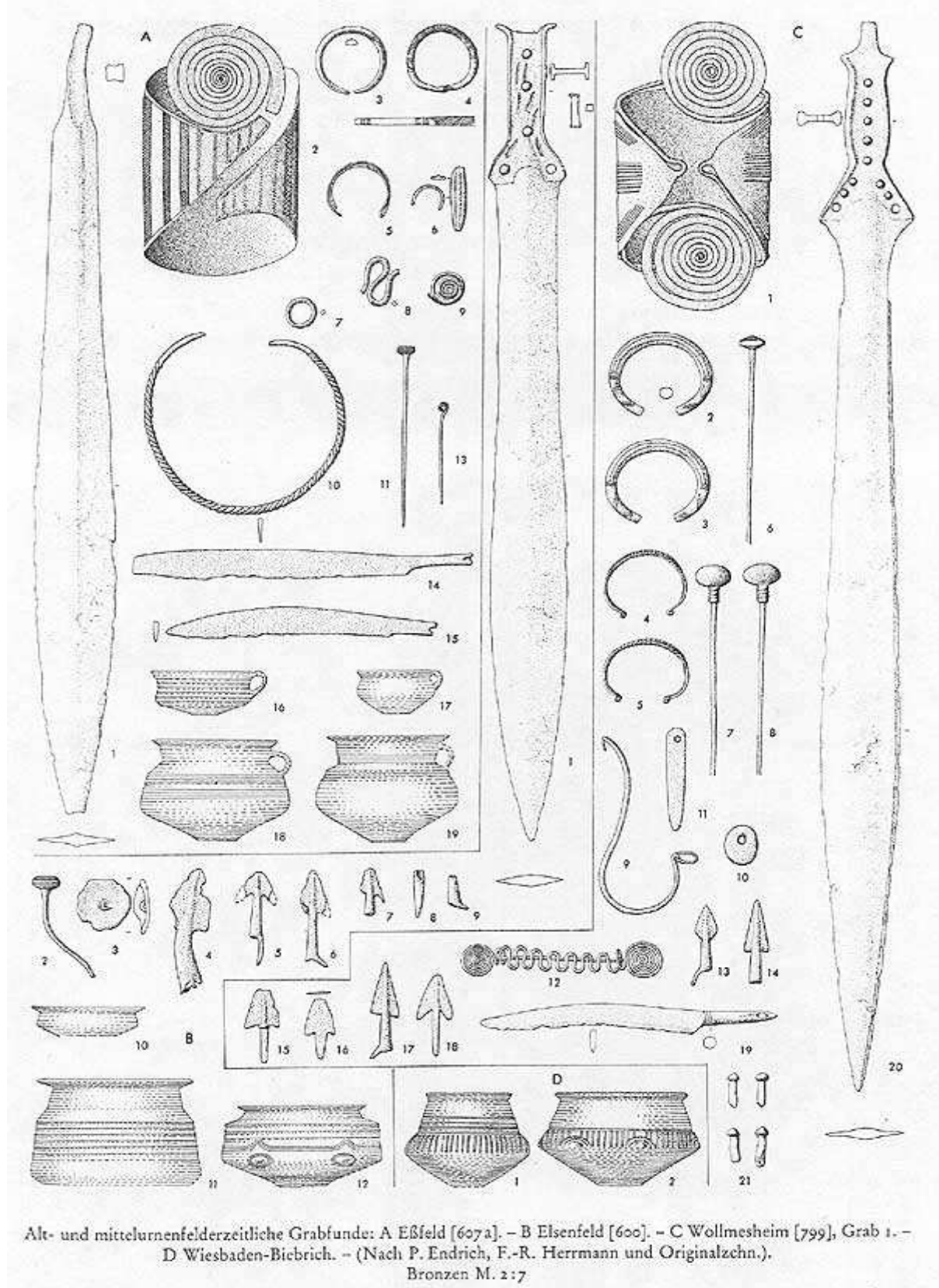
139 Ó-Magyarországi késői bronzleletek.⁶⁰

⁶⁰ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 379. tábla

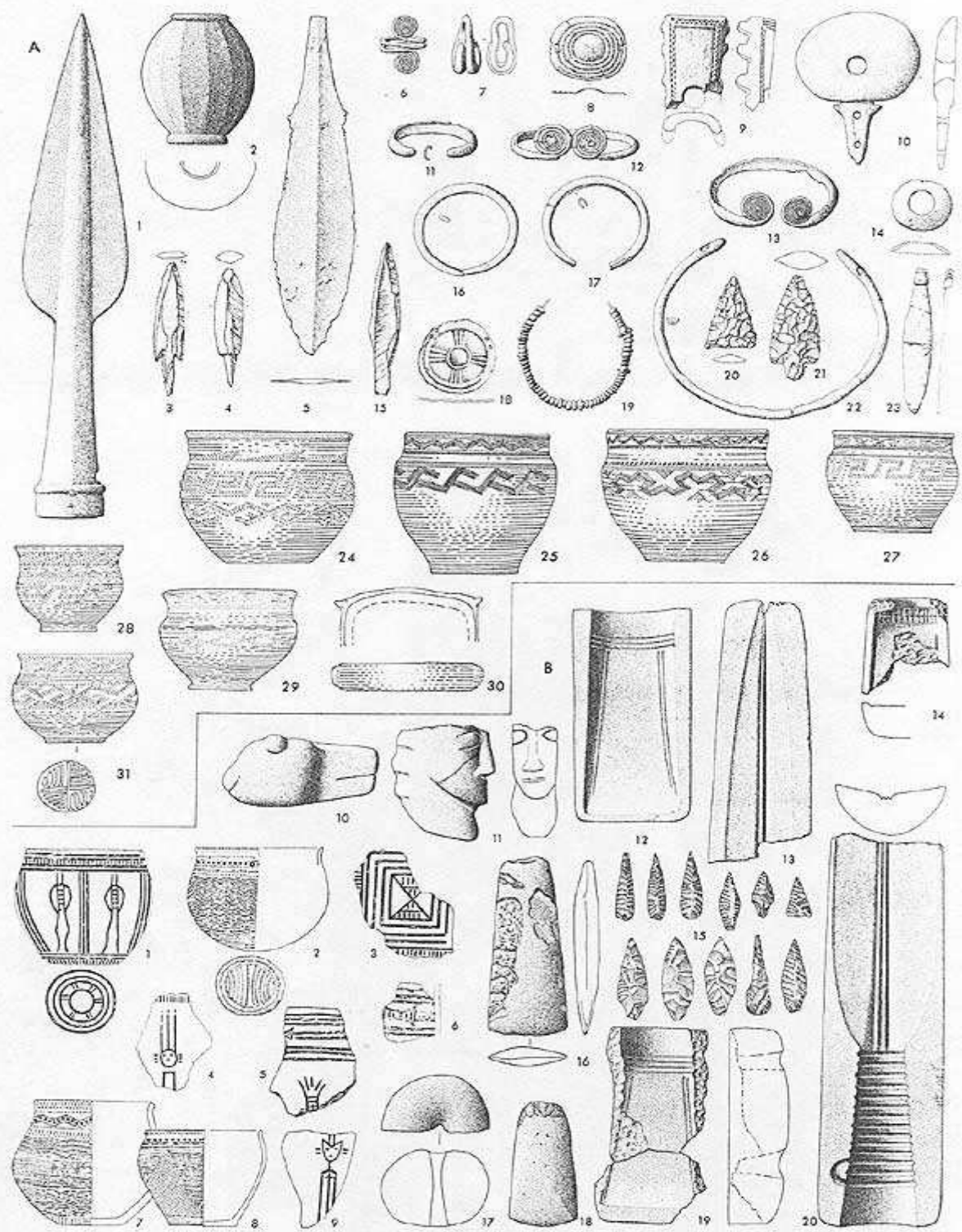
140 Késői urnevezős bronzleletek Hesséből és Rheinland-Pfalzból (Közép-Németország).⁶¹

⁶¹ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 440. tábla

141 Dél-Németországi késői urnamezős bronzleletek.⁶²

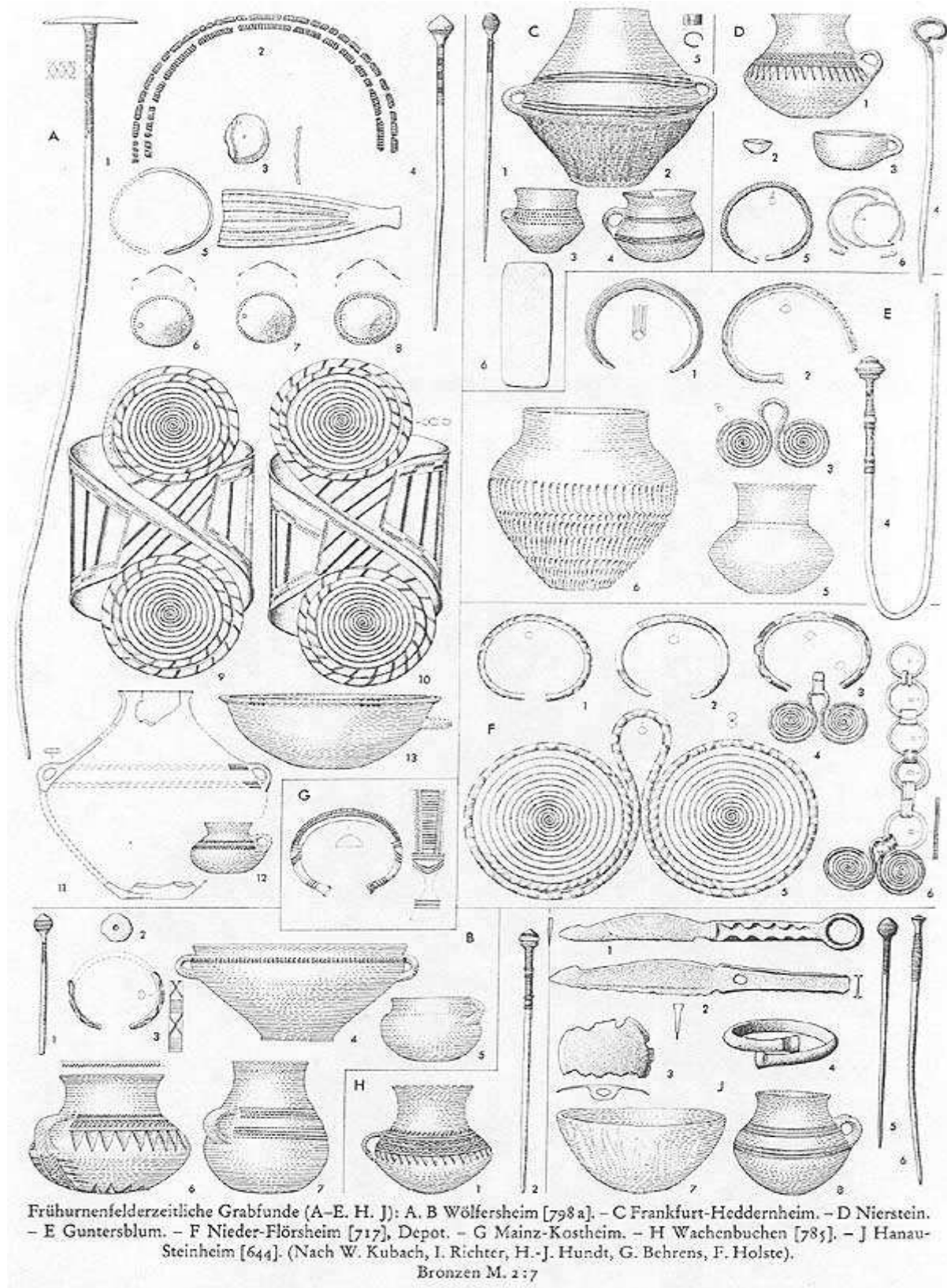
⁶² Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 443. tábla

A Andronovo-Kultur aus Kasachstan: Bronzewaffen (1. 2. 5), Bronzeschmuck (6-8, 11-13, 16-18, 22, 23), Knochenfeilspitzen (3. 4. 15), Knebel (9. 10), Keramik (24-31): 1 Kumak; 2 Alakul; 3. 4. 6. 11. 13. 15. 18. 20-22 Alekseev; 5 Ul'ka; 7 Novyj Karnak; 8-10. 12. 16. 17. 23. 25 Tasty-Butak; 14. 19 Uvak; 24 Smolino; 26 Kirgil'da; 28 Celjabinsk; 29 Černjaki.
 - B Funde aus einer Siedlung von Sarnus, Ob-Gebiet. - (Nach V. S. Sorokin, M. F. Kosarev).
 Metall-, Knochen- und Steingeräte M. 2:7

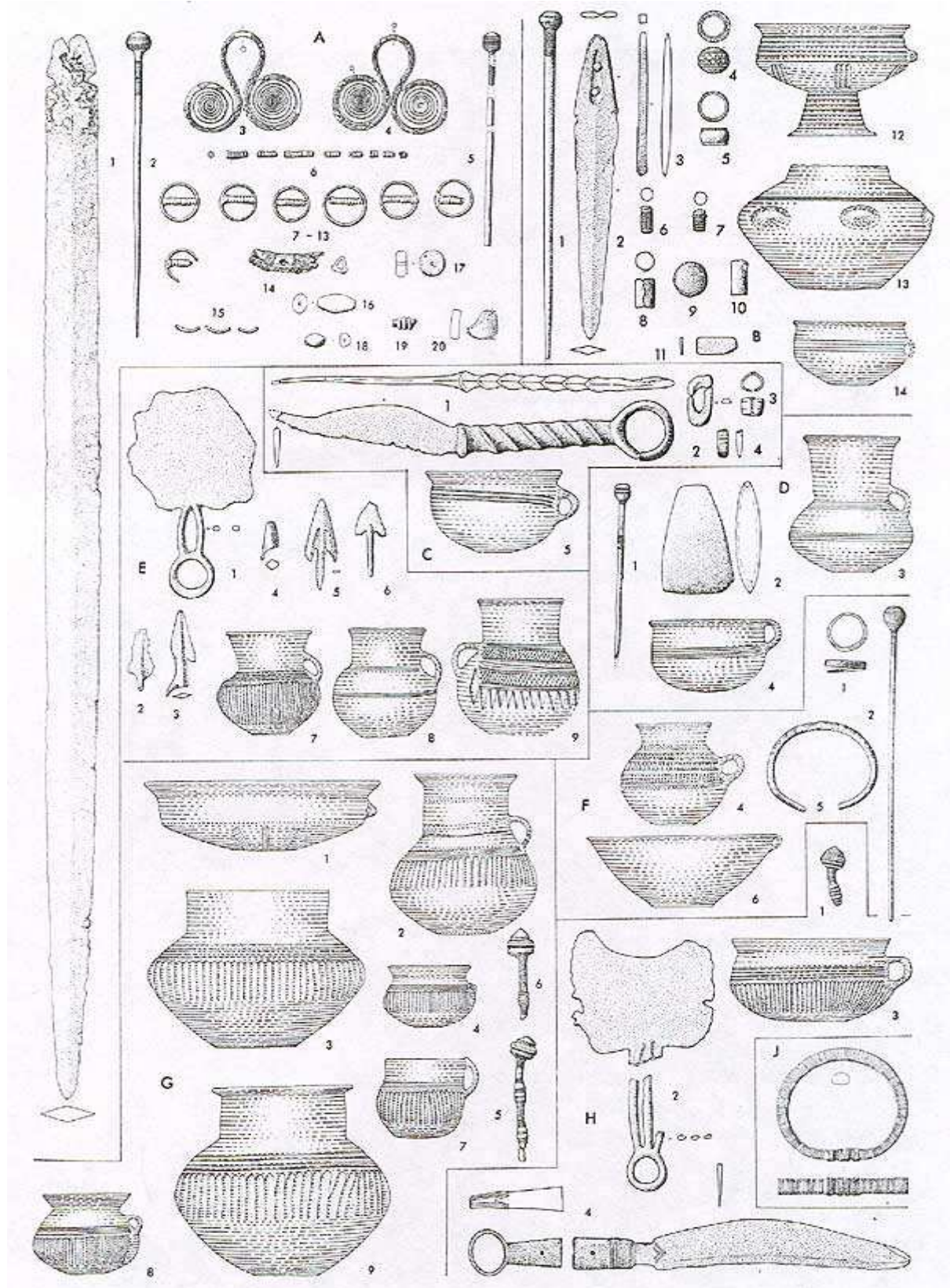
142 Az andronovói bronzleletek.⁶³

⁶³ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 546. tábla

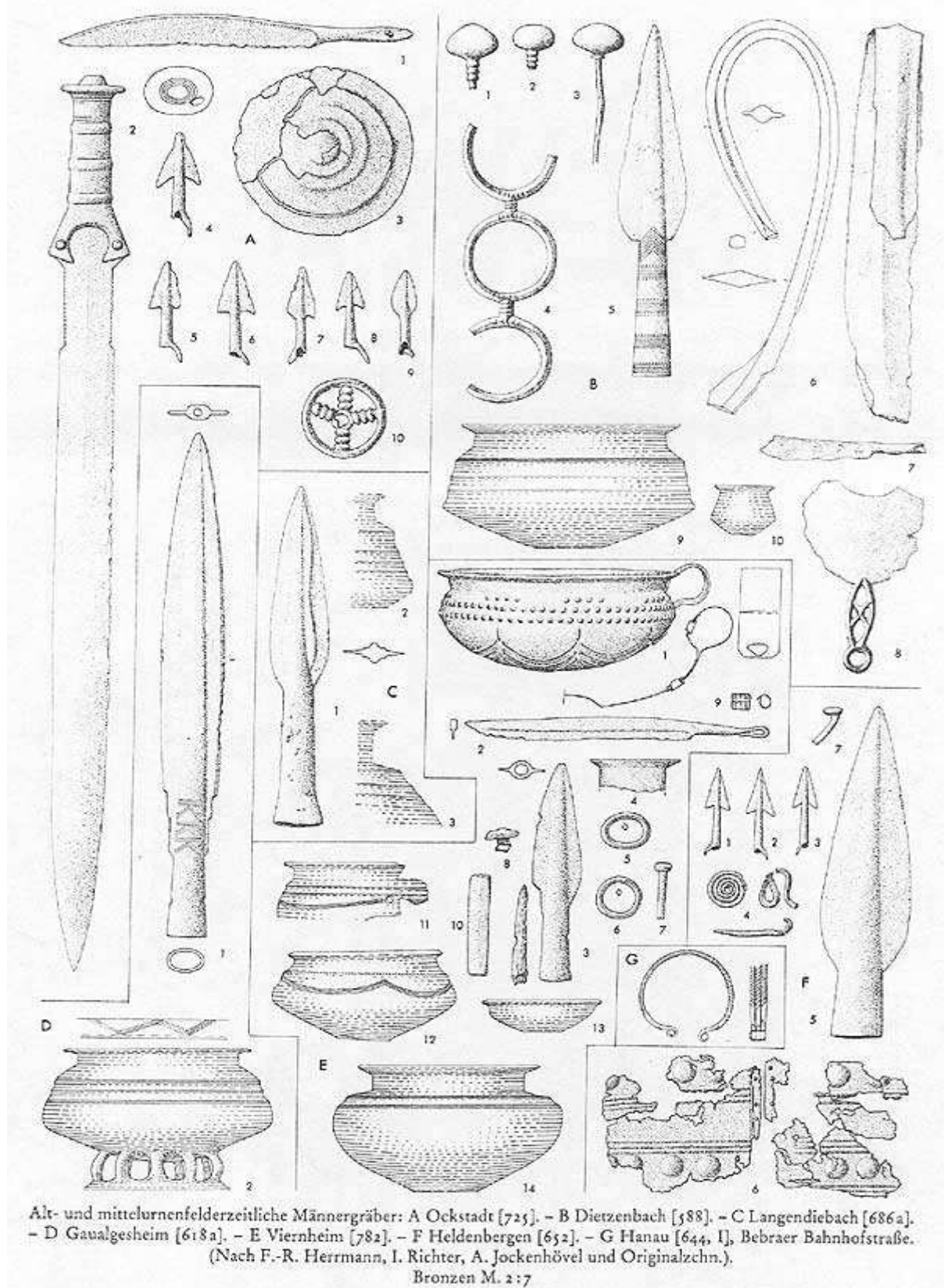
143 Késői urnamezős sírleletek Hessenből és Rheinland-Pfalzból (Közép-Németország).⁶⁴

⁶⁴ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 440. tábla

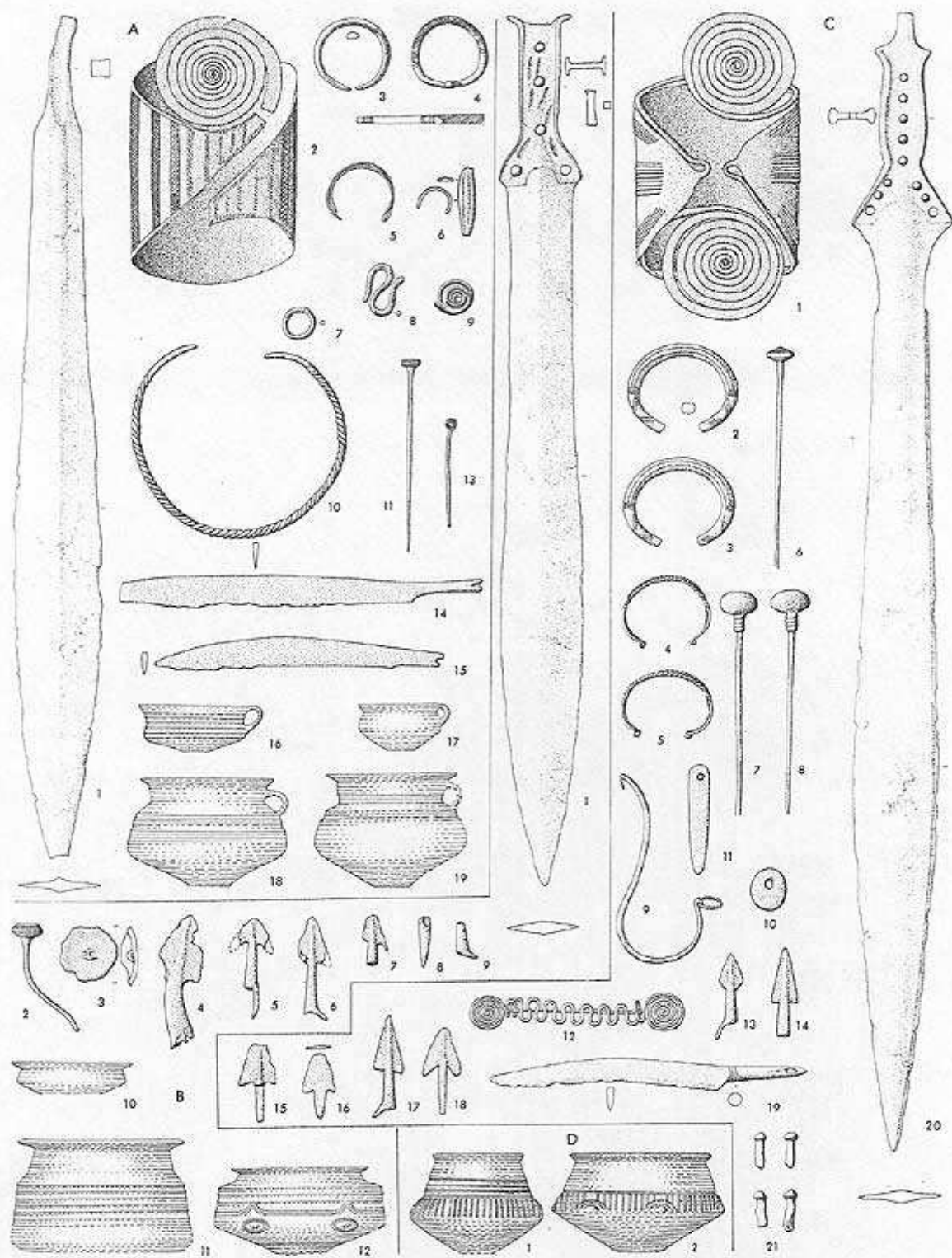
144 Késői urnamezős sírleletek Hessenből és Rheinland-Pfalzból (Közép-Németország)⁶⁵

⁶⁵ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 441. tábla

145 Késői urnevezős sírleletek Hessenből és Rheinland-Pfalzból (Közép-Németország) ⁶⁶

⁶⁶ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 442. tábla

Alt- und mittellurnenfelderzeitliche Grabfunde: A Eßfeld [607a]. – B Elsfield [600]. – C Wollmesheim [799], Grab 1. – D Wiesbaden-Biebrich. – (Nach P. Endrich, F.-R. Herrmann und Originalzchn.).
Bronzen M. 2 : 7

146 Dél-Németországi késői urnevezős bronzleletek.⁶⁷

⁶⁷ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 443. tábla

Az Olvasó saját szemével láthatja e táblákon, hogy amiről eddig beszéltem, azt meg is lehet nézni. Itt és most biztosan. Nézzék is meg alaposan. A valóságban azonban mégsem láthatják, annak ellenére, hogy a fenti ó-magyarországi anyag java a magyar múzeumok birtokában van, mert a leletek nagy része raktárakban pihen. A spirálok, a kardok, a kardmarkolatok díszei, az edények formavilága, díszítésmódja a rajtuk látható elemek megjelenítése mind állandóan ismétlődnek bárhová is tekintünk földrészünk nagy területein. Ezek az egységes műveltségű bronzkori magyar ó-magyarországi központú Európa létezésének és kisugárzó képességű műveltségének bizonyítékai. A péceliek után másodsor is azonos elvek, hit és azonos formavilág bizonyítja a teljes Ó-Magyarország egységes műveltségének mivoltát. Ha olyan semmi és vegyes népek laktak itt volna, mitől egyforma a majdnem teljes földrész bronzkori régészeti anyaga? Azt is lehet e táblákon látni, hogy a fentebb említett hatalmas európai területen a bronzkorban ugyanazon kifejezőmód szerint készültek a fém- és kerámiaeszközök. Ehhez ugyanazon elvekre, hitre, vallásra, műveltségre is van szükség. Vagyis értelmetlen e hatalmas anyagból egyet-kettőt kiragadni csak azért, hogy később diadalmas hódítókként ábrázolva őket azt állítsuk, hogy tőlük terjedt volna el az eszme, amely ezeket létrehozta. Annál is inkább sem, mert az még hagyján, hogy Európa egységes, ó-magyarországi központból elterjedt műveltsége azonos elveken épül fel, de ötezer kilométerre keletre az andronovói műveltség hatalmas területén Kazahsztánban is ugyanezeket a bronzokat ásták ki! Európa még magyarázható lenne az ó-magyarországi kiáramlás elméletével, de így, a távoli andronovóiakkal, afanaszjevóiakkal együtt már csak egyetlen helyre mehetünk válaszáért, ez pedig a sumér Folyamköz és a Kaukázus vidéke. Vegyük észre végre, hogy ez itt egyetlen földrésznyi ország egyazonos eredetű népességének lelettengere! Ebben a végtelen országban mindenütt egymás rokonai élnek. Ezzel úgy gondolom bezárult egy újabb kör, amelyen minden indoeurópai fikció kívül maradt. Több okból sem nyúlhatunk bele véletlenszerűen ebbe az anyagba. Az első az, hogy elterjedése időpontokhoz kötött. Európa forrása a keletek szerint is Ó-Magyarország s jelentősen megelőzi a többi területet. E pazar bronzkori anyag láttán a szkeptikus nézőpont képviselői mondhatnák, hogy ezek a tárgyak is kereskedők által jutottak oda, ahová, hiszen a Kárpát-medencéből nagy mennyiségű bronzáru áramlott ki. Ez az érv azonban veszélyes fegyver, mert akkor viszont minden olyan hely, ahol ilyet azonosítani lehet, rá volt szorulva a fejlett technológiával előállított itteni árukra, így visszakanyarodva is csak ugyanazt állapíthatjuk meg, amit korábban, hogy Ó-Magyarország a bronzkor vezető tudású európai országa. Emiatt települnek be újra a korábban szétszéledtek a régebbi hazába, mert a nagy gazdasági fejlődés húzza vissza és be a népeket ugyanúgy, ahogy Etrúria is a vasiparnak köszönhette népességének összegyülekezését. Ha Európa más tájairól is bevándoroltakkal valósult meg a magyar bronz nagyiparrá emelkedése ugyanolyan szívóhatást mutatva, mint Etrúriában is, talán jó úton járunk elgondolásunkkal. Itt azonban semmilyen nyomát sem látni indoeurópaiaknak sem a rézkorban, de a bronzkorban sem, akkor mégis miről beszél a támogatottak történetírása? Hogy e bevándorlásokat a magyar régészek indoeurópaiak borzalmas támadásaiként írják le, azt gondolják végig még egyszer maguk, hogy vajon jól fogták-e meg a kérdés tárgyalását. Van-e szótárunk az indoeurópainak mondott behatolók nyelvéről, vagy valami egyéb bizonyítékuk? És akkor most gondoljuk végig újra az elmúlt 10000 év során beköltözők lehetséges indítékait. Tekintsük végre értelmes embereknek a régi korok emberét, mert eddig csak céltalan, ok nélküli költözők tömkelegét látni. Nézzük ki belőlük, hogy tudatosan cselekedtek, egyéni, csoport, törzsi, netán népi érdekeiket felismerve voltak képesek döntéseket hozni és aszerint cselekedni. Le kellene szokni végre arról, hogy a múlt korok szereplőit ólomkatonaként állítgassuk egy hatalmas terepasztalon. Másképpen megfogalmazva józan ésszel nem tételezhetjük fel senkiről sem, hogy olyan helyre menne életét leélni, ahol semmi jóra sem számíthat. Gondolatmenetünk nem lehet teljes, ha Európát

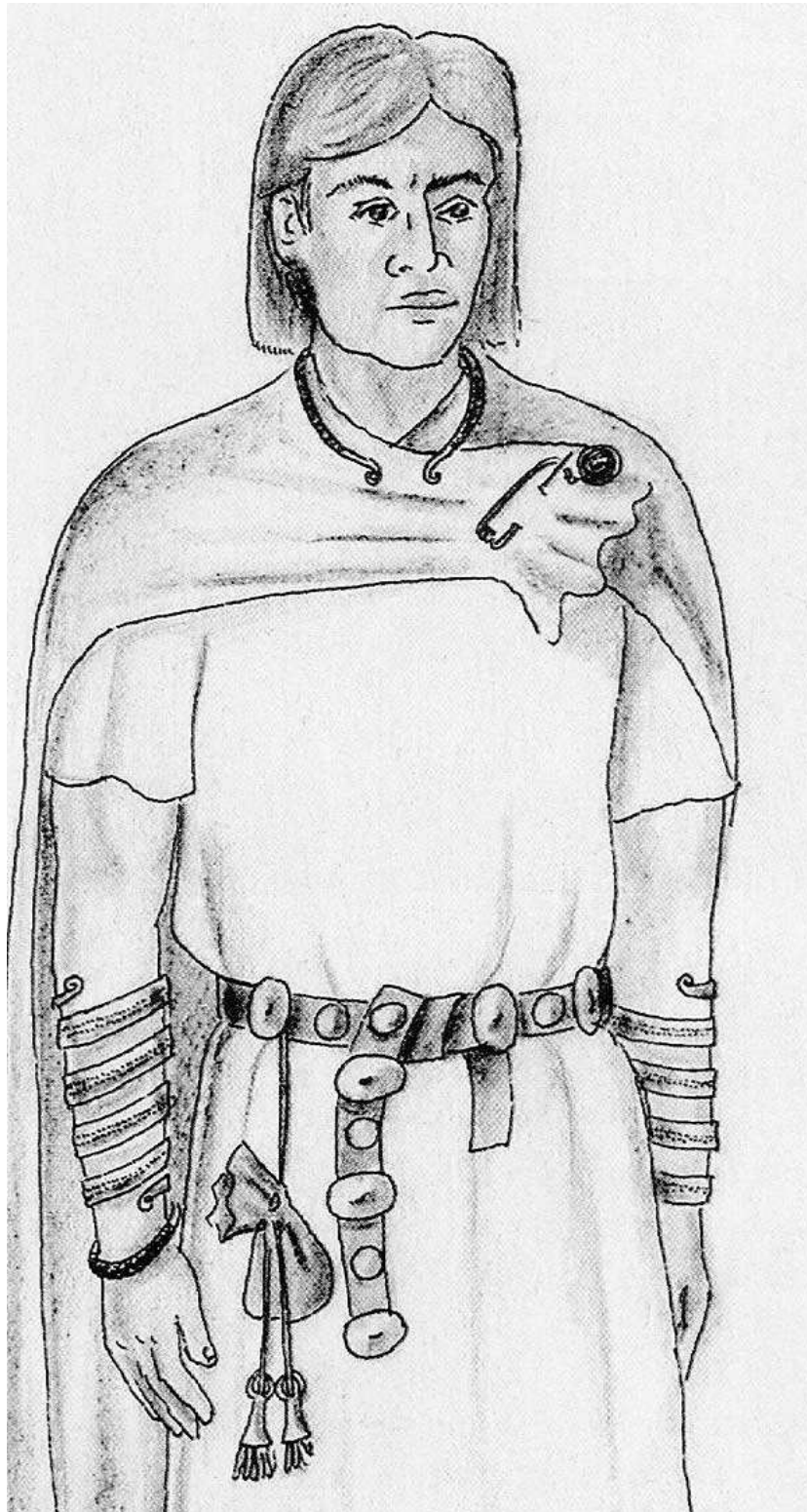
csak kivont karddal felszerelt hódítók közlekedési területeként látjuk. Vissza kell mennünk a legalapvetőbb létfeltételek kérdéséhez. A népesség jelentős számbeli növekedése közvetlenül egyetlen fontos dologtól függ, ez pedig az élelemtermelés színvonala. Ahol van kiterjedt földművelés, ott gond nélkül szaporodhat a népesség, ezt Mezopotámiában is láttuk korábban az öntözés feltalálása utáni évezredekben. A Kárpát-medencében viszont az öntözés nélküli – de folyóvízhez települt - földművelés feltalálásával szaporodott fel a népesség az újkőkortól kezdve.⁶⁸ A helyben kialakult tudást nyilván nem felejtették el menetközben földműveseink, ezért a réz és a bronz idején sem tételezhetjük fel, hogy őshonos földműveseink elbutultak volna. Bizonyosan nem, hiszen a maradék Magyarország ma is Európa éléskamrája (lehetne, ha Európának ez érdeke lenne), megnyomorítva is képes lenne 40-60 millió ember ételmezésére. Ha valaki a magyar régészeti beszámolókat olvassa, észre veheti azt a folytonosan előkerülő kérdést, hogy ide, a Kárpát-medencébe állandóan jöttek az idegenek, valakik, akikre azután a műveltségbeli változások okait rátestálják. Már a legkorábbi időktől mindig jönnek valakik, akik ezt a tudatlannak hirdetett vidéket szellemükkel élővé varázsolják. Mi lehet az oka annak, hogy az évezredekben keresztül népeket, műveltséget, technológiai tudást magából kibocsátani képes országunkat sivatagként írják le? Kézbe vehető leleteink ezrei ennek éppen az ellenkezőjét mutatják.

Ha pedig ez így van, akkor miért az igyekezet, hogy az ó-magyarországiak jelentőségét szétkenve provinciális jellegűnek mutassák be mondjuk egy egyiptomi, vagy netán asszír összehasonlításban? Most jutottunk közel a valódi kérdéshez: miért van az, hogy találhatunk bármit a Kárpát-medencében, ami valóban fontos és jelentős lelet, mindig csak az itteni műveltség eredményeinek eljelentéktelenítését, szétaprítását és ledöngölését észlelhetjük? Most kell megkérdezzük azt is, hogy a finnugorista történészek miért nem elégedtek meg az Árpádiak eredetének elkenésével és zanzásításával. Nos úgy tűnik, tudhatták, hogy ez nem elég, és Ó-Magyarország történelmének utolsó 10000 évét is össze kellett maszatolják. Ez viszont csakis úgy lehetséges, ha az indoeurópai történetírók maguk is ugyanarra az eredményre jutottak már vagy száz éve, mint magam is e könyvben! Rá kellett jöjjenek, hogy Magyarország mindig magyar volt, az európai fejlődés szellemi motorja. Ha ezt sikerült volna átmagyarázni, felszabdalni, nagy és látványos indoeurópai bevonulásokat szerkeszteni, sikerülhetett volna a nagy mutatót. Érdeklődésükre a legfényesebb bizonyíték, hogy tucatnyi elméletük helyezi ide a soha meg nem talált indoeurópai őshazát. Ez viszont közvetett bizonyíték szülőföldünk korábban elképzelhetetlen történelmi és művelődési jelentőségére, hiszen az indoeurópaiak mindig a legfejlettebb területeket nézték ki maguknak megjelenendő. Tudjuk már azt is, hogy az itteni folytonosságot a magyarul beszélő földműves paraszti nép létezése biztosította.

⁶⁸ Bizonyára találunk ésszerű magyarázatot arra, hogy miért éppen a Tisza völgye volt az újkőkori művelődés megalkotója a Dunával szemben, ahol eddig semmilyen jelentős újkőkori lelet nincs. A Duna hatalmasabb, vize temérdek, szinte egyenesen folyik, míg a Tisza kiszámíthatatlanul kanyarog. A válasz feltehetően a Tisza árvizeiben keresendő, amely a Nílushoz hasonlóan évről évre eláraszt és megtermékenyít, feltölt és életet biztosít. A Tiszai ár oka ma már ismert, a Kárpát-medence legcsapadékosabb területe a Kárpátaljánban lévő hegykoszorú. Itt az éves csapadék a trópusival vetekszik, 1400-2000 mm között van, ami az Alföldi átlag 3-4-szerese. Innét jön a víz, az éltető víz, amely csak akkor rombol, ha gátakat emelünk az útjába. Azok a kutatók, akik ma az ősi vízgazdálkodás helyreállítását szorgalmazzák a Tisza völgyében, felismerték a hagyományok szerinti életmód helyreállításának szükségességét. A halászat fontosságát, a víz visszajuttatásának fontosságát a talajba. A tiszai ciánszennyezőskor partra vetett kapitélis méretű halállomány látványa meggyőző volt: ha egy fogságba ejtett – ún. szabályozott - folyóban ilyen pazar halállomány élt, miért nem tudjuk ezt a jelenlegi felület többszörösén művelni? A jelenleginél nagyságrendekkel egészségesebb táplálkozásunk lehetőségét hagyjuk kihasználatlanul az ellenségnek tekintett árvizekben. Az árvizek értünk jönnek és ehhez kellene alkalmazkodnunk. Belesimulva a természetbe, ahogyan elődeink is éltek. Emiatt a Tisza bölcs folyó is, megtanít minket arra, hogy a természet ún. leigázása mérhetetlen károkat okoz – a természetnek és ezzel magunknak is.

A most megsejtett felfedezés, vagy inkább a tárgyalható kérdések szintjére hozható új megközelítés komoly következményekkel jár általános történelmi elképzeléseinkre nézve. A fentebb felvázolt bronzkori népességrobbanásban kereshetjük az európai kelta egységesülés egyik első indokát. Az összes később felfedezett szárazföldi kelta központ – Hallstatt és La Téne, - és a teljes Etrúria része az ó-magyarországiak által belakott tájnak, amely mozgalom nyilván nem állt meg a síkságokon sem, és elérte a nyugati és északi tengereket. Elterjedésük a gravettiek, vonaldíszesek és rézkoriak kiáramlásai után újra és tovább egységesítette Európa központi területeit a bronz által újra lendületre kapó műveltségben. Ott is kocsikon vagy kocsikkal temetik el fontosabb halottaikat, ugyanúgy, ahogy Ur-ban, Majkopban, Budakalászon is látható. Itt tehát végső soron magyar-sumér-szkíta vezetésű munkára fogott földrészt látni valójában, és az ó-magyarországiakon kívül a kubán-majkopiak látszanak a nyelvi kérdések kulcsát vinni. Ők lehetnek a magyar és a sumér nyelvtan azonosságának viselői és birtokosai, a folyamatosság biztosítói. Ezzel együtt nem gondolhatunk bronzkori nyelvcsere-re, hisz a korábban kivándorló finnek magukkal vitt nyelve ma is megvan a finn alapszókincsben, a nyelvtan kb. fele is, nyilván az elváláskor élt nyelvállapotoknak megfelelően. A péceli Ó-Magyarországra betelepültek szkíta származású törökös magyar nyelve inkább csak a szókészletet gazdagíthatta, a nyelv alapjait már nem, mert annak készen kellett állnia akkor.

Ha mindez a műveltségi kisugárzás, népességkivándorlás csak egyszer történt volna meg a történelemben, talán könnyebb lett volna elfelejtetni mindenkivel. Miután azonban évezredek során makacsul ismétlődően mindig Ó-Magyarország az a hely, ahonnét Európa koronként új és újabb utánpótlást és lendületet kap, ezért nem magyarázható át jelentéktelenné. A Kárpátok hegyláncain át érkezők itt beolvadva magas műveltségre tettek szert, majd később ezzel felszerelkezve mehettek tovább Európa más tájait belakni. Korábban láthattuk, hogy az ideérkezők legfeljebb négy nemzedék alatt beolvadnak és új műveltséget szerezve bárhová is mennek, már magyarként teszik ezt. Ismerjük fel végre, hogy amikor Pap Gábor egy szál Eurázsia-térkép elé állva azt mondja: *a Kárpát-medence elegendően nagy ahhoz, hogy benne egy nép teljes életet élhessen*, akkor a magyar történelem sűrített lényegét mondja ki. Igaz is nagyon, de sajnos csak Mátyásig, vagy Mohácsig. Ameddig Magyarország vezetése még egészségesnek volt tekinthető, jöhetett ide bármennyi bevándorló, menekült, az ország képes volt felszívni minden idegen elemet magába, és utódaikban magyarrá válva éltek tovább. A Habsburg uralom és a török megszállás időszaka nem ilyen volt.

147 Bronzkori férfi képe.⁶⁹

Úgy tűnik tehát, hogy itthon nem tudunk arányos és tárgyyszerű tájékoztatáshoz jutni, ha a bronzkor ügyeit firtatjuk. Akkor menjünk el külföldre, talán ott több szerencsénk lesz. Első utunk a fentebb idézett Hermann Müller-Karpe⁷⁰ 1980-ban megjelent hatkötetes

⁶⁹ Költő László – Vándor László: Évezredek üzenete a láp világából. Régészeti kutatások a Kis-Balaton területén 1979-1992. Kaposvár-Zalaegerszeg, 1996. 69. o.

⁷⁰ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986.

régészeti összefoglaló művéhez vezet. Müller-Karpe a német új-hullám jeles képviselője, nem egy elkorhadt indoeurópai téveszmét segített eltűnni. Könyvében a magyar bronz olyan tálalásban és terjedelemben jelenik meg, amelyet sajátjainktól sohasem kaptunk meg. Összefoglaló tábláiból fentebb nem egyet újra bemutattam. Most – ezek láttán - jövünk rá, hogy a fentebb idézett *Magyarország régészeti leletei* c. kiadvány, de Kalicz Nándor és a teljes magyar történettudomány is elhallgat, selejtez és emiatt bármilyen díszes, nem tárgyyszerű. Rájövünk lassan arra is, hogy Magyarország Európa közepe és kezdete, csak ezt eddig senki sem mondta meg nekünk, nehogy megtudjuk. Az indoeurópaiak heves érdeklődése természetesen saját történelmi elgondolásaik miatt létezik. Tény viszont, hogy lakóhelyünk részvétele Európa történetének alakulásában valóban nem mellőzhető. Nem mindegy azonban, hogy miképpen.

Most látni csak, hogy az első kötetben leírt keleti (kelta) ügyek tárgyalása során érintőlegesen vett La Tène központú nyugati kelta kialakulás indoeurópai gyökerének hirdett téveszméjének védelmében kellett a magyar bronz végétől vagy 700 év ómagyarországi kelta régészeti kincseit kihajítani az ablakon, hisz itthoni leleteink nem bizonyították a hallstatti és la ténii kelta szétterjedést! Szabó Miklós, a kelta ügyek hazai apostola emiatt kapott nyugati egyetemi kitüntetések, mert az ő kelta elterjedési elméleteik kiszolgálója lett. Mellesleg az itthoni korábbi bronzkorok (korai, közép) teljesítményeit is jelentéktelenné tenni, elfelejteni, csak a köcsögöket ábrázolni. Emiatt azután természetesen nem is kereshet párhuzamokat sem korábban, sem más műveltségekben. Pedig éppen az újkőkor ügyeit tárgyalva láthattuk újra, hogy legalább három meghatározó ó-magyarországi műveltségünk rokon a Folyamközzel, a Kaukázus-Korezm-Sumer területekkel folyamatosan és évezredekken keresztül. Erről sem magyar régészekről tudunk, hanem külföldiektől. Makkay ugyan foglalkozik a folyamközi kapcsolatokkal, de csak azért hozza e tényeket, hogy indoeurópainak jelenthesse ki őket. A szintén jelentéktelennek beállított péceli kultúra, amelynek térképét is hozom fentebb, ugyanolyan teljes Kárpát-medencét kitöltő egységes műveltség, mint a korábbiak. Erről sem olvasni sehol, legfeljebb a külföldit majmoló badeni cím alatt. A mai péceliek pontosan tudják, hogy hova menjenek, ha régi cserepeket akarnak gyűjteni a városszélen. Annyi van belőlük, mint égen a csillag és maguktól jöttek ki a földből. Ha az indoeurópaiaknak akár csak egy ilyen lelőhelyük lenne, ott minden darab fényesre csiszolva állna a külön erre a célra épített múzeumban. Nálunk ez nem így van. Ami nem illik a képbe, az csak szemét lehet. Eddig. E sok képbe nem illő adat most összeállt egyetlen folyamatos történetté. Ebből egyedül az indoeurópaiak által készített és támogatott történet lóg ki bizonyítékok hiányában.

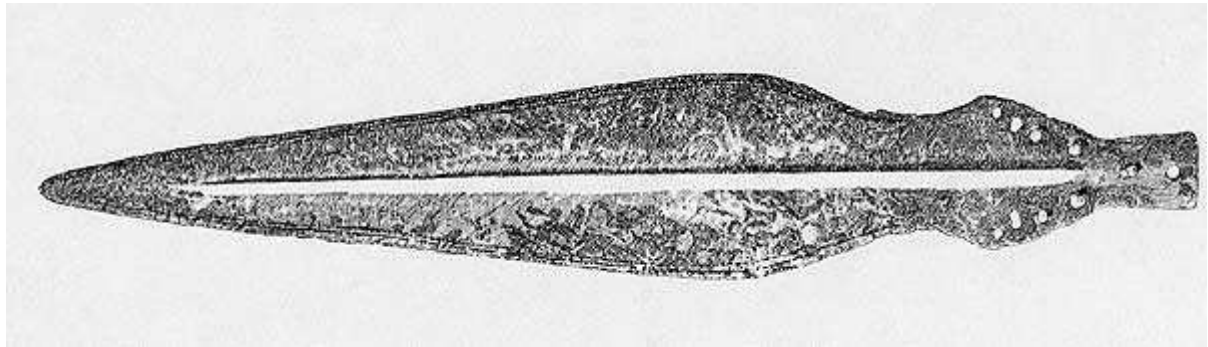
Az etruszk fejezetben már bemutattam a bütykös ásólúd pazar ábrázolásait későbronzkori magyarországi lelőhelyekről. Különösen a mécses megformálása rejt magában nagyszerű művészi minőséget letisztult formavilágával és lendületes vonalvezetésével, nem utolsósorban pedig az alkotó által belélehelte élethűségével. A mécses ábrázolta madár kultusza nem a bronz emberének sajátja csupán, hanem ez is jóval korábbi eredetű. Kezdetei az újkőkori időktől ismertek a lengyeliectől, ezzel újabb, több évezreden át munkáló elemet találtunk itt is. A madár kiterjedt ábrázolási szokása megtalálható Krétán és Etrúriában később is. A Pest megyei múzeumok kiállításán Kővári Klára így ír: *Az újkőkor kései szakaszában a lengyeli kultúra népe élt megyénk dunántúli, valamint a Dunától keletre eső részén. A népesség Európa-hírű lelőhelyét Aszód - Papi földeken tárták fel. Az aszódi falu lakói a föld felszínére épített paticsfalú házakban laktak, földműveléssel és állattartással foglalkoztak. Változatos formájú kézzel formált agyagedényeiket karcolással és festéssel díszítették. Halottaikat a településen belül, de annak akkor éppen nem használt részében*

*temették el. Hitviláguk emléke az egyik sírban talált madártestű, emberlábú festett edény.*⁷¹ E madár – amelyet a szakemberek *akszosz* néven kultikus szerepű madárként ismernek, - egyetlen bűne talán csak, hogy nem aranyból készült, nyilván akkor több ember képzeletét ragadná magával. Nekünk így is megfelel, és újabb újkőkori-bronzkori folyamatosságot mutat a hitvilágban. E csodálatos bronz népe ugyanis a miénk. Ők azok, akik művelődésükkel egyenesen viszik a mai embert a keltákhoz. Sőt, már ők maguk is azok, mert minden őket körülvevő hátrahagyott lelet pontosan úgy néz ki, mint az évszázadokkal későbbi kelták hagyatéka. Emiatt a kelta összeolvadás (etnogenezis) egyik jelentős állomásaként tekinthetünk a kubániak európai megjelenésére, hisz ők is – ahogy másfélezer évvel későbbben a szkíták is – keletről jöttek, műveltségük erejével egységesítették a korábban Keletről érkezetteket. Európában ettől kezdve, a bronz nagybani használóiként ismertek elterjedésétől kell határozottan használnunk a kelta nevet és nem Hallstatt és La Tène nevéhez kötve, amelyek csak késői megjelenésűek. Emiatt a kelták szereplése Ó-Magyarországon egységes szkíta fellépéssel kezdődik, Európába innét terjed széjjel a népességgel egyetemben. Emiatt felesleges Lausitz, Aunjetitz és más ó-magyarországi eredetű gyarmatközpontok köré indogermánokat álmodni, és velük átrendeztetni a földrészt valódi történelmére. E műveltségek, és a többi utódműveltség Európában ó-magyarországi eredetű, magyar-sumér gyökerű kelta alapítás. A szkítákkal valóban újabb felülretegződés következik be Kr. e. 750-től, ők ezúttal a vasat hozzák magukkal, amely szintén nagyüzemi művelésben jelenik meg, éppen úgy, ahogy korábban a bronz is. Magyar és hun (szkíta) egy nép két ága. Az egyik a földet bírja szóra, a másik a fémeket, fegyvereket és állatokat tart. Műveltségük azonossága, nyelvük azonos alapelvei tartja őket egyben. Ettől elpusztíthatatlanok így együtt.

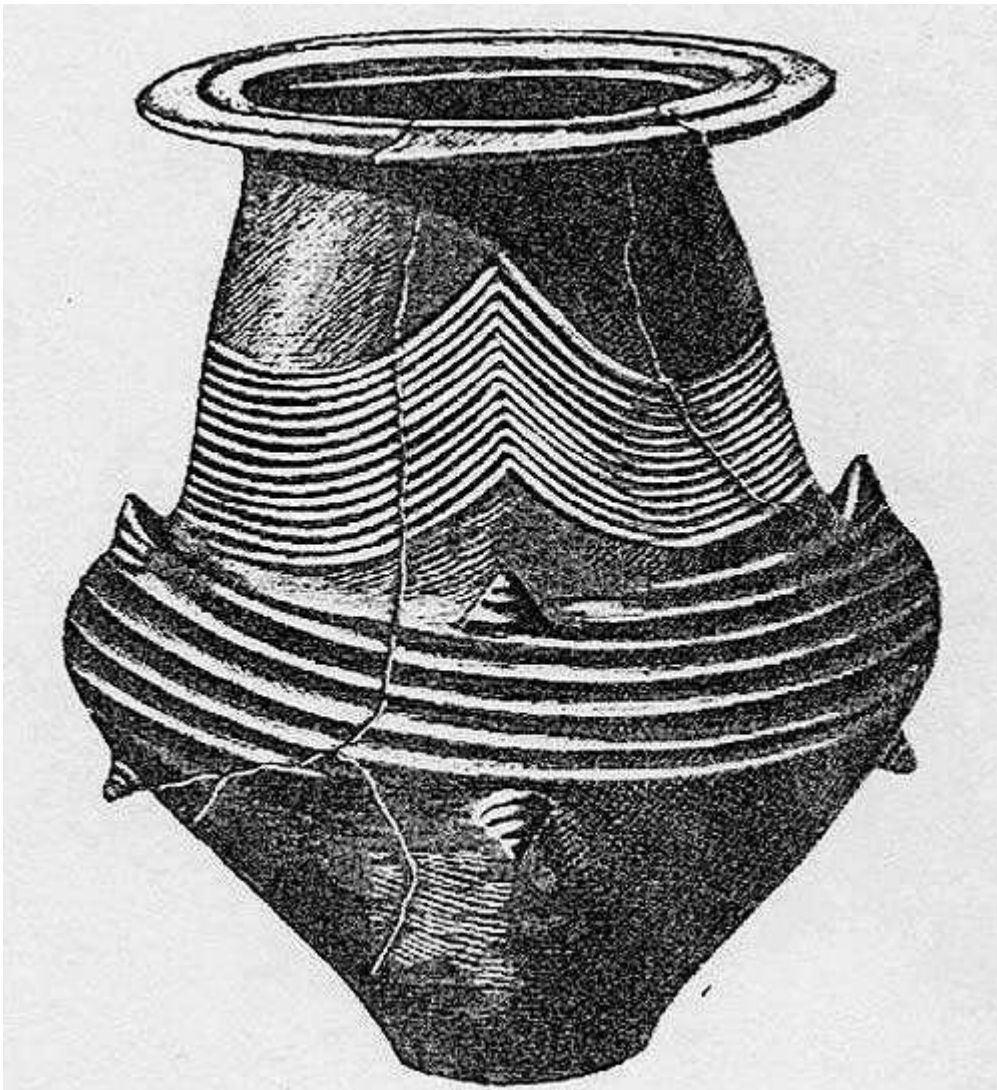
Nem tudok arról, hogy a későbronz-, koravas- és vaskori magyar régészeti anyagot bárki is összevetette volna, mert ha megtette volna, nem kelhetek volna lábra a keletiekkel (keltákkal) kapcsolatban olyan téveszmék, amelyek sajnos éppen a támogatott tudósok által is tovább terjesztettek voltak. Ha egymás mellé állítjuk a magyar anyagot e korokból, csak a vak nem látja, hogy annak tárgyi műveltsége szinte ugyanaz. Ha pedig összehasonlítjuk az elszármazási helynek tekintett vidékek anyagával, ugyanezt láthatjuk. Most megkérdezem: mi az oka annak, hogy bizonyos időszakonként ki kell takarítani ezt a hatalmas és folyamatos műveltséget bíró Kárpát-medencét valamilyen ismeretlen érdektől vezetve?

A spirálon kívül van más, hosszabb időszakon keresztül használt motívum is. Ilyen a bronzkori kard és markolatának szegecselési eljárása és díszítéseinek folyamatossága, és ilyen a több ezer éven át nyomom követhető bütykös (vagy kicsípett) agyagurnák, edények használata, és az arcábrázolásos kerámia alkalmazása is. Ha kilépünk a megszokott, névvel ellátott régészeti kultúrák időhatárai közül, azt láthatjuk, hogy találhatunk olyan ábrázolásokat, eljárásokat, évezredek át megmaradó szokásokat, amelyek nem vesznek tudomást a mai eszünkkel felosztott korszakokról. Elsőre vegyük a látható anyagot, a kardokat és az edényeket.

⁷¹ Milleneumi Tárlatok, Kincseink. Szentendrei Képtár 2000-2001. Kövári Klára: Óskori emlékek. 7. o. Kiállítási útmutató.

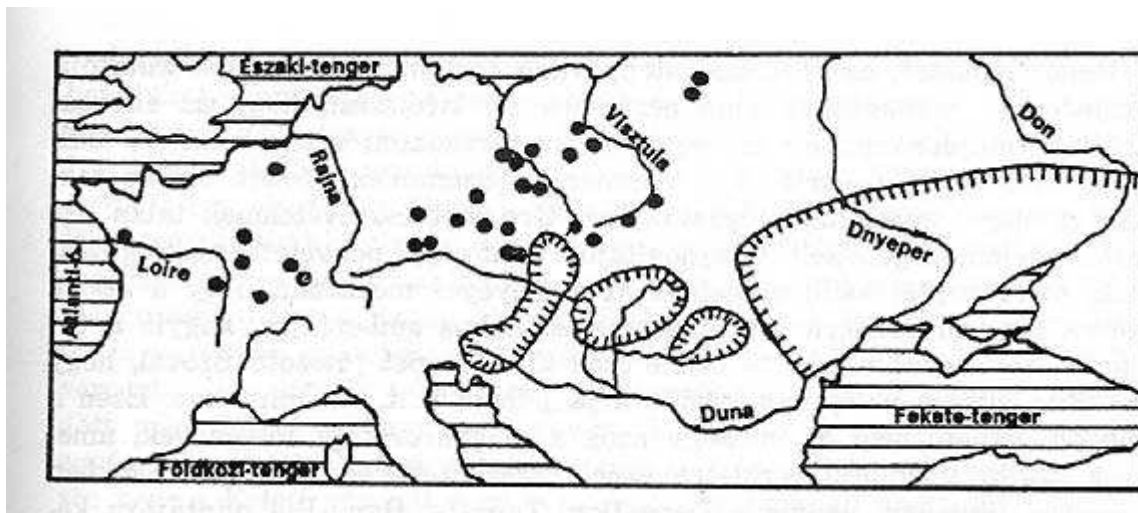

148 Bronzkard a magyarpécskai bronzleletből.

149 kép A magyarpécskai bronzlelet urnája. Jellegetesen vonaldíszes szellemiségű munka a spirálos bütykökkel, amelyek pontosabban kúposan formált spirálok. Ugyanilyeneket ástak ki a magyar réz és az újkőkor idejéből is Polgáron, Zengővárkonyban, stb. is. A forma és a tartalom évezredek folyamatosságát mutat a rézkortól kezdve.

A magyar régészek 1939-ig nyolcvanöt nagyobb szkíta temetkezési helyet ismertek fel az országban,⁷² ami bőséges szkíta népesség jelenlétéről tanúskodik. Az egész szkíta világ legkimagaslóbb kincsei éppen Magyarország területén kerültek elő s ezek között a tápiószentmártoni és zöldhalompusztai két pompás aranyszarvas foglalja el a főhelyet; mindkettő fejedelmi sírból került elő. E leletek arra mutatnak, hogy a szkíták királyi törzse is Magyarországon szállt meg, vagyis a Kr. e. 6-5. század fordulóján ide tevődött át az egész szkíta társadalom kormányzati központja. Nagy tömegük elmúlhatatlan bizonyítéka, hogy a mai magyar nép egy meglehetősen zárt csoportja, a székelyek, megőrizte szkíta származási tudatát, székely nevét és geometrikus jelekből álló írását. Tehát nem “egynéhány” szkíta érkezett a történelmi Magyarország területére, mint egyes külföldi munkákban olvashatjuk, hanem “sok”: a kelet-európai szkíták többsége, az uralkodó törzssel egyetemben, úgyhogy Kr. e. 500 és Kr. e. 300 között már a szkíták alkották az ország harmadik leghatalmasabb népcsoportját, a Dunántúl szervezkedő Estiek és az Erdélyi-medencében csoportosuló Keletiek mellett.

150 Az európai szkíták elterjedése Kr. e. 400 táján Ó-Magyarországon a Pontuszban.⁷³

René Grousset, az eurázsiai sztyeppevilág történetének francia kutatója terjedelmes munkájában ama nézetének ad kifejezést, hogy az európai szkíták tulajdonképpen csak egy vékony társadalmi réteg lehettek, akik a többséget alkotó, árja fajú cimмерiek (Szemurak) felett uralkodtak, akiket még Cimmeriában igáztak le.⁷⁴ Grousset észrevételének talán nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani, mint egy odavetett megjegyzésnek, mert ezáltal válik érthetővé az a lényeges mozzanat, hogy a szkíta néven Magyarországra jött népességben a kus emberfajta, vagyis a turániak sötét arcú összetevő eleme csak kis szerepet játszott. Szóval, hogy a szkíta hullám valójában inkább *árja*⁷⁵ jellegű volt, semmint kus. Ezen a módon érthető meg az is, hogy azok a magyarországi folyónevek, amelyek szkíta települési területre esnek, szerkezetükben és szókincsükben cimmeri típusúak, vagyis a Dana-Bor, Tana-Is, Danu-Bis mintájára készültek. Ilyen a Tisza Ti-Bis (Hon Vize) neve, a Tala-Bor, a Bor-Sava és tőlük

⁷² Rice Tamara Talbot: The Scythians. London, 1963. 108. o.

⁷³ Baráth Tibor: A magyar népek őstörténete. Somogyi Zoltán, USA, 1993. III. 137. o.

⁷⁴ ... *Il est d'ailleurs possible que les Scythes n'aient jamais constitué en Russie méridionale qu'une aristocratie, superposée à un substrat cimérien.* ... Grousset, René: L'empire des steppes. Attila, Gengis-Khan, Tamerlan. Paris, 1952.

⁷⁵ Az idézett szerző, Baráth Tibor e kifejezés alatt ragozó nyelvűt ért, nem pedig az indoeurópaiak árjait.

eredhet az Alföld neve is: Puszta, azaz Fűs-Ta (Pus-Ta). A szkíta lakóövezetben a turániak neve is szerepel, de éppen a mondott ok miatt sokkal kevesebb alkalommal. Ilyen eredetű fontos helynevünk tulajdonképpen csak egy van: Kassa.

Azzal, hogy a cimber-szkíták betelepedtek Erdélybe és a Nagyalföldre, majd utóbb a Felvidékre és a Dráva-Száva mentére, ők lettek az első turáni nép, amely a korábbi időkben érkezett úri (árja) népelemekkel minden oldalról bensőséges érintkezésbe került. Központi elhelyezkedésük, tömegük, gyors közlekedési eszközeik (ló, szekér) és fegyverük (íj, nyíl) révén a kissé nehézkesen mozgó földműves lakosság fölé kerekedtek és politikai befolyásukat az egész medencében érvényesíteni tudták. Az ország régibb magyar lakosságával létrejött szoros kapcsolataik révén megindult a sokféle magyar nyelvű törzs egy nemzetté való összeolvadása. Ezt a tényt megfigyelték a régészek is, akik szerint: "A szkíták egyáltalán nem irtották ki az őslakosságot, hanem a pusztai népek gazdasági és társadalmi rendjének megfelelően, azokat uralmuk alá vetették és velük előbb-utóbb összeolvadtak, ami természetesen kultúrájuk részbeni megváltozását vonta maga után."⁷⁶ A szkíták uralma alatt tehát nemcsak nem fogyott a Duna-medence lakossága, hanem éppen gyarapodott és először bontakozott ki e tájon főbb körvonalaiban a magyarul beszélő törzsek nemzeti egysége és a mindnyájukat összefogó árja-turáni magyar állam képe. Herodotos történelemkönyvének ötödik részében említést tesz a Duna-medencében lakó népességről. Tizedik fejezetét így kezdi: "A thrákiai emberek elbeszélése szerint az Ister (Duna) felett lévő országot *méhek* (!) birtokolják és azok miatt nem lehet odamenni.

⁷⁶ Thomas Edith B. (szerk.): Archäologische Funde in Ungarn. Budapest, 1956.

151 Cikáda kép⁷⁷

Ezt a valószínűtlen mesét én nem hiszem el, mert a méhek a hideget nem viselik. Inkább azt gondolom, hogy az *embereket* akadályozza a hideg abban, hogy a Nagymedve (*Mega Ouros*) alatt éljenek.” Ezúttal Herodotosz szövegét Aubrey de Selincourt fordításából idézzük.⁷⁸ E zavaros leírás csak úgy érthető, ha a méhek embereket jelentenek, azaz a Duna-medencében Méh-arok, Magyarok laknak. S az idegeneket nem a *hideg*, hanem más “hitük” akadályozhatta meg abban, hogy a “Magyar Úrös” (*Mega Ouros*) alatt éljenek. Herodotosz még azt is jelzi, hogy a Duna-medence akkori lakossága “méda módra” öltözik, tehát nadrágot visel és lovas életformájú. - Herodotosz híradása a Kr. e. 5. századból ered, amikor a szkíták már a Duna-medencében laktak; az adat minden bizonnyal rájuk vonatkozik. Sőt, azt is bizonyítja megjegyzésével, hogy a 2000 táján bejövő sumériai bevándorlók utódai az ő korában is élnek, sokan vannak. *Ezek a méhek Atilla idején is itt laknak, a fenti cikádának nevezett kincs is az ő korából származik, így ezer évig biztosan itt laktak tulajdonosaik.*

Körülbelül ugyanakkor, amikor megszűnt az árja fajú magyar törzsek beáramlása a Duna-medencébe a Balkán-folyosón át, elkezdődött a turáni népek bevándorlása a Kárpátok keleti hágóin és szorosain keresztül. Az első nagyobb turáni hullám a szkítákat sodorta az országba, akiket a szarmaták szorítottak ki az Al-Duna és a Don közötti megelőző hazájukból. Az elől haladó szkíta ékek, a Herodotosz említette Agathyrsi, már Kr. e. 550 táján a Maros felső vizeinél vannak, magas hegyek között és főleg arany ércek után érdeklődnek; nevük

⁷⁷ Garam Éva – Kiss Attila: Népvándorláskori aranykincsek a Magyar Nemzeti Múzeumban. Electa/Helikon, Budapest, 1992. 22. o.

⁷⁸ Hering Elisabeth: Az írás rejtélye. Vajda Endre fordítása. Budapest, 1966.

magyar értelmű: Hegyet Őrző. Röviddel utóbb a szkíták az ország beljebb eső részeiben is megjelentek, a Küküllő és az Olt völgyében, valamint a Mezősége. Ötven évvel első felbukkanásuk után birtokukban van már a Nagyalföld Baja és Szeged felett elterülő nagyobbik része is. Ezek a területek, különösen az Alföld és a Székelyföld az ő bejövételükig csak gyér lakossággal rendelkeztek és csak ekkor jutottak sűrűbb népességhez. Kisebb szkíta rajok eljutottak a Vág, Nyitra és a Garam vidékére. A kilőtt nyílhegyek tanúsága szerint pedig megszállták a Dráva mentét és a Száva felső völgyét is. Mint főleg állattenyésztő és kézműves nép, nem zavarták sem az Erdélyi-medencében, sem a Dunántúl a földműves magyarok telepeit, bejövételük tehát nem járt együtt a régibb idő óta itt élő lakosság elűzésével.

Amidőn a kelet-európai cimber-szkíták odahagyták Dnyeper-menti szép hazájukat, nem mindnyájan vonultak át a Duna-medencébe és telepedtek le az ott élő magyar törzsek közé. Jelentős részük a Kárpátok északi íve felett haladt el, azután bekanyarodott a Visztula, Odera és Elba völgyeibe s így eljutott a Mazúri, Tóthoni és Esthoni magyar törzsek közé. Egy másik részük viszont, amely eredetileg a Duna-medencében szállt meg, a keletről jövő újabb népektől való félelmében elköltözött a Rajna, Szajna és Loire folyók lapályaira, ahol szintén a korábban letelepedett úr törzsek tömbjeibe ütközött és velük keveredett. Úgy látszik tehát, mindenütt ugyanaz a történet ismétlődött meg. Mivel az egymással keveredő európai úr törzsek és turániak egyformán keletről származtak és magyarul beszéltek, valamennyiük közös neve a Keleti név lett, ami nyugati forrásokban Kelti, Kelta alakot öltött. E fordulattal egyidejűleg a korábban használt Szkíta és Úr nevek háttérbe szorultak, majd eltűntek. Ha a szkíták eltűntek mintha "valamilyen mély kút elnyelte volna őket", - mondják a történetírók - és helyettük "mintha Égből pottyantak volna le" hirtelenül megjelentek a Keleti nevet viselők, akkor a kelták nem lehettek új nép Európában (eredetüket nem is tudták megállapítani), hanem mindössze az történt, hogy a régi lakosság elkeveredve az újjal, olyan nevet vett fel, amely mindnyájukra illett. A Kr.e. V. és IV. szd.-ban már egész Európában mindenütt Keletinek, Keltának nevezik magukat a magyar ajkú népek.⁷⁹

Mindezen kissé hosszadalmasnak tűnő régészeti ismertetések és fejtegetések végén hangot adhatok megszokott történelmi korszakfelosztásunk szemmel látható előregedésének. Ma már egyre inkább korábban nem kezelt korai időszakokról is olyan értesüléseink vannak, amelyek éppen csak technológiai alapon különítik el pl. az újkőkor vagy az azt megelőző korok történéseit. Tiszapolgár Kr. e. 5500-ra keltezett mezőgazdasági települése szép házaival mennyivel alávalóbb egy múlt századi magyar falunál? Semennyivel, legfeljebb ekék nem vasból voltak. Emiatt le kellene őket minősítenünk, netán történelem előttinek neveznünk? Emiatt semmiképpen sem, sejtelmem szerint e korai magas műveltségű földműves nép hátránya csak az lehetne, hogy keveset tudunk róluk? De hát e tudatlanságunk nem őket minősíti! Ezért a történelmi fémkorok túlzottan anyagelvű alkalmazása helyett célszerűnek látszik a művelődés színvonalához kötni az egyes korok meghatározását, ezen túl pedig álljanak ott a valós évszámok. Eszerint az utolsó Kárpát-medencei jégkor végétől a római birodalom bukásáig egységesen magyar ókornak kell tekintsük e bő 8-10000 évet.

Áttekintve jó nyolcezer év régészeti anyagát egy Ó-Magyarország központú Európában kézenfekvő következtetésre juthatunk. A vonaldíszes kerámia szétterjedése, majd a rézkori műveltség előbbire való rátelepedése és továbbterjedése, ennek többszöri megismétlődése a magyar bronz műszaki műveltségétől vezetve, a vas szkíták általi elterjesztése szintén ugyanazon a területen, amelyek összességükben az egységes kelta műveltség kialakulásában érték el kiteljesedésüket, egy ó-magyarországi központú művelődés köré fűződnek fel. Írországtól Bulgáriáig, Ukrajnáig ugyanazt látni szinte mindenhol

⁷⁹ Baráth Tibor: A magyar népek őstörténete. Somogyi Zoltán, USA, 1993. III. 138-139. o.

nyolcezer éven át. Népségét, műveltségét, hitét, napvallását, makacsul és következetesen ismétlődő jelképeit, találmányait évezredekre visszamenően bizonyíthatóan egy központból szerezte, a központból szétáramló népfelesleg tartotta életben. Ne gondoljuk, hogy a Kárpát-medencébe vagy Kelet-Európába helyezett indoeurópai származásméletek a véletlen agyszüleményei lennének. Aki e terület művelődését, hátrahagyott leleteit összegzi, ugyanarra az eredményre jut, amire magam is: ehelyütt egész Eurázsia sorsát eldöntő fejlődés zajlott a gravettiek kialakulása óta. A magukat ősinék vélő indoeurópaiak a legkisebb nehézség nélkül magukénak tudták a hagyatékot, amire későbben ősiségük vélt bizonyítékait felépítették. Mivel azonban a Kárpát-medencében beszélt magyar nyelven semmi sem látszik, ami indoeurópai lenne, ezért az erőltetett próbálkozásokat hátra kell hagyniuk. Ha ezt valóban indoeurópaiak alkották volna, és a legcsekélyebb mértékben bizonyítható lett volna, ma ezt Kárpát Birodalomnak neveznék, és innen vezetnék le Eurázsia történelmét. Ez azonban a magyar nyelvű földművesek birodalma volt, helyesebben országa, nem a hódítóké. Magam nem szenvedek birodalmi betegségben, ezért szinte közömbös, hogyan nevezzük ezt az országot, de az alapító földművesek jogán legjobb egyszerűen Ó-Magyarországnak hívni. Kiterjedését megismétlem még egyszer: Írországtól és a spanyol Galíciától Ukrajnáig, Bulgáriáig, sőt Görögorszáig egységes, azonos, fejlett műveltséggel bírt. Ez az ország folytatódott kelet felé is Kínáig. Ebben az országban magyarul beszéltek. Ez az oka annak, hogy a K-R gyököt és magát az egész magyar nyelvet az ezzel a területtel valamiképpen kapcsolatba került hódító indoeurópaiak mind átvették és ma is fölös számban használják. Ez az oka annak, hogy Európa magyar találmány. Összes hagyománya és kincse ide köti hozzánk. Emiatt állnak tízezzrel az ősi magyar földrajzi nevek ma is Európában. Emiatt kell népműveltségünket eredeti kincsként kezelni, amelyhez fogható mélységű összefüggő és egységes elvek szerint készült tudás nincs is sehol a földrészen, de talán a világon sem. Ahol van valami hasonló, az a magyarsággal szomszédos területeken átvétellel alakult ki.

Bizonyára igaz lehet az ellenvetés, hogy nem itt ásták ki sem a legnagyobbakat, sem a legszembeket valamiből. Ez igaz lehetne, de gondoljunk arra is, hogy a magban csend van. Ó-Magyarország nem hivalkodó külsőségein ismerzik meg, hanem a mag csendjével. Itt bőven elég, ha létrejön egy gondolat, ennek nincsen zaja. Korábban úgy fogalmaztam: keressük meg a hírtelen vidékeket, ott van a mag, amely csak sugároz. Most lehet az átvételek útján sormintává romlott anyagokat elválasztani az eredetitől. És végül emiatt kell a magyar ókort az utolsó jég elvonulásától számítani és egységes korként tárgyalni a továbbiakban. Ennek az Európának volt még egy másik rokon szellemi központja is a Földközi-tenger vidékén. Forrása végső soron ugyanaz, mint az Ó-Magyarország központú világnak, de délies megjelenése, lazább, bővérűbb változatát képviseli az északabbinak. Ez a Kréta-Mükéné-Ciprus-(Kisázsia-Egyiptom) vonulat. Közvetlen kapcsolata akár a Kárpát-medencével, de Etrúriával is többször fölmerül, kézzelfogható és valódi. Megjelenése látványosabb, életérzésében déliesen szabadosabb, ami tudást és tapasztalatot birtokol, azt fölényes biztonsággal jeleníti meg. Gondolkodásuk, életvitelük, hitük, ecsetjük, szimbólumaik azonossága és rokonsága azonban elárulja őket, ők is a rokonaink.

A vér szava

A tudományos kutatás az elmúlt évtizedekben kísérletet tett a vérvizsgálatok anyagaiból más oldalról is megvilágítani a régmúlt korok népességgel kapcsolatos eseményeit, netán elszármazásaikra is támpontokat keresni. Hideo Matsumoto japán professzor neve fémjelzi az első őstörténetbe is belenyúló vizsgálatok létrejöttét. Legutóbb

Nagy Ákos⁸⁰ adott ki e tárgyban alapos tanulmányt Magyarországon. Összes főbb megállapítása egybevágh eddigi következtetéseimmel, nevezetesen az árpádiak beolvadásáról, részben keleti elszármazásunkról. Ezzel nagyjából rendben is lennénk. Az sem meglepő, hogy nem mi vagyunk az első ősnép sem, hisz ilyet sohasem állítottam. Azt viszont igen, hogy Európa benépesítésében és műveltségének felépítésében nagyon is ott voltunk. A vér adatai az emberi rasszokra fizikai értelemben adnak támpontokat, a művelődés kutatására azonban használhatatlanok. A műveltség – benne a nyelv - összetartó erejét mégis magasabbra kell értékelnünk. Ha a nullás vércsoport valóban a legősibb, akkor Észak- és Dél-Amerika indiánjai között kereshetjük az első művelődési központ létrejöttének gyökereit, azok 91 és 98 %-os aránya miatt. Mindez Mu történetét is más megvilágításba helyezi, hisz mindkét Amerika közel volt hozzá, kaphatott népességet bőven a nullás vércsoportú legősibb néptől. Nyilván a két amerikai földrész kőkori napvárosainak építőit kell tiszteljük bennük és leszármazottaikban. A mai Európa jelentős területein is találunk igen magas arányban nullás vércsoportú területeket, eszerint ők is régi népek lehetnek. Mégis, a művelődés terjedése, jellege nem esik egybe a vércsoportok térképein rögzítettekkel. Különös, hogy az egzakt, tényszerű adatok ellentmondásban vannak a végkifejlet felrajzolható eredményével. Úgy gondolom, hogy a kérdés megvilágítása megér egy újabb kitérőt.

Ugyanígy hamis eredményekre juthatunk csak, ha nyakló nélkül erőltetjük az ember és a népek fizikai elven történő vizsgálatát. Ma éppen a mitokondriális DNS kutatása az egyik ilyen szent tehén, aminek majd mindenki bedől, ha elegendő számú professzor vállalja benne a közreműködést. Az eddigi oldalak százain éppen arról volt szó, hogy az emberi közösségek életben maradását és kiteljesedését a műveltség ereje hozta létre, emiatt az emberi rasszok fiókba gyömöszölése és felosztása teljesen értelmetlen anyagelvű próbálkozás. Úgy tűnik, hogy az emberiség semmiből sem tanul, sőt a történelemet újra azok akarják kutatni, akik Auschwitzot is létrehozták. Faji alapon Eurázsia népeit nem lehet szétválasztani, de nem is érdemes, ez csak a rasszistáknak való munka. Az adott műveltségben részt vevők műveltségi hagyatékát meghatározni és leírni sokkal nagyobb feladat. A DNS-t keresők óhatatlanul újra feldarabolják a Föld népét faji alapokon, óhatatlanul kijelölik a fajok határvonalait is és előbb-utóbb óhatatlanul kijelölik a következő kiirtandó rasszt is. Ettől félek annak ellenére, hogy a Dr. Béres Judit kutató által nyilvánosságra hozott rasszista adathalmaz (Élet és Tudomány, Magyar Demokrata, 2002.) mindenben engem támogat. Azt állítja, hogy az indoeurópaiak és a szlávok közeli rokonaink. Igen, amennyiben a germán és a szláv népek az európai keltamagyar alapnépességbe olvadtak be és vették át nyelvük és műveltségük nagy részét, márpedig ez így történt. Eközben természetesen genetikailag is alaposan elkeveredtek egymással. Történészként mégsem állítanék olyan képtelenséget, hogy az előbbiekkal rokonok lennénk. Műveltségünkben semmiképpen sem. Azt is mondja, hogy a finnek közvetlen rokonai a csángók. Igen, igaza van, mert Cimmericia-Szemúrország magyar nyelvű lakói a Kr. e. 750 körüli nagy szkíta támadás során szétrajzottak, és jelentős tömegeik kerültek északra, éppen a Finnország körüli területekre. Az északon lezajlott finn etnogenezis alkotóelemeiből az újkőkori magyarországi rénszarvast vadászó népet és most a Kr. e II. évezredi kivándorló csángókat biztos résztvevőknek tekinthetjük. Hogy a cigányok Indiából származnak? Ezt mindenki tudja, az Aranyhorda történelme során valóban elindult nyugat felé népességük egy része. Erdélyben sok helyen ők mind magyarrá lettek, gyermekeik ma is magyar iskolákban tanulnak. Talán még jobb is, hogy Dr. Béres Judit sohasem hallott a Magyar Ókorról, mert így kutatásait nem befolyásolhatja ezirányból előítélet. Az igazi nehézség az általa perzsának nevezett jászokkal van. Ezzel a kérdéssel a magyar hivatalos őstörténet egyik szent tehenébe botlott bele. A támogatott magyar őstörténet ugyanis a sztyeppei elszármazású néprészeinket általában egyszerűen iráninak tekinti, elmosva egyúttal

⁸⁰ Nagy Ákos: A kor halad, a vér marad. Magyar Őstörténeti Kutató és Kiadó, Budapest, 2000.

a folyamközi elszármazásukat. Pontosabban az iráni elnevezés a sumér elszármazás indoeurópai fedőneve. Erről szoltam már az első kötetben Sebestyén Gyulát is idézve. Az iráni ma a perzsa szinonimájaként használják, ami nem helyénvaló, ugyanis az iráni elszármazásokat így a valamikori perzsa birodalom területéről értik. Ez a meglehetősen tudománytalan összemosás megvilágítható egy szemléletes példával. 2001 tavaszán Bécsben jártam a Kunsthistorisches Museum 7000 éves Perzsia c. kiállítást megtekintendő. A kiállított kb. 180 műalkotásból talán 30 készült a mai Irán területén. A többi Lurisztánból, a Kaukázus környékéről, Sumerből, Khorászánból és a többi olyan tartományból származott, amely az ókorban ugyan durva hódításaik okán része volt a perzsa birodalomnak, de a mai Iránhoz a világon semmi köze sem volt. Így kell történelmet hazudni nagy tételben, és így kell a sok birka módjára művelt európaiként odalátogató tízezreket hintába ültetni és átejteni. Ezzel együtt a jászoknak semmi közük Iránhoz, Perzsiához meg végképp semmi. A kérdéssel Aradi Éva is próbálkozott már Indiára hivatkozva a Turánban, de az is erőtlennek bizonyult. Összességében tekintve a DNS ügyeket rengeteg kérdés merül fel a mintavételek mikéntjéről. A legfontosabb kérdés mégis az, hogy miképpen képzelik el a különféle népek fajilag garantáltan tiszta mintavételeit? Felfogták-e a DNS szerelmesei választásuk kockázatait? Ebben a pillanatban Roman Ghirshman fajtiszta Perzsiája jut eszembe, utána a rejtőzködő fajvédők, majd jön a Ku-Klux-Klan, jönnek a dél-afrikaiak, majd utána Hitler maga. Az emberiség fizikai alapokon történő vizsgálatai magukban hordozzák e szélsőségeken nyugvó változatokat. Nem kellene ezt erőltetniük az anyag hívóinek mégsem, ha nem akarnak újabb világégéseket előidézni.

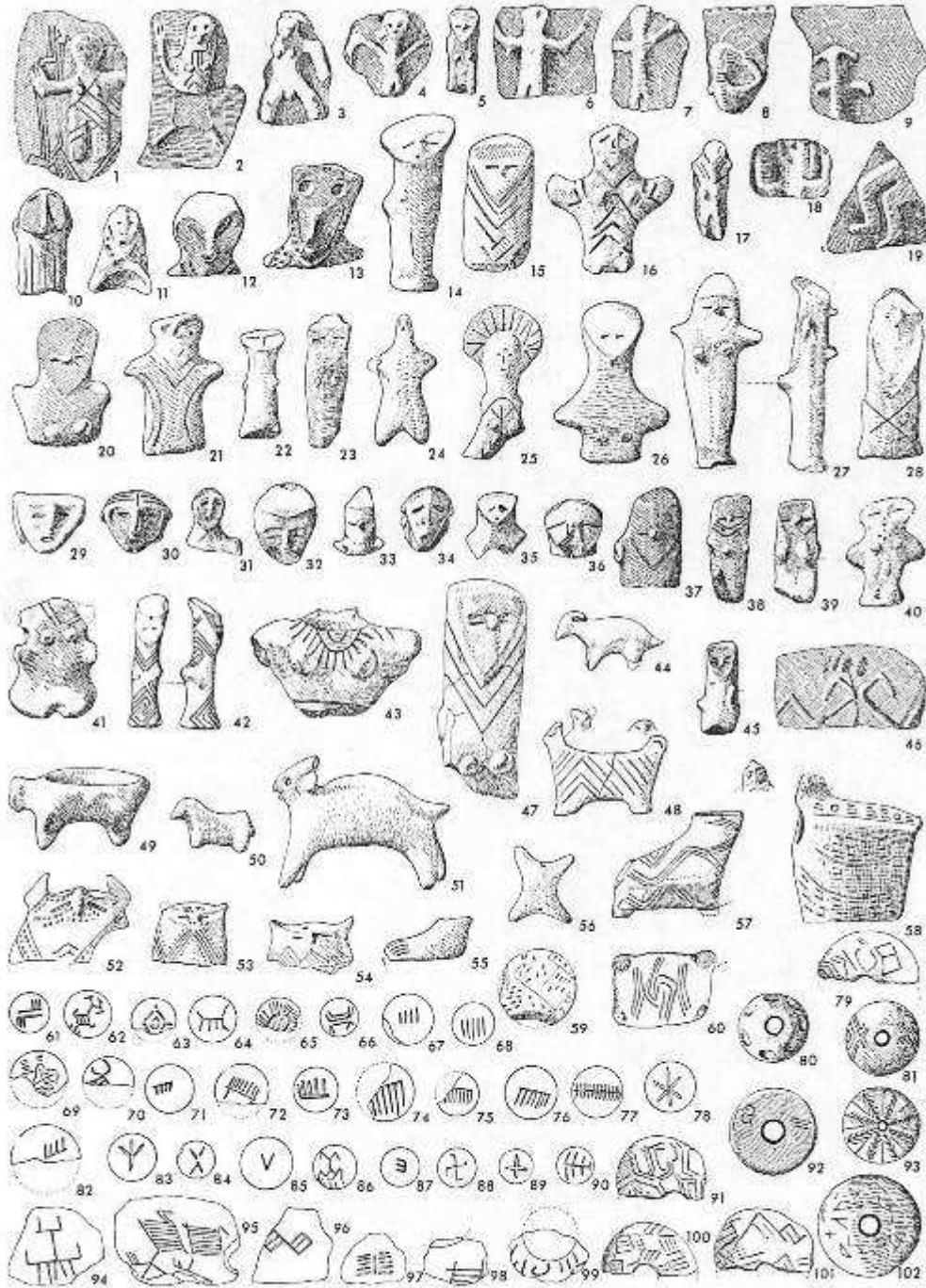
Ó-Magyarország államszervezési kérdései és az ókori (újkőkori) ómagyar alkotmány

Az eddig elhangzottak alapján érintőleg kitérek e felvázolt tízezer éves ország államszervezési kérdéseire is. Feleletet várnánk az állam megjelenésének hozzávetőleges időpontjára és általában a magyar állameszme kialakulásának mozgató rugóra is ezek után. Ha elfogadjuk azt, hogy a sztyeppei lovas nomád népek közösségét Padányi alapvetése óta csakis államban, illetve annak ismerveit hordozni képes szervezetben képzelhetjük el, továbbá ha a korai újkőkori földművelés alapú műveltségek irányítása elképzelhetetlen volt valamilyen szintű irányítás nélkül, akkor ugyanezt itt is fel kell tételezzük. Legalább annyit feltételezhetünk saját országunk állapotáról, amennyit a Folyamközben is láthatunk. A korai királyságok, városállamok – Úr, Uruk, Jemdet Nasr, stb. – hasonlóinak vagy azonosainak Ó-Magyarországon is meg kellett lenniük, hisz egymásból következnek. Vagyis ez az Ó-Magyarország fejlődése bizonyos szakaszától kezdve állam volt a javából, mégha vérségi kötelékekre épült, elsősorban törzsi szerveződésekre alapuló szövetségi hatalom is lett volna. Az állam méretétől függetlenül állam, ha a ráosztott feladatokat ellátja, vagy ismerveinek jeleit felfedezzük. Nem keresek indoeurópai jellegű, - és főleg - méretű központokat, hódító tulajdonságú rabszolgatartó csúcsszervezeteket. Nem is tehetjük, ha az időben legkorábbi ismert európai, magyar észjárással megszervezett Etrúria gyakorlatát tekintjük. Ott tizenkét város köré szerveződő törzsi jellegű társadalmat láthatunk. Az utókor, de főképpen az indoeurópai ízlés szerint kutatók e társadalmat nem tartják életképes, erős szerveződésnek, mondván, hogy könnyen elbuktak a rómaiakkal szemben. Csakhogy a vérségi kapcsolatokra építő társadalmak nem hódító jellegűek annak indoeurópaiak által sulykolt értelmében. Semmi szüksége földrészeket meghódítania, emiatt nincs szüksége úgymond társadalmak feletti erőszakszervezeteket létrehozni. Sőt, ép ésszel nem is kell arra számíton, hogy ilyenek alakulnak majd mellette, hisz ez csak a világalomra töröknek juthatna eszükbe, emez

viszont – amint az első kötetben láthattuk a Róma-szindrómában – természetellenes igyekezet. Ezt sajnos csak mi tudjuk, de akik egy, kettő vagy háromezer éve világhatalmakra törtek, minderről semmit nem hallottak korábban.... Anélkül tehát, hogy már előzetesen időponthoz kötnénk Ó-Magyarország államként való működését, azt már a legkorábbi időkben feltételezhetjük, ez elvileg akár Kr. e. 8-6000 körül kialakulhatott, a réz – mint kincsképző anyag - elterjedésével pedig jelentősen megnő a valószínűsége. A szakrális uralom létrejötte már önmagában jelentős fokú társadalmi szervezettséget feltételez. A bronzkori és ennél fiatalabb műveltség viszont már bizonyosan nem elképzelhető állam nélkül. E felismeréseket szem előtt tartva a hazai kelta ügyeket már szinte készen a magyar történelem fősodrába igazodó részletként tárgyalhatjuk.

Talán különösnek tűnhet a történetileg nagyrészt feltáratlan magyar ókor államszervezési kérdéseiről szót ejteni, de mégsem hiábavaló. A mai magyar jogtörténetet, beleértve a Szent Koronával kapcsolatos joghagyományokat, a Mária Ország (Regnum Marianum) tárgykört, az alkotmánytörténeti kérdéskört – merészebb - kutatóink Atillától kezdve tárgyalják, illetve találnak adatokat, példákat a magyar jogfejlődésre. Kitágult történelmünk most már megengedi, hogy itt is visszahátrálhassunk az időben. Jogtörténészeinket ezért további kutatásokra biztatnám, néhány kérdés felvetésével talán egy lehetséges elindulási irányba útmutatást is adhatok.

A magyar Szent Korona körül felgyűlt joghagyatékban szép számmal találhatunk igen régi korokból származó elemeket. Ha ugyanis a vérszerződéssel egyenrangú szövetséget ki lehet mutatni Ó-Magyarország történelmében, akkor erről van szó. Elgondolásom szerint e joghagyaték ősi elemei éppen a fentebb felvázolt ó-magyarországi állam(ok) létezéséig nyúlnak vissza, annál is inkább, mert eszmeiségében gyökeresen különbözik az (indo)európai jogszokásoktól. Erre éppen manapság kezdenek a nyugati kutatók rájönni. A népfelség magyar elvének ősisége pl. az újkőkori földművesek korában gyökerezhet legkorábban éppen annak elismeréseképpen, mert a földművesek, vagyis a nép maga tartotta fenn a közösséget. Ahogy a magyar nyelv, a magyar műveltség igen régi időkben gyökerezik, úgy e kérdéskör eredetét sem választhatjuk le az általános ómagyar történelemről. Mondhatná erre valaki, hogy e felvetés nem kerek, mert nincsen semmiféle újkőkori, rézkori, bronzkori vagy vaskori joganyagunk. Tétéles hagyatékunk – könyv vagy más - talán valóban nincs itthon, de máshol, rokonaink írásban fennmaradt hagyatékában mégis van. Sokkal több, mint amennyire gondolni mernénk, csak mivel eddig nem kerestünk magyar történelmet sem a korai Kárpát-medencében, sem Eurázsia más pontjain, ezek felhasználása meg sem fordult a fejünkben. Ha megfordult volna, talán korábban megtaláltuk volna az újkőkori ómagyar alkotmányt is. Menjünk sorjában.

Turdaș [210] (nach M. v. Roska).

12. 14-16. 20-28. 37-40. 42. 43. 45. 47. 56 M. etwa 2 : 5; 1-11. 13. 17-19. 29-36. 41. 44. 46. 48-55. 57-66. 69.
70. 79-81. 86. 91-97. 100-102 M. etwa 1 : 5; 67. 68. 71-78. 82-85. 87-90. 98. 99 M. etwa 1 : 10.

152 Tordosi leletek Roska Márton után Müller-Karpe könyvéből.⁸¹ Jól láthatóak a tömegesen kiásott (Szűz)Anya vagy Boldogasszony, Babba Mária szobrocskák, idolk, amelyeket az emberek a nyakukban hordtak vagy a házioltár megbecsült ereklyéi voltak.

⁸¹ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986. 181. tábla

Mária Országá évtíz)ezredek óta áll ehelyütt. A Szent Szűz, a Szűzanya első kultuszának kezdetét meghatározandó okkal gondolhatunk arra az időre, amikor a Földről nézve a Nap precessziós hátrálása közben a Szűz jegyében járt az állatövi körben. Annál is inkább gondolhatunk erre, mert az emberi művelődés korszakaiban az állatövi jegyeket azonosító csillagképek által jellemzett világhónapok mind magukon viselték azok kultuszait. A halak, a kos, a bika stb. mind-mind az emberiség közgondolkodását, hitét meghatározó jelképpé váltak. Körük szerteágazó hitvilágok épültek fel. Okkal tehetjük fel hát, hogy mindegyik világhónap vezérlő jelképei hagytak valamit maguk után az emberiség hagyományában. Ha a világévet az órához hasonlítjuk tizenkettes beosztása miatt, akkor a halak mostanában véget ért világhónapja 5-től 6-ig tartott 2160 éven át. A kos 4-től 5-ig, vagyis Kr. e. kb. 4320-tól, a bika 3-tól 4-ig, vagyis Kr. e. kb. 6480-tól. Az Ikrek 2-től 3-ig, azaz 8640-től, a Rák 1-től 2-ig, azaz 10800-tól, az Oroszlán 12-től 1-ig, vagyis 12960-tól, ezt megelőzően a Szűz 11-től 12-ig, vagyis 14120-tól. Az ősi kozmológus szemléletű vallás alapján a Szűz, a Szűzanya vagy más néven a Boldogasszony tiszteletének és kultuszának kezdete hozzávetőleg 16 ezer éves múltra tekinthet vissza, ha az emberiség menetközben kapcsolódott be az állatövi jegyek megfigyelésébe. Ha szüksége volt legalább egy teljes kör tanulmányozására is ezt megelőzően, akkor a megfigyeléseket már két világevvel ezelőtt el kellett kezdje, vagyis kb. 40 000 vagy 65 000 évvel ezelőtt.

Ne csodálkozzunk hát, hogy legfőképpen Ó-Magyarországon, majd Európában és a világban súlyos évezredek óta az emberek nemcsak kegyhelyeken imádták a Szent Szület, de ugyanígy már a legkorábbi újkőkorban is agyagszobrait a nyakukban hordták. Gondoljunk a rengeteg Tordoson kiásott Istenanya ábrázolásra, a szajoli Vénusz-szoborra, a tiszapolgári nyakba akasztott agyag Istenanya szobrokra, de ide sorolhatjuk a korábbi leleteket is, akár a millendorfi Vénusz lenne az, akár más Kárpát-medencéből benépesült területről származnak. E régi hagyomány nélkül Szent Istvánnak eszébe sem juthatott volna országát a Szűzanya tulajdonába felajánlani, ha már nem birtokolta volna az időtlenség óta! Ha eljárása ellentétes lett volna a magyar hagyományokkal, bízást elfelejtették volna. Sehol a világon ehhez fogható jogszokás nincs! Az Apostol Szent István –mint térítésre hivatott személy - valóban igen bölcsen cselekedett országának felajánlásával – akár tudatosan, akár nem, - mert ezzel a néphagyomány erejét követve a nemzet kezébe tette az ősi örökség megőrzését. Tudnia kellett a hagyományok erejéről, mert ha nem, véletlennek köszönhető lenne csak a hagyomány fennmaradása. Országát egyenesen - a népfelség elvét követve - magának a népnek a kezébe adta, ezzel saját sorsának irányítását is rábízta az ősi hagyomány erejére hivatkozva! Sőt, nemcsak hagyomány lett, de évezredes jogforrás is a magyar közjogban, amelynek segítségével máig fennmaradt az ország.⁸²

⁸² Hagyatéka olyannyira erős, hogy kerek ezer évre rá - 2000. október 8-án - II. János Pál már az egész világot ajánlotta fel a Szent Szűznek. A római pápa felajánlásával – amely egészen különös módon a Magyar Boldogasszony és mellesleg Koppány napján (!) történt - egy komoly gond van csupán azon kívül, hogy a „Szerzót”, a Magyar Boldogasszonyt meg sem említette. A római pápa nem volt és soha nem is lesz abban a jogi helyzetben, hogy a világot vagy híveit bárkinek is felajánlja, mert erre nem lett volna joghatósága. Még jelképesen sem. Ő sem tulajdonosa, sem képviselője a kerek világnak, sem nem az uralkodója, de még kevésbé szakrális uralkodója, és végül emiatt semmilyen kizárólagos képvisellete nincs a fényben fogant vallásúak népének nevében kötelezettséget vállalni. A pápa ezúttal alaposan túllőtt a célon és magyar szempontból eljárását nem tekinthetjük jóindulatú lépésnek. A magyar hagyományok szerint erre csak a nép által is jóváhagyott szakrális uralkodónak lehet érkezése. Vagyis Szent István (és Atilla, Szent László, Mátyás, a többi szakrális magyar király) sem uralkodhatott volna a népfelség elve nélkül, magyarul a nép jóváhagyása nélkül. Ez az igazi erő a magyar koronázásokban, amely hol a Duna jegén, hol a mezőkön mutatkozik meg. Hol van e magasságotól a római pápa? Őt csak százegynéhány összezárt ember választja meg, emiatt törvényessége és joghatósága a Szent Koronával megkoronázottakhoz képest semmi. Nem választott, nem abszolút és nem szakrális uralkodó lévén ő ilyen nem tehet, de ezt neki is tudnia kell. Az általa elkövetett ormótlan plágium azonban a világon senkinek sem tűnik fel, hisz rajtunk, magyarokon kívül erről szinte senki sem tud semmit. A Boldogasszony személye rajtunk kívül senkinek sem volt fontos, legfeljebb helyi kultusz tárgya. A nyugatiaknak

Az ómagyar újkőkori 7-8000 éves nyakban viselt női vagy anyaszobrok felfoghatóak jogforrásként is, nevezetesen, viselőjük is a Szűzanya tulajdonának tekintette magát és hozzá is fohászzkodott. Szent István esetével arra gondolhatunk, hogy egy addig íratlan szokásjogi tényt halála előtt papírra vetett, így tételes jogforrássá alakult. Nem gondolhatunk viszont arra, hogy az íratlan jog gyengébb érvényű lett volna őseink számára, mint az írott. Mária – Jézus anyja - ugyan csak kétezer éves, de a Szűzanya hasonló személye az időtlenségben él. Ugyanígy kellene elképzeljük a Szent Korona körüli joghagyaték egy részének elszármazását is. Mindegy most szempontunkból az is, hogy a Szent Korona mikor készült, hiszen az ómagyar államiság kezdetei óta felgyűlt szokásjog teljes anyaga a Szent Korona használatának kezdetével reá háramlott át, és attól tekintjük hozzá tartozónak. Korábban más jelképhez köthették kelta, szkíta, ómagyar elődeink az állameszme, az összetartozás kifejezését. Ha az árpádi Vérszerződést ma országot, szövetséget, azaz népet, nemzetet megalapítani képes erejű jogforrásnak tekintjük, ugyanezt kell tennünk, ha korábbi ilyen szerződéseket találunk történelmünkben. Az európai szkítákról van híradásunk Herodotosz után, aki azt mondja: *Évente egyszer az előljárók, ki-ki a maga földterületén, egy nagy edényben bort vegyítenek, amelyből mindazok a szküthák isznak, akik legalább egy ellenséget megöltek már.*⁸³ Máshol így folytatja: *A szent aranytárgyakat a királyok gondosan őrzik, és minden évben nagy engesztelő áldozattal járulnak elébük.*⁸⁴ Herodotoszt itt láthatóan az esemény rendkívülisége ragadja meg, és nem is téved.

E áthagyományozódásra az első kötetben áldott emlékü Szent László királyunkat egyszer már felhoztam példaként. A nép, amelynek a magyar jogban mindig kitüntetett szerepe volt, megkoronázásával megérezhette a nagy király különleges személyiségét, hisz rövid idő alatt Magyarország templomaiban legendájának megörökítésével tisztelegtek előtte. Szent Lászlóban – Szár László leszármazottjában - elemi erővel született újjá a négyezer éves szkíta hagyomány elhomályosítva Szent István személyét is. A nép szemében mindenképpen átvette az államalapító elhomályosult és – tegyük hozzá – nem feltétlenül kellemes emlékét. Ugyancsak áthagyományozódást kell lássunk népművészetünk tárgyain megjelenő ősi jelképeink folytonos ábrázolásaiban is, bár ezúttal hétköznapit. Korábban ezt a jelenséget súlykoláshoz hasonlítottam, lényegében a szem előtt tartást, az el nem felejtést szolgálta.

Vannak írásos forrásaink is. Ma már tudjuk, hogy rokonaink a kelták, sumérok, hettiták, hurrik, etruszkok és sorolhatnám őket tovább, az ő írott hagyományaikban kellene megtalálnunk jogtörténetünk párhuzamait. A nyugati kelták hatalmas írott hagyatéka elsősorú forrás. Néhány jogtörténetünk már felfedezett a kelta anyagban hasonlóságokat, sikerre azonban az alapos és módszeres kutatás, kiértékelés vezethet. Szép anyagunk van a suméroktól és egyiptomiaktól is, valamennyi az etruszk és pártos történelemből is fellelhető.

mindez semmit sem mond, valószínűleg csak egy szép gondolatot látnak benne, olyat, amely a Jó Pásztor pápához tartozó gondolatkörben fogant. Gondolhatunk még ezenkívül a világegyház megvalósulására is, de ezzel is ugyanaz a baj, mint az előbbiekkal, vagyis hiányzik belőle a szakrális uralkodó, a valódi hatalommal rendelkező (szent és magyar) király, aki intézkedésre alkalmas lenne. Akárhogy is csűrjük csavarjuk a dolgot, a római pápa – finoman szólva – nem illetékes ebben a kérdésben. Miután a Vatikán érvekkel nem győzi a saját maga által gerjesztett versenyt, következetes lépésének tekinthetjük a 2000 szeptemberében kiadott útmutatást, miszerint ökumené ide vagy oda, egyedül ők illetékesek meghatározni a keresztény hit alapvető kérdéseit, senki más, felülteve egyúttal az ökumenében mégis, ennek ellenére vadul hívó eszement protestánsokat is. A legkevesebb, hogy példátlan viselkedésükre ezúton is felhívjuk a figyelmet.

Ezek után számunkra csak az marad, hogy a művelődésünk szerves részét jelentő gondolat átörökítését hasznosnak avagy szellemi eredményünk ellopásának, netán a magyar Világkorona elleni újabb fekete mágának tekintsük-e? A Nagyboldogasszony napján történt kihirdetés után – bár a szerzót a pápa sajnós nem nevezte meg – esetleg, jóindulattal előbbinek tekinthető. A tisztánlátáshoz azonban további nyilatkozatra lenne szükség, mert enélkül csak a szentistváni felajánlás gondolatának eltulajdonítására utaló lehetőség valós.

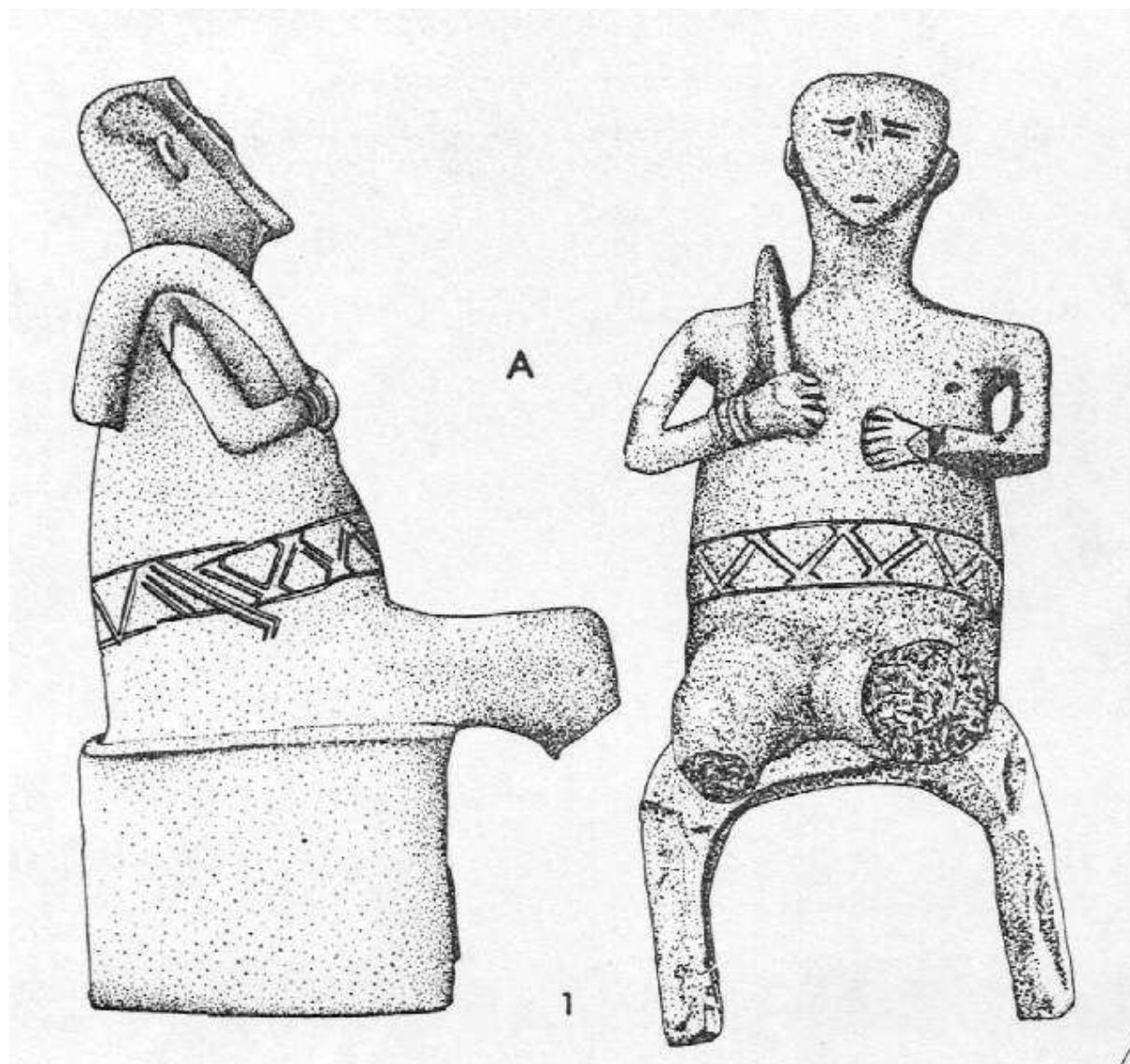
⁸³ Herodotosz: A görög-perzsa háború. Osiris, Budapest, 1998. IV. 66.

⁸⁴ Herodotosz: A görög-perzsa háború. Osiris, Budapest, 1998. IV. 7.

Ragozó testvéreink hagyatékában megtalálhatunk igen sok magyar hagyományt is. Rokonságunk további igazolása mellett újabb nagy lelettel gazdagodhatunk: ókori magyar szokásjogunk elemeinek hozzávetőleges korára is tájékoztatást kaphatunk.

Amíg e kívánt helyzet nem áll elő, nézzünk körül itthon. Bognár Ferenc írja: Vizsgáljuk meg példaként a SZÉK-et. A SZÉK lényege nem a fából-fémből összetákoltnégy lábú ülőalkalmatosság, amit látunk, hanem tulajdonságai, amelyeket "létezése" által, a használata során megjelenített. Kiemelte az uralkodót alattvalói köréből, hiszen az archaikus király jelenlétében mindenkinek állnia kellett. (Az ősi ábrázolásokon uralkodón kívül más nem látni széken ülve.) Ezáltal a király fennsőbbiségét, (a felső világbóli származását) és uralmát nyomatékosította. Az éppen uralmon lévő király a széken üléssel is – a többi uralmi jelvényel együtt, - mindig az "örök isteni uralkodó" eszményét jelenítette meg. Vegyük észre, hogy az ülés uralmi pozíció. A "közép állapot" ez az állás (felállás, kiállás, - hímjelleg), és a fekvés (alvás, leborulás, megadás – női jelleg) között. ... Az emberi lény szellemi csúcsteljesítményéhez, a sikeres meditációhoz, a tudati egyensúlyi állapot eléréséhez alappilléként ajánlják az ülő testtartást. A király e testtartással fizikai síkon is kinyilvánította a közép-állapotot, vagyis az egyensúly, a középpontosság fontosságát. ... A kör alakú koronába helyezett feje azt beszélte el alattvalóinak, hogy az ő személyes férfiúi szellemisége, vagyis felsőbb régiói, - amit a fejterület jelöl, - egyesült kiegészítő párjával, a Mindenség női aspektusával. Így tehát szellemi szinten is az egyesülés központi állapotában van.⁸⁵ A korai évezredekben származó ülő alakok ábrázolásakor a fentieket nem téveszthetjük szem elől. Éppen emiatt, ha olyan korábbi leleteinket tekintjük, ahol ezt látni, erre feltétlenül gondolhatunk. Akkor is, ha újkőkori leletről van szó. A dolog magyarázata megér egy újabb kitérőt.

⁸⁵ Bognár Ferenc: Szófejtés. A nyelvi ösztön rejtett útjain. Táltos, a torontói Körösi Csoma Sándor Történelmi Társaság lapja. 2000. március-április. 10. o. Szerkeszti Forrai Zoltán.

153 A Sarlósisten agyagábrázolása a tiszai újkőorból⁸⁶

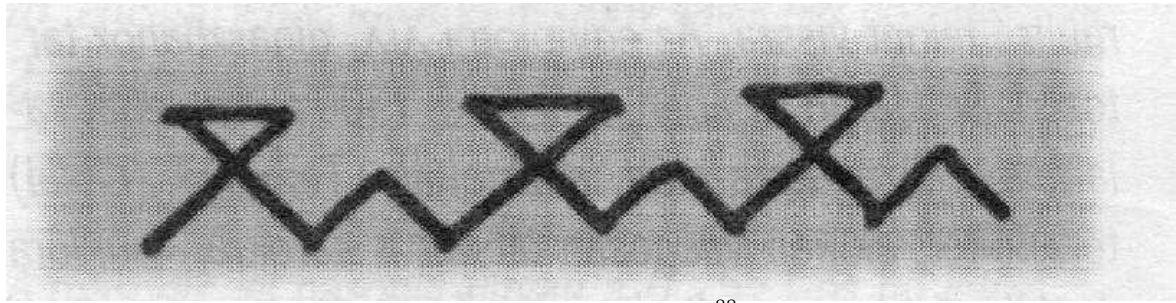
Zelenei Boros Vida a közelmúltban A berber tetoválás címmel⁸⁷ megjelent írásában különös eredményre jutott. Gyakorló orvosként összegyűjtötte a berber nőbetegei kezén, karján, homlokán és lábszárain az általa a közelmúltban talált élő tetoválásokat. Az ábrák megfejtésére a magyar rovásírás adta a kulcsot számára. Fejtései közül most kettőt emelek ki.

⁸⁶ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986.

⁸⁷ Ősi Gyökér, 2000. január-március. 51-54. o. A cikket Badiny Jós Ferenc rövid előszóval látta el, ezt itt idézem:

Kik a berberek? Fehér bőrűek és nem arabok. Állítólag hamiták, azaz Khám fiai.

Labat 359. sz. ékjelét "akkád-országnak" olvassák annak ellenére, hogy ez kettőzése a 349. számú és "BUR" kiejtésű ékjelnek. A logika szerint a 359. ékjel olvasata tehát "BUR-BUR", amit a "rovók", vagy "rajzolóknépének" olvas Deimel akkor, ha előtte van a "LU", vagyis "embert, foglalkozást" jelentő meghatározó. De van egy eset, amikor országot is meghatároznak ezzel az ékíratos szövegek és ilyenkor "UGARIT"-ot értik alatta. Ugarit viszont a "HURRIK" sémi neve. Tehát a "BUR-BUR" elnevezés földrajzilag igen nagy területre értelmezhető és kiterjed az ún. "tengeri-népek", vagyis Kánán területére is, ahol a rovásírást is megtaláljuk. A "BUR-BUR" elnevezésből származhat a "BER-BER" is és így az alábbi tanulmány nagyon érdekes adatokat tartalmaz a rovásírás származására és jelentéstartalmára. Ugyanis sokan az ún. "föníciai" írással azonosítják a magyar rovásírást. Fönícia viszont Kánaán területét jelenti görög nyelven és a "siculi" nép is a "tengeri népek" közül vált ki Kr. e. 2000 körül, hogy "eredeti hazájába" – Kelet-Európába visszatérjen.

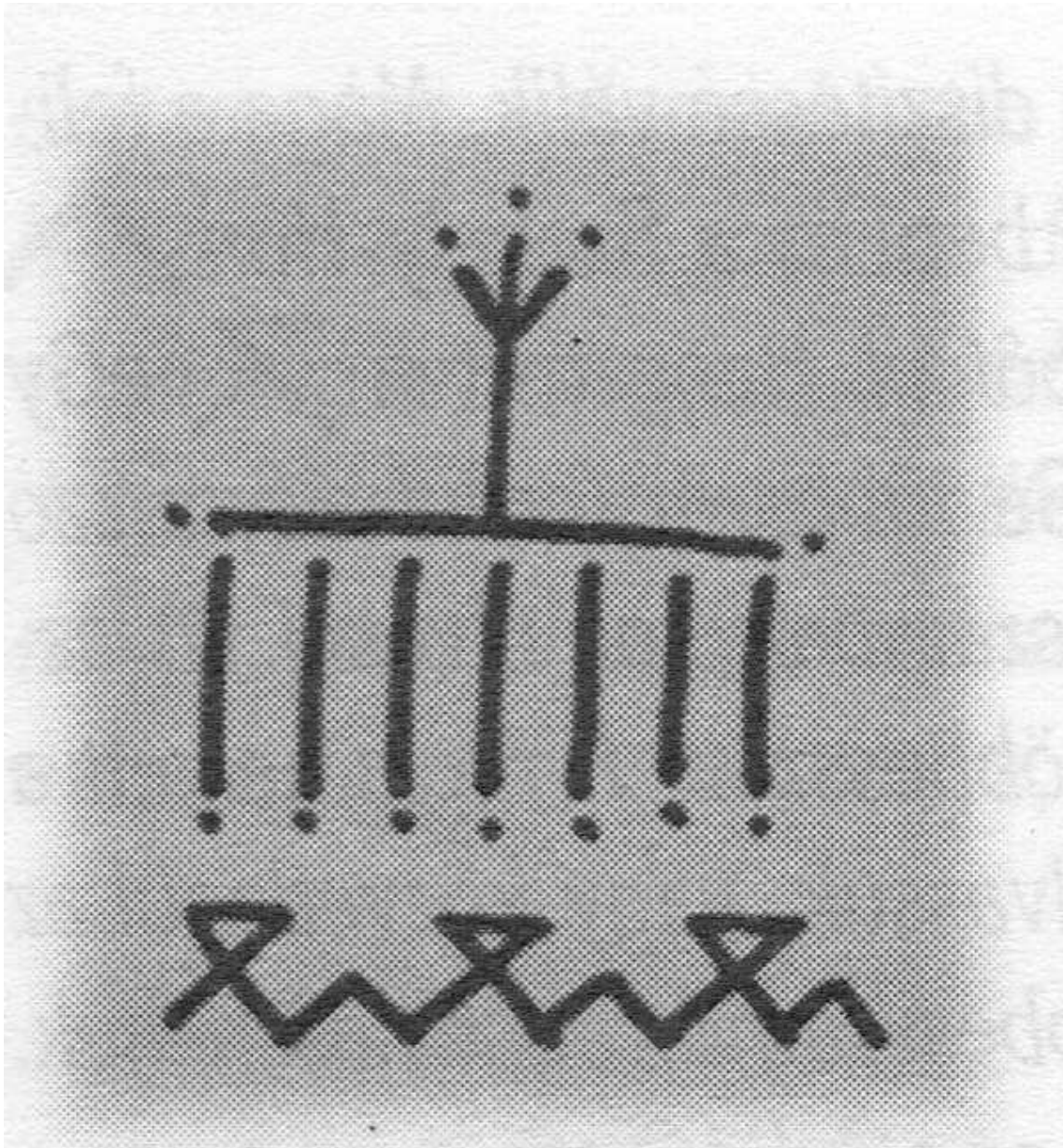
154 Olvasata:Egység⁸⁸

Az itt látható ábra nagyon elterjedt szalagdíszítés, ami egyaránt megtalálható a nők csuklóján mint karperec, vagy a házak homlokzatának felső szegélyén. Gyakran előfordul, hogy az X-eket fent összekötő vízszintes vonal elmarad, és a felirat valóban olvashatatlan díszítéssé válik. Maga a felirat a Tifinar (berber) **G** betű és a székely-hun **S** betű folytonos ismétléséből áll. Hangzósítva **eGy** és **Se**. Mivel ez az **eGySe** többször fordul elő, a szó többször ismétlődik, többes számban kell olvasni. Itt azután választhatunk, hogy a többes szám **K** ragja helyett a vele felcserélhető **G** betűt olvassuk, vagy közvetlenül az ősi nyelvben használt **G** többes számú ragot használjuk. Az eredmény mindenképpen az **eGySéG** szó.

A **G** többes számú rag használatát a felirat ősi kora is igazolja, ugyanis ez a felirat pontos azonosságban fellelhető a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban 726/42 leltári szám alatt őrzött és “Második Kökénydombi Vénusz”-nak nevezett agyagkorsón.⁸⁹

⁸⁸ Zelenei Boros Vida: A berber tetoválás. Ősi Gyökér, 2000. január-március. 51. o.

⁸⁹ Zelenei Boros Vida: A berber tetoválás. Ősi Gyökér, 2000. január-március. 52. o.

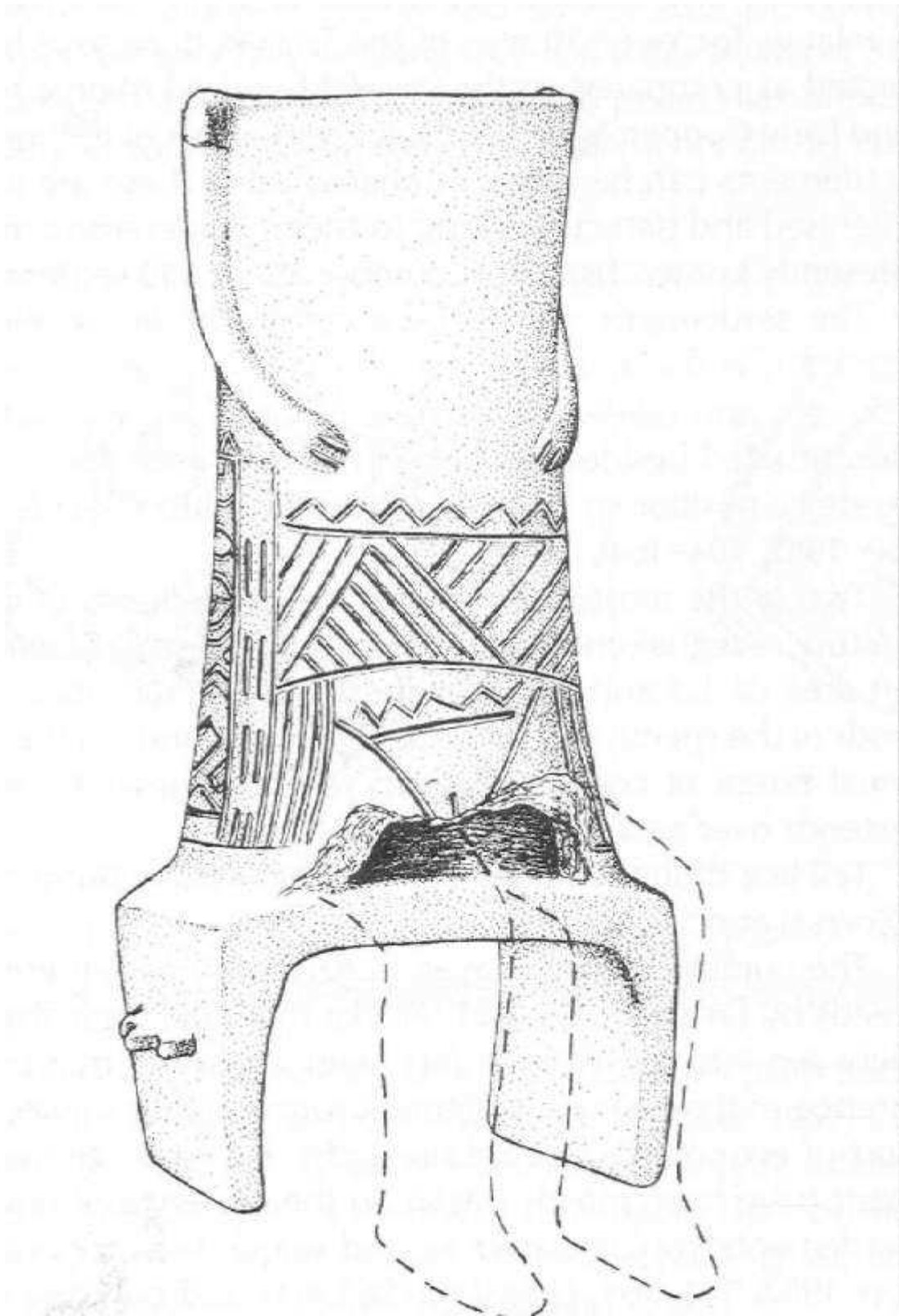

155 Az írás olvasata: Az egyesség a hetet összefogó egység⁹⁰

... Az olvasást a fenti ábrán bemutatott szalagfelirat olvasásával kezdjük. A(z áthúzott tetejű) **X=eGy**, az **S**-et pedig most nem **Se**-nek, hanem **eS**-nek hangzósítjuk. Az **eGy-eS** többes számban az **Egyesség** szót adja, ami a második ábra feliratának második olvasata. Fölötte a **HETET ÖSSZEFOGÓ** vonalat látjuk, amin egy **Zsé** betű áll. Ez egy zsé, tehát **EGYZSÉ**-nek olvassuk. Mivel a szó erősen összecseng az **EGYSÉG** szóval, az olvasat: **a hetet összefogó egység** lesz. A két rész teljes olvasata tehát: **Az egyesség a hetet összefogó egység**.⁹¹

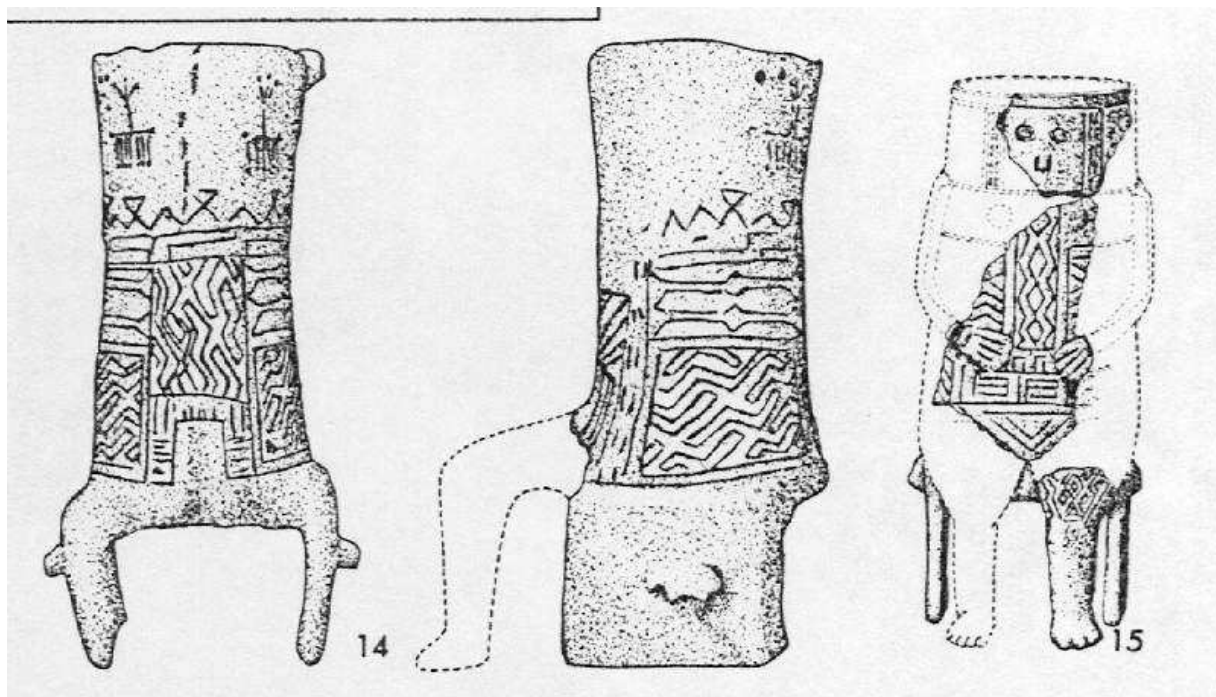
⁹⁰ Zelenei Boros Vida: A berber tetoválás. Ősi Gyökér, 2000. január-március. 54. o.

⁹¹ Zelenei Boros Vida: A berber tetoválás. Ősi Gyökér, 2000. január-március. 54. o.

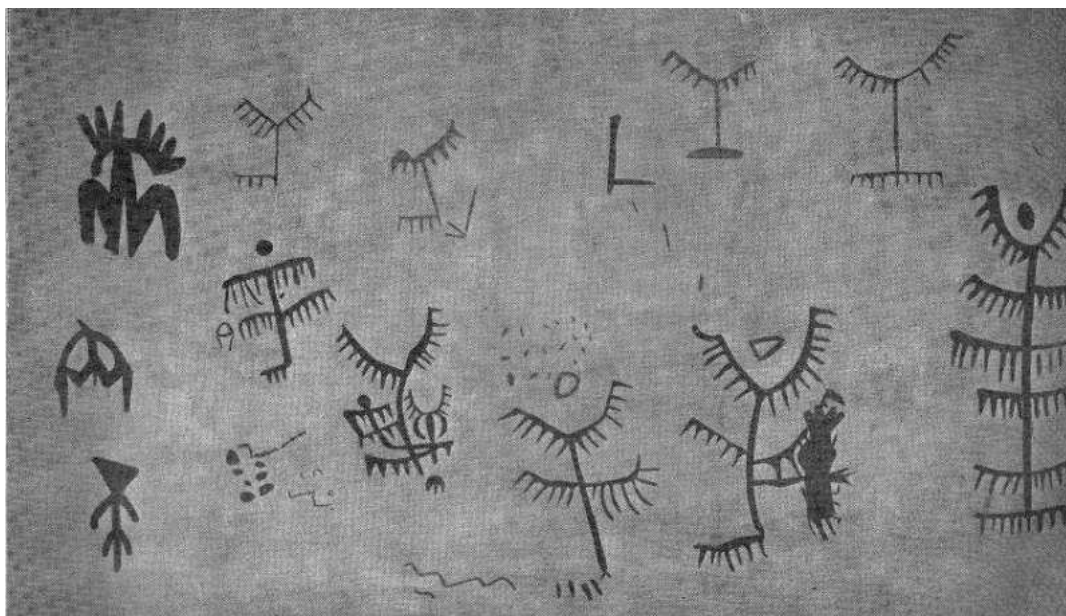

156 A Második Kékénydombi Vénusz.⁹² Mivel a mondott felirat az agyagkorsó hátán látható, más forrást is igénybe veszünk, hogy közreadhassuk.

⁹² Raczkó Pál: The late neolithic of the Tisza Region. Szolnok Megye Múzeumi, 1987. 15. o.

157 A Második Kékénydombi Vénusz.⁹³ Müller-Karpe oldalról és hátulról ad rajzot a szoborról.

158 Spanyol újkőkori ábrák az almadeni barlangból.⁹⁴

Ezek után már Tordos újkőkori leletei közt előforduló “fésűs” ábrázolásokon sem lepődhetünk meg, de ehhez hasonló ábrákat – fentiek szerint magyar nyelvű írásokat - Spanyolország újkőkori barlangjaiban is találtak. A szárok száma nem mindig hét Tordosban

⁹³ Hermann Müller-Karpe: Handbuch der Vorgeschichte. C. H. Beck Verlag, München, 1986.

⁹⁴ Alpha Histoire d'Art. Paris, 1975.

sem, de Spanyolországban sem. Boros olvasatából törzsek egyességéről értesülünk, nyilván így értendő másutt is. Ha pedig a szöveg valóban: *Az egyesség a hetet összefogó egység*, akkor ezt jól ismerjük, mert ez a vérszerződésben, de áttételesen a pusztaszeri Árpád által kihirdetett alkotmányban is így nyilvánul meg. Szövegünk azonban a magyar kései újkőkorból származik, - amint Boros említi is – kora hatezer évre tehető!. **Ez tehát nem más, mint az újkőkori alföldi kökénydombi ómagyar alkotmány szövege, a közös akaratból létrejött egyesség vagy szövetség megtestesülése, amelyben megfogható a népfenség elvének korai érvényesülése és a magyar népeket jellemző szövetségi (konföderációs) alapú államszervezési gyakorlat is.** A szerző ugyan Kr. e. 3000-re keltezi a leletet, valójában ma a kökénydombi leleteket az újabb kormeghatározások Kr. e. 4000 körüli időkre teszik. A keltezés körüli bizonytalanság semmiben sem csökkenti a lelet értékét, mert látnivaló, hogy a ma ismert első alkotmányunk magyarul készült és vélhetően hatezer éves. E felfedezésnek nyilván egyéb következményei is vannak. A felirat viselője ülő, vagyis isteni, szakrális személyt megtestesítő agyagból készült alak, de legalábbis uralkodói pózban ábrázoltatott. Nyilván nem véletlen, hogy a nagy horderejű szövetség létrehozásának felügyelője, elősegítője, őrzője nem más, mint a mindenütt jelenlévő Istenanya, a Szép (Babba) és jóságos Boldogasszony.

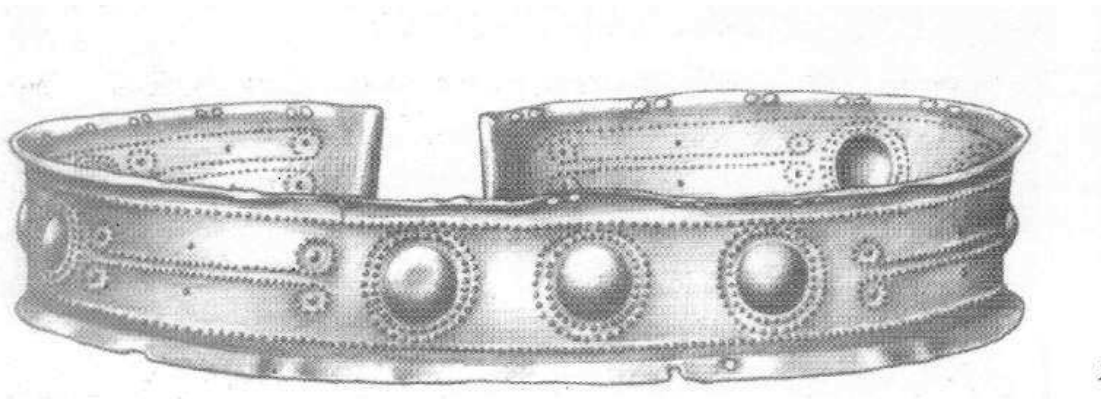

159 Ülő Istenek a Tiszai műveltségből⁹⁵

A magyar régészet más ülőalakos agyagábrázolásokat is ismer. Az eddigiek alapján joggal tételezhetjük fel, hogy legalább szakrális királyt, vagy istent ábrázolnak. Annál is inkább gondolnunk kell e lehetőségre, mert a Duna-medencén kívül ehhez fogható korabeli alkotások nem készültek. Mind a mai napig utánozhatatlan világritkaságnak számítanak. *Egyetérthetünk abban, hogy ahol alkotmány van, ott állam is működik.* Fentebb utaltam már az állam szimbólumainak szükségszerű meglétére is. Ha Mária Országában ez a Szent

⁹⁵ Raczky Pál: The late neolithic of the Tisza Region. Szolnok Megye Múzeumai, 1987. Címlapkép.

Korona, akkor kellene elődjének is lennie. Pap Gábor a Szent Koronával kapcsolatos párhuzam felvázolásával adta közre korábban a sámánkoronát, Tímár Sándor a kelta koronát, amelyek szerkezetükben igen nagy hasonlóságot mutatnak a Szent Koronával. A Szent Korona szakralitásának legősibb megjelenési formája a körség, koronaság önmagába visszatérő végtelensége. A feltárt rokonábrázolások a körség képletét a boltozással bővítik, előbbieken túl a pártos koronák is boltozatokat építenek, bár ott változó formában, mégis a lényege szerint ugyanaz. Rokonaink és a magunk hagyományában van tehát kiindulási pontunk, sőt időben is be tudjuk határolni nagy vonalakban keletkezésüket. Az imént említett három boltozatos korona keletkezése a Kr. e. II. század utáinak tekinthető. Sok más hasonlóságukon kívül még egyeznek abban, hogy mindhárom korona közös lényegét az abroncsszerkezet képviseli, amely a ragozó nyelvű (toldalékoló) szellemi népeknél volt használatban. Ilyen övkoronát ástak ki Ócsán is egy bronzkincslelet részeként jó néhány évszázaddal korábbról. A poncolt technikával készített fejéken már látni lehet a későbbben ékkövekkel helyettesített dudorokat is.

160 Az ócsai diadém.⁹⁶ Az abroncs szerkezetileg igen hasonló a következő kincshez.

⁹⁶ Kincseink. Szentendrei Képtár, 2000-2001, Millenniumi kiállítás kiadványa. 6. o.

161 A vácszentlászlói bronz diadém⁹⁷

Lehet, hogy koronánk korai hazai elődjeit a régészek már megtalálták, csak még nem kerestük meg a leletek között. Akárcsak az ócsai, úgy a vácszentlászlói lelet is bizonyos elemeiben mindenképpen előzményt mutat a későbbi Szent Korona formai kialakulásában. A vácszentlászlói spirálokkal díszített bronz diadém néven ismert tárgy is ilyen szent tárgy lehetett, - korai előde a Szent Koronának, - sőt maga a spirál is gyanuba kerül, hisz évezredek át folyamatosan követhető jelképünkről van szó. Ha a fentebb említett koronák kiegészítő elemeit vizsgáljuk, a boltozatos felépítménynek szintén szerepet adhatunk, amely a felsőbb világgal vagy személlyel történő kapcsolatfelvétel vagy hatás átadására ill. átvételére alkalmas lehet. A vácszentlászlói leleten szintén találunk kiegészítő elemet, ez a homlokoldalra állított két spirálábrázolás. *A sajátos formájú, hátul két oldalra hajló spirálkorongokkal díszített fejként nyilvánvalóan fejedelmi jelvény lehetett*⁹⁸ – mondja az idézett ismertetés, de nem mondja meg, miből gondolja, hogy a két napspirál hátrafelé nézett volna a későbronzkori magyar fejedelem fején. Nézetem szerint előre kellett nézzen, ha a spirált – mint fontos jelképet – tekintjük. A spirált a külföldi kutatók egyértelműen a Kárpát-medence sajátjának tekintik. Semmi nem indokolja, hogy e véleményüket ne fogadjuk el, netán behurcolt ábrázolást lássunk benne. Ezen túlmenően a spirál alkalmas lehetett az égiekkel való kapcsolat megteremtéséhez, ily módon a beavatási szertartás elvégzésére is. Ha pedig a spirált napszimbólumként tiszteljük, akkor a helyzet még nyilvánvalóbb: a Nap vagy a Fény gyermekei tőle várhatják az életüket vezérlő istenség útmutatását, netán jóváhagyását. A ma még diadém néven ismert tárgy emiatt úgy gondolom, elláthatta azt a hivatását, amely uralkodó beiktatására, beavatására alkalmassá teszi. Ebben az értelemben a magyar Szent Korona bronzkori szellemi elődjének tekinthetjük - az ócsaival egyetemben - még akkor is, ha abroncsa nem szabályos pánt, hanem a képzeletbeli középvonaltól mindkét irányban kinyíló

⁹⁷ A bronzkor kincsei Magyarországon. Kiállítási katalógus, Pécs, 1995. 16. kép.

⁹⁸ Milleneumi Tárlatok, Kincseink. Szentendrei Képtár 2000-2001. Kövári Klára: Óskori emlékek. 8. o. Kiállítási útmutató.

alakú. E tulajdonsága felfelé és lefelé is gyűjtő-kisugárzó feladat ellátására teszi alkalmassá. A vélhetően a felső világból származó hatások összegyűjtésére kinyíló felső rész szolgált, amelyeket az abroncs alatt lévő fej fogadott be. A fentebbi újkőkori előzmények ismeretében már nem is lepődhetünk meg a történelmi folytonosság eme újabb láncszemén. Sőt, a koronák életében bekövetkezett formai fejlődést legalább bronzkorinak kell tekintsük.

A korai magyar gyökerű államiság, a népfelség elvének megnyilvánulásaiaként tekinthetjük rokonaink európai évi rendszeres gyűléseit is szerte Európában. A galliai Carnutumban, a brithoni Glastonburyben, az etruszk Volsiniiben megtartott évi gyűlések, Magyarországon e szent helyet Ópusztaszer képviselhette, hisz Árpád szeri alapvetésének színhelyét nincs okunk nemhogy érdemtelen helynek tekinteni, de az évezredes hagyomány kötelme vitte őt is oda - ahol a központi fekvésű szent ligetekben a népfelség elvének engedve jogforrás értékű irányadás történt az egész közösségre nézve. Herodotosz fentebbi tudósítása alapján a szkíták rendszeres évi gyűléseiről is tudunk, emiatt a teljes sztyeppe vidékein is folytak az évenkénti gyűlések. Nyilvánvalóan nem a véletlen műve, hogy Európa különböző tájain ugyanarról szól és ugyanazon szerkesztés szerint folyik a népek szellemi élete. A felsorolt szent helyek mindenütt valaminek a középén találhatóak, ezzel is hangsúlyozva kiválasztottságuk erejét. Arra gondolhatunk, hogy e szent helyek szentségét csak részben adta a Napisten vagy képviselője, másik részben a megjelenő nép gyakorolta ott szent jogait. Ha ugyanis a Napisten megelégedett volna azzal, hogy a szakrális uralkodónak átadja úgymond "közvetlen utasításait", meglehetett volna annak álmában, egyéni látomásban, esetleg közvetítő által is közölhette volna kívánságait. Másnap reggel a király csak közölte volna a benne vakon hívókkal a kész döntéseket. E feltételezett eljárás ismert a történelemből éppen elégszer, hisz e kormányzási mód a diktatúra melegágya. Nem tette, így az évente összegyűlő NÉP saját sorsáról határozott e gyűléseken. Etrúriában ilyenkor bevettek egy szöveget az elmúlt év emlékére, így állapítva meg nemcsak az idő múlását, de a saeculum – évszázadolás – időbeli alakulását is. A magyar népek hagyományaiban eszerint erősen élt a NÉP joga a beleszólásra, a létrejött hatalomban való tevékeny részvételre. A népfelség elvének megnyilvánulásait az elmúlt évezred folyamán bőven megtapasztalhattuk a magyar történelemben. Sok esetben közjogi megjelenése volt e nagyon ősi elvnek, mint például Mátyás királlyá választása a Duna jegén.⁹⁹

Ha ez az imént felvázolt hatalmas európai magyar ország valóban létezett, akkor valamilyen nyomának is lennie kell még az eddig felleltekén kívül. Ha más nem, a görög történetírók szót kellett volna ejtsenek róla, No nem valami közismert birodalomként, - hisz nem hódítóként nagy érdeklődésre mégsem tarthatott számot, sőt zajt sem csapott maga körül, - de legalább valamilyen más ismérvek alapján összetartozásáról kellett volna hírt adjanak. Nézzük Herodotoszt. *"S ha szabad biztosan tudott dolgok alapján bizonytalanok magyarázatával próbálkoznom, a Nílus éppoly távoli forrásokból ered, mint az Isztrosz.¹⁰⁰ Az Isztrosz ugyanis a kelták földjén, Püréné városa közelében ered, s átszeli egész Európát. A kelták pedig Heraklész Oszlopain túl élnek, az Európa legnyugatibb részét lakó künésziosz nép szomszédságában."*¹⁰¹

Ennyi, de megmondta előre. Herodotosz rövid tájékoztatásából kiderül, hogy csak hallomásból írja tudományát. Az a tény, hogy a Duna forrásvidékét az általa ismert Fekete-

⁹⁹ A népfelség elvének kutatása a közelmúltban újabb lendületet vett. Dr. Tallós Emil több előadásában feszegette a kérdést a közjog oldaláról a Mohácsot megelőző magyar történelem e tárgyban fellelt példáit elemezve. C. Tóth János a *Misterium Hungarorum* c. könyvében (Magyarországért. Édes Hazánkért Kiadó, Budapest, 2000.) a XI. századi magyar történelemben talál jó példákat.

¹⁰⁰ Duna

¹⁰¹ Herodotosz: A görög-perzsa háború. Osiris, Budapest, 1998. II. 33.

tengertől indulva képzelettel valahová messzire, ugyanakkor az ott lakókat már a Gibraltári-szoroson túl valahol élőként, ez mutatja a hallomásból közreadott adatot. Nem hallott róla eszerint semmit, ez igaz is, mert már Magyarországról is csak hírből szerzett tudomást trák forrásra hivatkozva. Úgy tűnik, hogy ez az ország a keltáké, - hisz megnevezi őket - talán csak nála nem áll össze a kép. Mivel nincs hatalmas és zajos birodalmuk, nem dűl az erőszak földrésnyi méreteiben, hanem a tájba illeszkedve élnek, nem vonják magukra Herodotosz figyelmét....

És mégis, Herodotosz akarata ellenére segít a kelták utáni kutatásunkban. Megtudjuk, hogy írása idején (Kr. e. V. század) az egész világ tudja, hogy a szárazföldet a kelták lakják. Nem mondja, hogy éppen akkor jöttek volna valahonnét, vagyis nyugalom van Európában. Fogósabb kérdés a Heraklész Oszlopain, vagyis a Gibraltáron túl lakó keltákról szóló hír. Érthetjük őket a galíciai (ma Északnyugat-Spanyolország, központja Santiago de Compostella világhírű kegyhely) keltákként is, de érthetnénk az Amerikába elhajózókként is. Mindkettő igaz lehetne, de világosan megmondja, hogy Európáról van szó. Eszerint Herodotosz tudta, hogy a galíciai kelták az ő idejében ott éltek.

Úgy tűnik, az államszervezésre szánt kitérőnk nem volt tanulságok híján. Magyar nyelven lejegyzett 6000 éves, törzsekre épülő vérszerződési alkotmányt és bronzkori uralkodói felségjelvényt eredményezett. Mindez sokkal több, mint amire számíthattunk.

A keleti (kelta) Magyarország

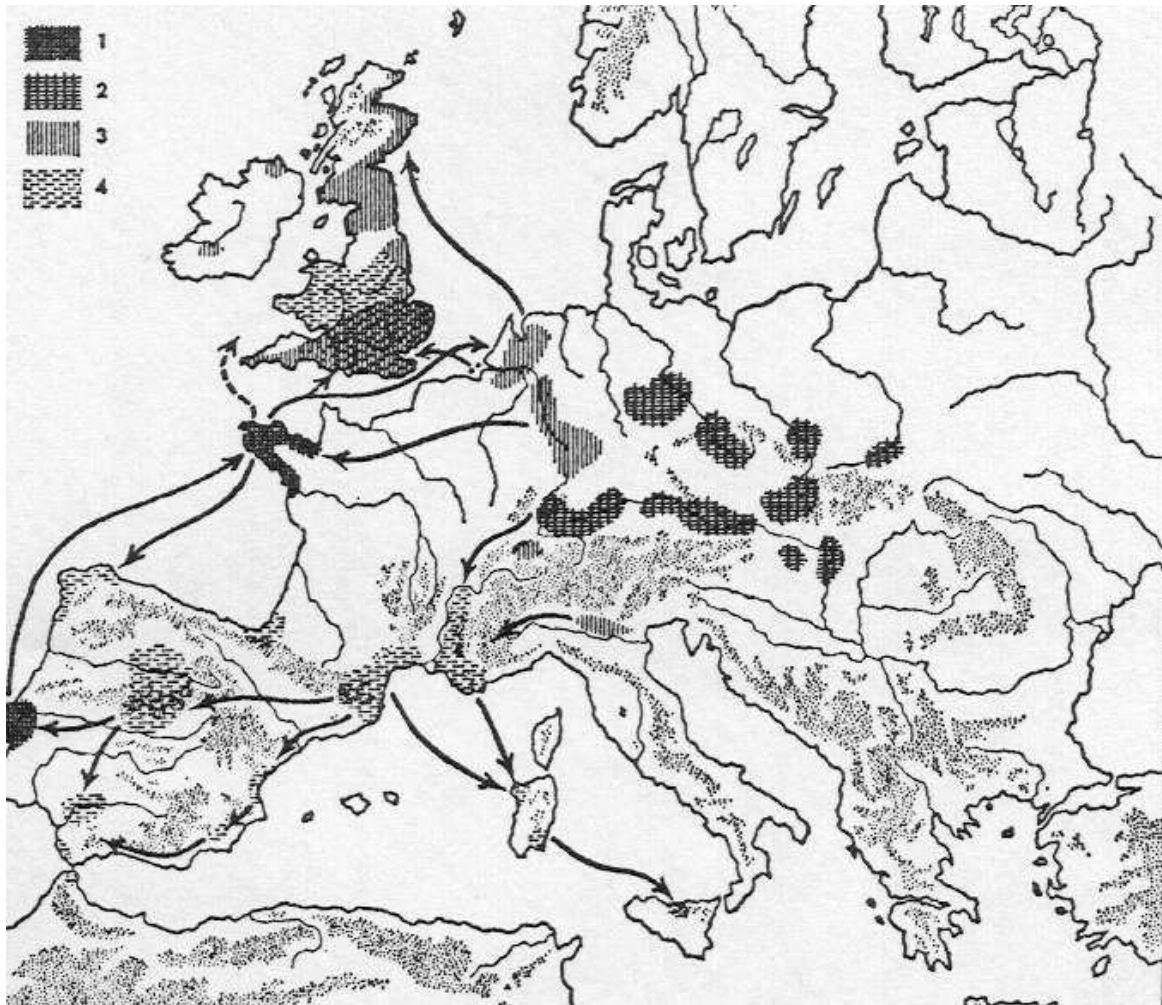
Magyarország területén eddig 590 "kelta" telephelyet fedeztek fel, amivel ez az ország Közép-Európa legsűrűbben lakott területének tűnik fel. Különösen sokan éltek a Kisalföldön, Pest megyében, Tolnában és a Dráva mentén. Sikert az is megállapítani, miként hívták egyik-másik törzsüket. A Kisalföldön megszállt törzsük pl. az AN-AR-TES, Hon úr Őse (talán inkább Törzse) nevet viselte, melynek tagjai a név értelme szerint egy helyi fejedelem (Honúr) alattvalói voltak. Fejér megye területén az OS-ERIA-TES, egy másik Ős árja törzs lakott, Tolnában a HER-CUNIA-TES, Úr honi törzs, a mai Budapest táján viszont, a Duna vize mellett az ERA-VIS-KI nevének, akiknek nevében ismét megtaláljuk az Árja részleget, Víz szavunkat és a lakóterület értelmű Kő szavunkat, mintegy Víz mentén lévő föld urai értelemben. Ezek a vízmentiek Kr. e. 70 körül a Duna-kanyarból felkerekedtek és Fejér megyébe mentek lakni.¹⁰² Így válik megfoghatóvá egy kaukázusi - kelet-európai - ó-magyarországi irányú, szemúriként induló, cimmeri-szkitaként folytatódó és keltaként záruló folyamat alig 800 év leforgása alatt. Baráth Tibornak igaza van akkor, amikor azt mondja: népek nem vesznek el a semmibe, és nem lépnek elő a semmiből. Herodotos nem beszélt badarságokat, ha tudjuk, hogy akkoriban Ó-Magyarország lakói valóban méheknek képzelték magukat - ezt bizonyítja a sok méh alakú fémtárgy, cikáda is, - és egyúttal azt is tetten érhetjük, Herodotos szó szerinti - ráadásul magyar elnevezéseket írt le! - tett hűségre törekvő igyekezete miként terhelte meg a későbbi forrásokat értelmezhetetlennek tűnő megállapításokkal. Herodotos ma is komoly forrás - erre újólág Kiss Irén is felhívta a figyelmet, - mert azt is lejegyezte, amivel nem értett egyet, vagy ahogy többször is említi: *én ezt el nem hiszem, de ... azt mondják...* Így hámozhatjuk ki a szkíta történet fontos pillanatait is műveiből.

Áttekintve most már az egész Európa - Nyugat és Kelet, - majd benne Magyarország újkőkori, majd a több fémkori történelmét, bizvást szögezhetjük le, hogy e nagy egységnek

¹⁰² Baráth Tibor: A magyar népek őstörténete. Somogyi Zoltán, USA, 1993. III. 136-139. o.

tekinthető történelem egyetlen szelete sem írható meg a kezdetek elhagyásával. Egyetlen szelete sem fogalmazható meg elsősorban Ó-Magyarország, majd Mezopotámia, Anatólia és a Kaukázus történetének felvázolása, összefüggéseinek felismerése és egységes egészként tekintése nélkül, de saját előzményei nélkül sem. Azok az igen markáns vonulatok, amelyeket akár az egyik, vagy a másik művelődési góc máig követhető és kimutatható hatásait tartalmazzák, perdöntő érveket szolgáltatnak fontos folyamatok leírásában. Akárhogy is csűrjük-csavarjuk e fontos adatokat, mindenképpen Ó-Magyarország és környéke az a hely, ahol a jövőben keresnünk kell még a múltat, hogy jövőnk is világosabb legyen. Amikor az indoeurópai szellemű történetírást bírálom, a kezdetek történelmét kérem rajtuk számon. A miénket, amelyet általában elvitatni szándékoznak a maguk javára. Ők - a nyugatiak - ugyanis igen nagy áldozatokat vállalva ma is sokan dolgoznak a korai történelem tisztázásán. A keleti indoeurópaiak, saját ortodoxaink - amint az újabb elrémisztő példát fentebb olvashattuk Bartha e tájat érintő előtörténeti elképzeléseiről, - csak az észak felé irányító elterelésben hisznek ma is, amint a Götz-i cáfolat is mutatta. A nyugatiakról viszont, ahol a pl. Müller-Karpe személyében is fellépő felvilágosultak is dolgoznak, nem gondolom azt, - hogy csak attól, mert kiderült, nem a sajátjuk az, amit ott fellelni lehet, - abbahagynák az emberiség szempontjából is fontos kutatásokat; azt azonban gondolom, hogy immár velünk, magyarokkal is együtt sokkal többre juthatunk, mint eddig bármikor az eddigi folyamatban. Meglehet, nagy-nagy csodálkozással veszik majd kereknek hitt történelmük szögletesítését, ami nem is csoda, mert igen kevés ellenvetésben volt részük korábban.

Az európai kelta történelem ma még nagyrészt feltáratlan. Részben amiatt, mert korábban csak a La Tène és Hallstatt néven jegyzett leletekre figyeltek, mint az európai kelta kor kezdetére. Nézetem szerint az európai kelta kort Kr. e. 2000 tájától kell tekintenünk, a bronz nagyipari feldolgozásának beindulásától és a kaukázusi szkíta-sumérok ómagyarországi és európai megjelenésétől. Az írásos római és görög feljegyzések létrejötte előtti kor népmozgásait jószerével csak a régészet anyagaiból, vagy a hátramaradt mondákból hámozhatjuk ki. Stuart Piggott éppen egy ilyen európai belső népmozgást igyekszik nyomon követni az ún. harangedényeket használó kelta néptörzsek mozgásairól készült térképével a régészet segítségével.

162 A Haragedényes kelták vándorlása¹⁰³

Ha elvonatkoztatunk korábbi álságos bronzkorral kapcsolatos kimerevített képekben gondolkodásunktól, hirtelen új helyzetben találjuk magunkat. Európa most feléled, belső átrendeződési vonalakat látunk, a kisebb-nagyobb kelta-magyar törzsek folyamatos helyezkedéseiről szerzünk tudomást. Egy mozgalmas földrészt életébe nyerünk bepillantást. Nézzük csak végig, mit is látni itt. A haragedényesek Ó-Magyarország közepén jelennek meg, majd rövidesen a hagyományos őskárpáti-újkőkori-réz kori útvonalakon megjelennek a Felvidéken, Morvaországban, Csehországban, Krakkó környékén és Szászországban, Lausitzban, valamint a Duna mentén végigkövethetően. Eljutnak a Rajna felső folyásához is. Innét kezdve önálló életre kelnek, egyes részlegeik a Rhone völgyén át Szardínia szigetét útba ejtve Szicíliában kötnek ki. Más részlegeik Spanyolország központi és Pireneusok-menti területeire vándorolnak, majd ezután Portugália érintésével Bretagne, majd a Brit sziget vonzza őket. A Rajnától északabbra vonulók közül szintén nem kevesen újra Bretagne-t választják, majd ezek egy része is Britanniába megy. Piggott szerint az ómagyarországi népmozgalom végül is nagyjából Britanniában ért célba. Európa igen jelentős területei kerültek szóba most. A felvonulás kiterjedése figyelemre méltó, már csak amiatt is, mert itt is hús-vér emberek viszik nyelvüket és műveltségüket, hozzáadva ezzel is nem keveset a későbbi egységesülő kelta Európa felépüléséhez. Az Olvasó most jogosan kérheti számon a megjelölt helyeken a régészet munkáját: mutassák ki a korabeli leletekről, hogy miben

¹⁰³ Stuart Piggott: : Vorgeschichte Europas. I. Kindler Verlag, München, 1974.

fogható meg a vándorlás hagyatéka. Az indulási pont leletei és jelképei hogyan alakultak a vándorlás folyamán, átalakultak-e, vagy fennmaradtak-e? Ha elkeveredtek volna más csoportokkal, mi maradt meg a vonulók és honosok kifejezőmódjából az újonnan kialakuló közösben? Most kérjük az európai és magyar régésztől azt, amit eddig még nem kértek korábban. Menjünk végig a harangedényesek és a többiek feltárható útvonalain, elemezzük az összeolvadások utáni helyzeteket és egyesülés előttivel, mert most válhat kézzelfoghatóvá az európai bronzkor lendületes élete. Hátrahagyva a korábbi műveltségi elsőbbségi (kultúrprioritási) téves elveket a valóságra összpontosítsunk.

Ó-Magyarország történelmének felvázolása az őskárpáti gravettiektől kezdve, de különösen a magyar újkőkortól tekintve Kr. e. 500-ra elképesztő eredményt mutat. Ez nem más, mint egy egynyelvű, egyazonos műveltséggel bíró földrész. Camille Julien francia nyelvész meglepetten kiáltott fel e tény felismerése után, mégis van még árnyalnivaló itt. A K-R magyar teremtő gyök európai elterjedésének vizsgálata azt mutatja, hogy az európai kelta nyelvjárásaiban hordozott eltéréseket az általános nyelvi alapoktól. Ennek két oka lehetett. Egyrészt az európai kelta törzsekre rátelepedő germán, szláv, stb. népek különbözősége, amelyekkel az összeolvadás nyelvben is megfogható különbségeket idézett elő. Másrészt viszont erősen gyanítom, hogy Tímár Sándornak nagyon is igaz lehet akkor, amikor a ragozók nyelveinek teljesen szabad fejlődéséről beszél. Az alapgyökök és a nyelvtan elvi alapjai minden szerves műveltségben felnőtt körében azonos maradtak – lásd kelta-magyar nyelvösszehasonlítás, - a hétköznapi nyelvalakulás viszont szabadon zajlik, emiatt nem biztos, hogy az addig ki nem használt ún. üres helyekre minden ragozónál ugyanaz az elnevezés kerül majd. Eszerint semmi biztosíték nincs arra nézve, hogy rokonainkat ma is megértsük. Minél régebben váltunk el egymástól, annál kevésbé. Ezzel újra beetaláltunk a kérdés közepébe. Ha 800-1000 éves magyar szövegeinket értjük ma, akkor a már meg nem értett rokonoktól való elválásunk ezer években mérhető! Más vonatkozásban, ha pl. a germán vagy szláv nyelvek nagyfokú hasonlóságát tekintjük – akik többé-kevésbé képesek ma egymást megérteni, - vélhetjük az általuk beolvasztott kelták közti nyelvjárási eltéréseket mai nyelvállapotokra kivetítve észlelni.

Még egy érdekes kitekintést engedjen meg az Olvasó nekem, ha már a nyelvi ügyeknél tartunk. Ausztria és Bajorország népe mindig is ún. *gemütlich*, vagyis barátságos, szívélyes népként jelenik meg, élesen elütve a militáns szlávoktól, északi germánoktól és germanizált poroszoktól, fegyverkező latinoktól, valamint az öntelt franciáktól. Különös vonzalom nyilvánul meg a Rómától északra élő olaszokban is Magyarország iránt, elég ha csak a 70-es, 80-as években lezajlott olaszok magyar feleségszerző hullámára gondolunk. Ha csak a magyarság *türelmes* tulajdonságára gondolunk, de szem előtt tartjuk a wieselburgi forgórózsa fentebbi leírását is, akkor e mélyben húzódó népi személyiségjegyek eredetét nemhogy a kelta kor, de legalább a bronzkor idejére kell helyezzük. Ezzel rámutathatunk arra az igen élő tényre, hogy a nyugati Európa fölös számban kapott ó-magyarországi türelmes népességet, sőt az őket meghódító germánok, szlávok és latinok közül nem kevesen hasonlítottak a beolvasztott kelta-magyar alapnépességhez. A történelem tanúsága szerint mégsem eléggé, mert mindezek ellenére megajándékoztak bennünket Trianonnal 80 évvel ezelőtt. A nyugatiak nyilván nagyon unják már Trianont hallgatni a magyaroktól, de ez csak nekik probléma, mert ők szervezték és nem mi, magyarok.

Az ó-magyarországi időrend vázlatja

Amikor korábban a keletiek (kelták) és az etruszok történetének tárgyalásakor az időrend felette lyukas és hézagos voltát panaszoltam fel, látni lehetett, hogy mai hazánkkal kapcsolatosan legalább ilyen gyalázatosan állunk. Valójában itt is a rómaiak feljegyzéseire hivatkozva, egy-egy elejtett, odavetett évszám néha előkerül, látványos adatdömping

előkerülésére azonban nem számíthatunk józan ésszel. Mindez nem panaszként, de tényként rögzítendő, általános érveimet e téren nem gyengíti. Pusztán immár újra felvállalt történelmünk gazdagabb leírását hátráltatják e közelről nehezen felvázolható részletek. Századokban mérve közelítően jó adataink vannak a régészetnek köszönhetően, de most, amikor valóban közelebbről kellene őseink küzdelmes életét az olvasóhoz továbbítani, közelről betekinteni illenék népeink összefonódásának hétköznapijaiba, bizony több marad az általánosság, mint a valódi “mese”. Úgy tűnik, amikor eseményekben bővelkedő lendületes ó-magyarországi történelmet kellene írjunk, mégsem ez a járható út. A “mese” helyett tekintsük át a magyar ókor népmozgásainak vázlatát úgy, ahogyan azt korábban még sohasem tettük meg. Igyekszem bemutatni azokat a jelentősnek nevezhető népmozgásokat, amelyek az utolsó jég elvonulásától kezdve láthatóvá válnak. A mozgalmas történetek helyett egy másikat kapunk cserébe. Ez a történet az ó-magyarországi népi összeolvadás (etnogenezis) folyamata belülről nézve. A felismerés, amellyel gazdagabbak leszünk az, hogy aki itt maradt az a magyar nevet viseli, aki keleten élt a szkíta, sumér, hun, pártos stb. neveken ismert, aki tőlünk nyugatabbra került, az kelta, netán etruszk, szárd, szikul, briton, breton, stb. nevet visel, de csak általában, és még inkább az elválásoktól számítva. Miután Euráziában mindenhol ők éltek és bárhová mentek, saját testvéreikkel találkoztak, ezért közöttük különösebb drámai fejlemények nem alakultak ki. Igen jelentős változásként könyvelhetjük el, hogy indoeurópaiakkal – mivelhogy nem léteznek – sehol sem találkozunk. Annyi magyar őstörténettel foglalkozó alapozó jellegű munka után, amennyi már könyvespolcainkat nyomja, a legkevesebb az lehet, hogy e sok évezredes folyamatosság létezését táblázatba is foglaljuk az utolsó fejezetben.

Ó-Magyarország, a magyar Európa művelődésének lelke

Idő	Ó-Magyarországról kivándorlás	Ó-Magyarországi helyi esemény	Ó-Magyarországra bevándorlás	A Régi Kelet eseményei
43-41000		Szeletai műveltség		
41700-32600		A szeletai kőipar kialakulása		
40000		Őskárpátiak (gravettiek)		
28-25000 20000 9200	Őskárpátiak (gravettiek) Európában és a Kaukázusban. A vadásztársadalmak elterjedése nyugaton, északon és keleten. Az ősszkíták elődei (szabirok) a Kaukázusban az újkőkorba lépnek.	Nagyüzemi vadászat miatt jelentős népesség létrejött. Őskárpáti közösségek és települések. A magyar nyelv korai kezdetei		
	Szvidérik keleten és északkeleten			
8000-6200		Az alföldi újkőkor magyar földművesei falvakban laknak. Minden további európai művelődés forrásai ők.		
6000-4000	Európai vonaldíszesek első szétáramlása	A bükki és tiszai művelődések Duna II.		

	nyugatra. A későbbi finnek, finnugorok elvándorlása északra és északkeletre (ld. Renfrew térképét) Al-Ubaid (4000) özönvíz utáni népe	A helyben kialakult művelődés kibővül a délkeleti feláramlású néppel. Tönkölybúza Kengyelen, Szajol, Polgár, az Alföldi vonaldíszes kerámia népe		
6000- 5500	Az utolsó rénszarvas is elhagyja Ó- Magyarország ot, vele a vadászok nagy része is. Ők kelet felé húzódhattak az északkeleti maradó jég miatt.			
6000- 5800			A Körös anatóliai elszármazású népe Erdélyben és a Dél-Alföldön, (a Balkánon és Görögországban)	
	Tell Halaf?	Alföldi-Körös közös műveltség Duna I.	Tell Halaf?	
4600- 3900		A dunántúli vonaldíszes művelődés (DVK) őskorig visszavezethető helyi alapokon		
		Erdélyi rézkori művelődése. Rézipar, a	Folyamatos keleti kapcsolatok:	

		fokos (nem csatabárd) használata	Folyamköz, Anatólia, Trója, Kaukázus, Pontusz	
4400-tól	A rézművesek szétáramlása Európában	Az erdélyi rézipar az ország húzóipara, népességgyűlekezés		
		A kökénydombi ómagyar vérszerződés, az első ismert rovással olvasott ómagyar alkotmány		
4000	Al-Ubaid özönvíz utáni népe	A péceli Ó-Magyarország, ez az első Kárpát-medencét egységesítő műveltség. Hamvasztásos temetkezés. Arcos urnák. Urnái a Trója II.-IV. rétegben találtakkal azonosak Budakalászi kocsi		A Folyamköz ó-magyarországi népesség-utánpótlást kap
3900-3000		A lengyeli műveltség, a DVK folytatója		
3800-tól			A sztyeppeiek áramlásának kezdete Európa felé, eredetük végső soron a Régi-Kelet.	Képirás Sumerben
3000	Kukutyin (Cucuteni) műveltségének kiáramlása a	Bodrogkeresztúr ▼	Kaukázusi sumér telepések	

	Kárpátok keleti ívén kívül, majd Görögországban a Dimini műveltségben (2500) is.			
IV. évezred	Tatárlakiak Jemdet Nasrban	Duna III.	Uruk IV.	

2800		A bronz Ó-Magyarországon		
2500	A korábban nyugatra vándoroltakból a Rajna mentén kiválik a harangedényes művelődés. Velük harciasabb kelta eszmények kapnak teret.			
2350				I. Sargon hatalomátvétele a Folyamközben
2300			Kubán-Majkop szkíta-sumér népe, a kurgánosok. Erős közvetlen sumér hatások.	
2200			Anatóliai bronzművesek	
2112				Urnammu sumér állama visszaállítja a korábbi viszonyokat

2000	Péceliek Ausztriában, Csehországban, Dél-Németországban, Közép-Európában, találkozás a harangedényes keltákkal. Innétől kezdve indokolt a kelta név általános használata nyugaton.	Az ó-magyarországi kelta kor kiteljesedése Az Ó-Magyarországi bronziparok felfutása. Erdély és Nyugat-Magyarország a nagyipar központjai. Újabb népességgyülekezés az ipar kiszolgálására.	Folyamközi eredetű kaukázusi sumér-szkíta-kelta, vagyis magyar betelepülők.	
1800	Aunjetitz: ó-magyarországi bronztelep, további kapcsolatok a Brit-szigetekkel			
1750				Hammurábi kényszeruralma
1500		Halomsíros kelták nyugat-magyarországi bronzközpontja.		
1200		Az urnamezősök szokásainak elterjedése. Visszatérés a szellemiek hangsúlyozásához.	Anatóliai csoportok a vasat hozzák. Urnamezős temetkezés.	
1100-900	Az urnamezősök szórványokat létesítenek Lengyelországban, az Alpokban és Itáliában. Ezek a nagyüzemi	Jelentős népességkivándorlások Ó-Magyarországról a felszaporodott lakosság miatt		

	vasművelés európai elterjedésének első állomáshelyei. Populonia vasiparának kezdete az etruszk összeolvadást eredményezi.			
900-700	Ó-Magyarország központtal fenti szórványok körül egységes művelődés alakul ki. Mindez törökös törzseink erőteljes elterjedését mutatja.			
800-400	Ó-magyarországi kivándorlások Etrúriába és a Pó völgyébe.			
750-től			Cimmeri szkíták betelepülése	
612				A médek szétverik az asszír birodalmat
512				Dáriusz a szkíták földjén szeretne hódítani
420-400 körül			La Téne-i kelták betelepülése	
250		Kelta néven jegyzett államszövetség Ó-		A szkíták megalapítják a pártos birodalmat

		Magyarországon		
190			Pó-völgyi kelták visszajövele	
58		A Nagy Ókori Világháború kezdete Galliában		
53				A háború Pártosországból is megkezdődik
35		Róma Ó-Magyarországra támad		
226				Pártosország elleni szaszanida puccs
375			Karaton és a hunok népe Uldin, Ruga, Atilla	
476		Róma felszámolása. A rabszolgatartók veresége, a hun (germán) győzelem. A magyar ókor vége.		
568			Baján avar népe	
670			A griffes-indás nép	
895			Árpád népe: a szabirok és onogurok hazajövele	

